

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

Diplomová práce

Bc. Laura Čechurová

Předškolní pedagogika

**Informační a komunikační technologie v životě dítěte
předškolního věku**

Olomouc 2022

vedoucí práce: Mgr. Simona Dobešová Cakirpaloglu, Ph. D.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Informační a komunikační technologie v životě dítěte předškolního věku“ vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Simony Dobešové Cakirpaloglu, Ph.D. a za pomoci použitých pramenů a literatury uvedené v závěru práce.

V Olomouci dne 25. 3. 2022

.....
Bc. Laura Čechurová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Simoně Dobešové Cakirpaloglu, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, cenné rady, trpělivost a vstřícnost, kterou mi jako vedoucí práce poskytla. Rovněž bych chtěla poděkovat respondentům, za jejich ochotu a čas při mé kvalitativní studii. Setkání s nimi byla milá a otevřela mi zajímavé pohledy na jejich svět.

V neposlední řadě patří velký dík rodičům za jejich neskonalou podporu a laskavost, bez které bych nebyla dnes tam, kde jsem nyní.

Obsah

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK.....	9
1.1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	9
1.2 SOCIALIZACE A VÝVOJ EMOCÍ.....	10
1.3 MOTORICKÝ VÝVOJ A TĚLESNÁ PROMĚNA	11
1.4 KOGNITIVNÍ VÝVOJ.....	12
1.5 POTŘEBY DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	14
1.6 TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM OBDOBÍ.....	15
1.7 HRA V ŽIVOTĚ DÍTĚTE.....	17
2 INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE U DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	19
2.1 TELEVIZNÍ PŘIJÍMAČ	19
2.2 POČÍTAČOVÉ HRY	22
2.3 MOBILNÍ TELEFON	24
3 PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ V PROSTŘEDÍ INTERNETU	27
3.1 VYMEZENÍ POJMU INTERNET.....	27
3.2 DÍTĚ VE VĚKU DVOU AŽ PĚTI LET V PROSTŘEDÍ INTERNETU.....	28
3.3 DÍTĚ VE VĚKU PĚTI AŽ ŠESTI LET V PROSTŘEDÍ INTERNETU	29
3.4 RIZIKA UŽÍVÁNÍ INTERNETU	30
3.5 KDO JE OHROŽEN NELÁTKOVOU ZÁVISLOSTÍ	33
4 MOŽNOSTI PREVENCE A LÉČBY NÁVYKOVÉHO CHOVÁNÍ NA ICT	36
4.1 PREVENCE NÁVYKOVÉHO CHOVÁNÍ NA ICT	36
4.2 UKOTVENÍ PREVENCE V DOKUMENTECH ŠKOLY	37
4.3 LÉČBA NÁVYKOVÉHO CHOVÁNÍ NA ICT	38
5 PŘEHLED VYBRANÝCH VÝZKUMŮ	39
5.1 KVALITATIVNÍ VÝZKUMY	39
5.2 KVANTITATIVNÍ VÝZKUMY	42
6 METODOLOGIE VÝZKUMU	45
6.1 ÚVOD.....	45
6.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	45
6.3 STRATEGIE VÝZKUMU.....	47
6.3.1 <i>Kvalitativní výzkum</i>	47
6.3.2 <i>Metoda zakotvené teorie</i>	48
6.4 ETICKÉ OTÁZKY VÝZKUMU.....	48
6.4.1 <i>Poučený souhlas a protokol rozhovoru</i>	49
6.5 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU	50
6.6 METODA SBĚRU DAT.....	54
6.7 REALIZACE VÝZKUMU	55
6.8 ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZA DAT.....	55
7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	57
7.1 INTERPRETACE OTEVŘENÉHO KÓDOVÁNÍ	57
7.2 INTERPRETACE AXIÁLNÍHO KÓDOVÁNÍ	97
7.2.1 <i>Diagram axiálního kódování</i>	100
7.3 INTERPRETACE SELEKTIVNÍHO KÓDOVÁNÍ.....	101
7.3.1 <i>Diagram selektivního kódování</i>	104
8 VÝSLEDKY VÝZKUMU A DISKUSE.....	105
ZÁVĚR	109
SOUHRN	113

SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ:	116
SEZNAM GRAFŮ	123
SEZNAM TABULEK	124
SEZNAM PŘÍLOH	125

ÚVOD

Tématem této diplomové práce jsou děti předškolního věku, tradičně vymezené hranice zpravidla od 3 do 6 let, jakožto uživatelé informačních a komunikačních technologií. Pod tímto názvem si můžeme představit jakýkoliv nástroj, který nám umožňuje komunikaci či práci s informacemi. Od počátku 21. století prochází doba značnou modernizací těchto technologií, mezi které patří mobilní telefon, počítač a notebook, tablet, televize a další přístroje spojené také s využíváním internetu.

Dané téma jsem si zvolila z prostého důvodu. Domnívám se, že se jedná o velmi aktuální a důležitou oblast zkoumání, která si zaslouží bližší pozornost, neboť v současné době se s informačními a komunikačními technologiemi seznamují čím dál mladší děti a jsou do jisté míry i součástí jejich dětství a celého vývoje. ICT neboli informační a komunikační technologie ve spojení s internetem mají v současné době narůstající vliv a význam pro společnost. Jedná se o zcela zásadní doménu, jenž je primární charakteristikou tohoto století a přináší sebou značné množství výhod v opačném případě jsou to však i rizika, obzvláště pak v rukou mladých dětí, které tak pasivně zaplňují svůj volný čas.

Mým prvotním záměrem je tedy uvědomení si důležitosti role rodiče ve vztahu ke svému předškolnímu dítěti, které potřebuje dostatek péče, lásky a jasně stanovených hranic. Také bych chtěla upozornit na důslednost a včasné ovlivňování vztahu dítěte k informačním a komunikačním technologiím.

Není ničím novým, že moderní technologie jsou běžnou součástí života a volného času téměř každého člověka v moderní západní společnosti. Nicméně je nutné podotknout, že tento fakt se zdaleka netýká pouze populace dospělých. Věková hranice využívání ICT se neustále snižuje a do této elektronické kultury vstupují i děti. V momentální pandemické situaci jde fundamentálně o nástroj komunikace s druhými, jak v rámci online výuky, tak i mimo ni, jde o zdroj vyhledávání nových informací a v neposlední řadě slouží jako platforma pro zábavné trávení volného času. Mluvíme o přínosech, které nám i dětem kyberprostor přináší, zároveň musíme čelit i rizikům. Děti předškolního věku doposud nemají plně vyvinuté kritické myšlení a mnohdy to co vidí a slyší v online prostředí nebo televizi považují za správné, stejně tak je dětská psychika náchylnější k tomu se pro něco nadchnout a následně tomu propadnout. Tím bych se dostala k neopomenutelné a bezesporu nevýznamnější části, kterou je dohled a ochrana dětí. V první řadě je tedy na rodičích, aby ve svém zájmu zvolili preventivní kroky v ochraně svého dítěte v online prostředí. Internet je relativně nedávno dobyté prostředí, ve kterém je potřeba naučit se pracovat a znát jeho

možnosti, přínosy ale i hrozby, které přináší a zejména to musíme naučit naše děti, aby i ony se na internetu a technologiích uměly chovat. Ne nadarmo se říká, že internet není sám o sobě nebezpečný, nebezpečné je naše chování na něm.

Práce má teoreticko-empirický charakter. Nejprve čtenáře seznamují s charakteristikou vývojové etapy cílové skupiny předškolních dětí. Následně vymezují pojmy nejčastěji využívaných informačních a komunikačních technologií a v další kapitole nastiňují předškolní dítě v prostředí internetu společně s riziky, které se na něm objevují. Předposlední část je věnována prevenci a případné léčbě návykového chování na informačních a komunikačních technologiích a v poslední kapitole shrnují dosavadní provedené výzkumy, jenž korespondují s tématem této práce.

Významnou částí je empirické šetření kvalitativního charakteru. Cílem výzkumu bylo za pomoci polostrukturovaného rozhovoru zjistit, jak rodiče dětí předškolního věku pohlíží na využívání informačních a komunikačních technologií. Dále jakým způsobem rodiče vnímají čas jejich dětí trávený na ICT a zdali rodiče regulují míru využívání těchto technologií. Především jsem se zaměřila na otázku toho, co dle respondentů ovlivňuje budoucí vztah jejich dítěte k informačním a komunikačním technologiím. Vše jsem následně analyzovala a vyhodnocovala za pomoci zakotvené teorie.

Práce vychází z osobního přesvědčení a nutnosti diskuse o zmíněné problematice, které je za poslední dobu věnována sice intenzivnější pozornost, než tomu bylo dříve, avšak stále nedostatečně řešená. Internet se řadí k nejprogresivnějším a jednomu z nejnovějších medií současnosti. Být gramotným a umět vyhledat a využít potřebné zdroje je užitečné. Důležité je umět rozpoznat kdy se jedná o informační potřebu, a kdy o spotřebu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Předškolní věk

Jak již napovídá samotné téma diplomové práce, klíčovým tématem je konkrétní vývojové období v životě člověka, a to předškolní věk. Řada z nás si nejspíš toto období spojí s chvílemi trávenými v mateřské škole, jelikož již samotný název k tomu odkazuje. Ačkoliv má předškolní období relativně krátké trvání, má významný vliv na všechny následující etapy života dítěte. V první kapitole bych se ráda zaměřila na sociální skupinu dětí předškolního věku společně s charakteristickými znaky a procesy tohoto jedinečného dětského období.

1.1 Charakteristika předškolního věku

Vzdělávání dětí předškolního věku je organizováno pro děti ve věku zpravidla od 2 do zpravidla 6 let, potažmo do věku nástupu do povinné školní docházky. S účinností od 1.1.2007 je předškolní vzdělávání povinné pro děti, které dosáhly od počátku školního roku 5 let (RVP PV, 2021, s. 6).

Ukončení tohoto vývojového období tedy není určeno fyzickým věkem, ale hlavně sociálně, a to nástupem do školy. Ten s věkem dítěte souvisí, avšak může oscilovat v rozpětí jednoho i více let. Charakteristickým rysem předškolního období je přesah rodiny a navazování nových vztahů s vrstevníky. Dochází k rozvoji aktivity, díky které se dítě prosazuje a uplatňuje svoji pozici ve společnosti a diferenciaci vztahů ke světu. Dítě si postupně osvojuje základní normy chování, jednání a přijatelnou formu komunikaci společně s prvky prosociálního chování. Stále přetrvává egocentrické myšlení, které je pro dítě určitou jistotou. Pro úspěšnou školní zralost a nástup do povinné školní docházky je předpoklad překonání právě egocentrismu a prelogického myšlení. Častokrát u předškolního dítěte vidíme potřebu něco zvládnout, vytvořit a tím si dokázat vlastní kvality, i díky tomu se můžeme setkat s pojmem iniciativy, který je pro toto období typický. Regulace zvenčí přechází k autoregulaci (Vágnerová, 2012, s. 177).

Hezké shrnutí dítěte předškolního věku uvádí ve své publikaci i Lisá a Kňourková (1986, s. 174) „*Období předškolní je nejpozoruhodnější etapou vývoje lidského jedince, spojuje vše, co bylo u dítěte vrozeno, s tím, co se výchovou a učením stane zlatým mostem k budoucí dospělé osobnosti. Je to doba, na kterou si již v dospělosti vzpomínáme, ke které se vracíme, která zanechává v naší paměti již mnohé stopy.*“

1.2 Socializace a vývoj emocí

V období předškolního věku je pro dítě stále nejvýznamnější rodina, která je prvotním místem **socializace**. Pojem socializace je definován jako postupné vrůstání jedince do společnosti prostřednictvím nápodoby a identifikace. Socializací dítě přijímá základní etické a právní normy, které daná společnost uznává. Častokrát se socializace v předškolním období může jevit kriticky, zejména při osvojování nových sociálních rolí. Socializační proces zahrnuje 3 vývojové aspekty, a to:

- vývoj sociální reaktivity,
- vývoj sociálních kontrol,
- osvojení sociálních rolí,

(Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 93).

Podle Damborské (1978, s. 177-178) se dítě v předškolním věku postupně osamostatňuje a tím se buduje jeho sebedůvěra, nutná je však podpora od dospělé osoby, někdo, kdo ocení úspěch dítěte. **Sociální nezávislost** dítěte roste, překračuje úzký rámec rodiny a poznává vrstevnickou skupinu, nástupem do mateřské školy. Při hrách s vrstevníky již toleruje a vyhledává jejich přítomnost, což je významný krok k vývoji dítěte. Dítě si začíná osvojovat společenská pravidla právě přesahem z rodiny, ví, co si může, a naopak nesmí dovolit. Na počátku období ve věku kolem 3 let je dítě velmi silně egocentricky zaměřené. Na konci období je pro předškolní dítě typický sklon k přeceňování a zvýšenému sebevědomí. Vše je vždy podmíněno výchovou.

V předškolním období má dítě sebehodnocení na vysoké úrovni, ale stále dosti nestálé, měnící se podle aktuální sociální situace. Pro seberegulaci je důležitý i emoční vývoj, který přichází s emočním zážitkem. Předškolní dítě své emoce začíná ovládat a umí se vyjadřovat k tématům i lidem citlivěji. Schopnost empatie a emočních projevů je závislá i na emočním ladění rodičů k dítěti. Pokud například nedáváme najevo pocity, zejména ty negativní, může dojít poškození celého vývoje jedince. V období mezi 3. až 5. rokem dítě rozumí subjektivní povaze emocí. Chápe, že pocity, jenž prožívá souvisí s porozuměním dané situace, tato situace může však u různých lidí navodit odlišné reakce. Subjektivita druhých je ucelena v souvislosti s teorií mysli. S emoční škálou souvisí i žertování a humor. Kolem 4. roku dítě zvládne, dle dosavadní zkušenosti předvídat možné emoce druhých lidí. V předškolním období hraje humor důležitou roli, především při socializaci a vztazích dítěte (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 97-98).

Citový život dítěte je bezprostřední s těžko ovladatelnými projevy. Projevem **radosti** u dítěte předškolního věku je spojení smíchu s tělesnými pohyby – poskoky, tleskání apod. V oblasti **lásky a sympatií** bývá prvotní podstatnou osobou matka, která je pro dětský svět jistotou. Častou emocí je i **žárlivost** u dítěte předškolního věku, která je převzata od rodičů. Žárlivost bývá spjata s příchodem nového sourozence, proto je podstatné ujištění o lásce a důvěře, kterou pro dítě máme. Přetrvávající fantazie a představivost u dětí má za důsledek **strach**. Jedná se o velmi individuální pojetí potencionální nebo konkrétní formy nebezpečí jako jsou zvířata, tma a samota. Další častou emocí objevující se u dětí v předškolním věku je **zlost**. Zlost vzniká už u batolat a má stejnou příčinu jako u předškolních dětí. Jedná se o vyrušení ze hry nebo když mu někdo ubližuje. Nicméně v období 5. a 6. roce je dítě schopno některé své skutky mravně hodnotit. Obvyklým následkem je pocit viny, při porušení něčeho zakázaného (Damborská, 1978, s. 178-179).

1.3 Motorický vývoj a tělesná proměna

Tělesná aktivita v předškolním období je brána jako významná součást socializace. Dítě se pomocí pohybových činností lépe začlení mezi vrstevnickou skupinu v mateřské škole. Přesné pohyby jsou ovlivněny rychlostí dítěte např. při běhání, podlézání či skákání. Dítě si dle svých schopností a možností volí i preference v aktivitách. Pokud je v některých oblastech nejisté a neobratné, zájem o činnost po určité době vymizí. Zpravidla se jedná o jemnou a hrubou motoriku i grafomotoriku.

Jemná motorika je vázána na exaktnost a obratnost, kterou můžeme najít ve hrách jako jsou mozaiky a stavebnice. V předškolním období je důležitá postupná vyhraněnost **laterality**, která slouží k preferenci užívání jednoho z párových orgánů pohybového nebo smyslového ústrojí. Dominance pravé či levé ruky je podstatná pro psaní, čtení a celkový rozvoj grafomotoriky. To trvá obvykle do čtvrtého roku života dítěte jako pozvolný proces. Mezi pátým a sedmým rokem je již upřednostnění jedné obratnější ruky viditelné. Dochází také k osifikaci zápěstních kůstek a zlepšení přesnosti jemné motoriky. Úplné ustálení laterality horních končetin začíná v deseti až jedenácti letech. Pokud je činnost obou hemisfér stejná, dochází k nevyhraněné lateralitě neboli ambidextrii (Bednářová, Šmardová, 2007, s. 6).

Co se týká **hrubé motoriky**, Šimíčková Čížková (2003, s. 68) uvádí, že dochází k zdokonalování pohybů a koncem předškolního období dítě zvládne vykonávat složitější pohybovou aktivitu, která vyžaduje komplexnější koordinaci pohybu, tím je např. lyžování

či bruslení. Rozvoj hrubé motoriky u dítěte v předškolním věku je přirozenou potřebou, a tak je neustále zlepšována fyzická zdatnost a elegance pohybu.

Zručnost v předškolním období je nejlépe pozorovatelná u soběstačných činností, jako je zavazování tkaniček, oblékání a vlastní hygiena, při které potřebuje pouze malou nebo dokonce nulovou pomoc (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 88).

Dětská kresba někdy také „*královská cesta k poznání dětské psychiky*“ je mezi pátým a šestým rokem ve stádiu realistické kresby. Realistická kresba se vyznačuje obohacením předešlé etapy lineárních náčrtů o typické detaily. Dítě stále maluje spíše podle své představy než předlohy, ale začíná rozlišovat objektivní znaky. Vývoj kresby lidské postavy u pětiletého dítěte je doplněn detaily. U kreslené postavy dochází ke změnám z válcovité podoby na diferenciaci hrudníku a břicha. Hlava bývá proporcionálně větší než trup. V období šesti let dítěte už kresba směřuje k realističtější podobě jednotlivých částí lidského těla. Zdokonalují se i formální znaky detailů těla, objevují se uši, náušnice i vlasy (Šimíčková Čížková, 2003, s. 74-75).

1.4 Kognitivní vývoj

V tomto věku je vývoj poznávacích procesů zaměřen na nejbližší svět a jeho pravidla. Pozvolna se mění způsob, jakým dítě poznává, ale nejedná se o výraznou kvalitativní změnu. Myšlení se vyznačuje nepřesností a intuitivností. Děti většinou informace selektují a vlastním specifickým způsobem je zpracují (Vágnerová, 2012, s. 177).

Vágnerová (2012, s.178) popisuje znaky uvažování dítěte v období předškolního věku do stručných kritérií, kterými jsou:

- **Centrace** – dítě nedokáže uvažovat komplexně a vzít tak v potaz více než jeden aspekt. Ostatní znaky pro něj nejsou podstatné. Souvisí to i s poznávacím egocentriem, kdy ve středu zájmu je pouze vlastní názor, ten je jediný možný. Názor jiných či rozličný jsou opomíjeny a vysvětleny s nepochopením, proč by situace měla být posuzována pluralitně.
- **Fenomenismus** – dítě má zjevnou podobu o světě, od které nechce upustit. Pro děti je svět takový, jak vypadá a jeho podstata je ztotožňována s viditelnými znaky. Např. nedokáže pochopit, že žralok či velryba nejsou ryby apod.
- **Prezentismus** – pojem související s fenomenismem, který také u dítěte představuje subjektivní jistotu. Prezentismus je vázanost na přítomnost.

- **Magičnost** – jedná se o zkreslenou představu o světě. Předškolní děti totiž rozdíl mezi realitou a fantazijními procesy nezvládají příliš dobře rozlišovat.
- **Animismus/antropomorfismus** – předurčení neživým objektům vlastnosti živých bytostí. Polidštěním neživých předmětů děti světu lépe rozumí a orientují se v něm.
- **Arteficialismus** – jedná se o způsob, kterým dítě předkládá vznik světa včetně jeho typických znaků.
- **Absolutismus** – tendence přesvědčení o tom, že veškeré poznání má jednoznačnou a definitivní platnost.

U čtyřletého dítěte dochází ke změně úrovně inteligence z předpojmové (symbolické) k **myšlení názorovému (intuitivnímu)**. To znamená, že nyní už neuvažuje v „předpojmech“ napůl vázanými na vlastní předměty, ale využívá celostních pojmů. Celostní pojmy vznikají na základě významné podobnosti. Usuzování a rozčleňování pojmů je u dítěte vázáno na vnímání toho co vidí nebo vidělo. V oblasti myšlení má dítě stále jistá omezení, třebaže pokročilo oproti předchozí etapě, i zde zatím nedokáže myslet podle skutečně logických operací (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 90).

Vnímání u dítěte předškolního věku je velmi souhrnné a neanalytické. Svoji pozornost zaměřuje zejména na to, co ho bezprostředně zaujme, upřednostněno je to i zájmem jedince. Nepřesná je i orientace v prostoru, která je selektována na nejlépe známe oblasti, jako je mateřská škola, domov a jeho blízké okolí. Čas bývá u dětí přeceňovaný a posuzovaný ve vztahu k určité aktivitě: „Ještě třikrát se vyspím a bude padat sníh.“ Časové úseky jsou vnímány dítětem nepřesně, zejména dle zajímavosti či nezájmu činnosti, kterou plní své volné chvíle.

Paměť předškoláka má sice bezděčný charakter, ale základem pro snadné přijetí informací je propojenost zvědavosti s mechanickou pamětí. Přetrvává spíše paměť krátkodobá, konkrétní. Až v období kolem pěti let věku dítěte se objevuje paměť záměrná a dlouhodobá (Šulová, 2004, s. 68).

Představivost dítěte v předškolním věku je velmi fantazijní a barvitá. Pokud má dítě při vnímání jednotlivých detailů a jevů problémy nahrazuje je tzv. smyšlenkami, které nám mohou být známe pod pojmem dětské konfabulace. Smyšlenky jsou pro dítě pravdivým přesvědčením, které není dobré trestat či hanit. Představy se v průběhu vývoje a věku stále zpřesňují. Důležitá je zde role korektora, učitele, který bude průvodcem k pochopení

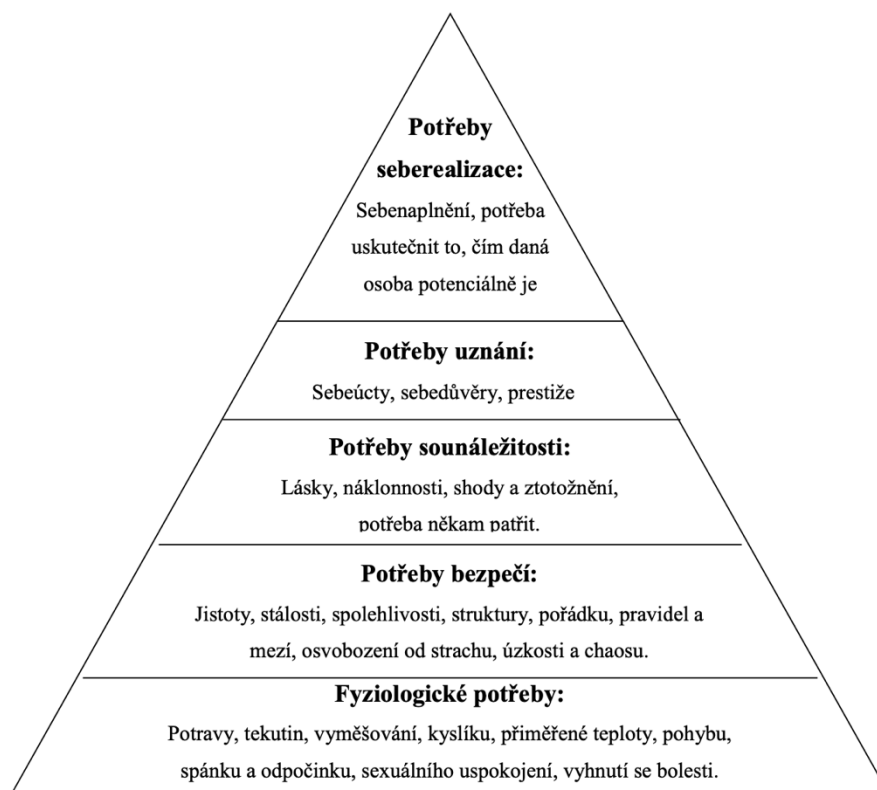
odlišnosti fantazie a světa jako takového. Představy jsou nutné pro občas těžko pochopitelnou realitu (Šulová, 2004, s. 69-70).

Také **řeč** se u dítěte v předškolním období zdokonaluje. Dochází k rozvoji slovní zásoby, tvarosloví i gramatiky. Velký rozdíl vidíme na počátku u dítěte tříletého, které vyslovuje s nepřesností, avšak na konci předškolního období dětská „patlavost“ většinou zcela vymizí a dítě komunikuje s dostatečnou plynulostí, přesností i složitostí větných promluv. Postupně se mění i egocentrická řeč, která bývá spojena s myšlenkami dítěte na řeč vnitřní. S vývojem řeči souvisí i **rozvoj poznatků** o sobě samém a světě ve kterém žijeme. Předškolní dítě si osvojuje základy matematické pregramotnosti (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 88-89).

1.5 Potřeby dětí předškolního věku

V každém vývojovém stádiu jedinec potřebuje uspokojit své základní lidské potřeby, což je podstatou zdravé osobnosti. Po celý život se snažíme o naplnění našich potřeb, které vedou k vyrovnání a obnovení změněné homeostázy organismu. Potřeba je stavem vzájemné interakce mezi objektem (organismem) a subjektem (prostředím). Efekt uspokojování lidských potřeb je veden principem od nejjednoduššího ke složitějšímu. Pokud delší dobu nelze uspokojit některou ze základních potřeb dochází k deprivaci, která má za následek nezvratné následky. Potřeby dítěte předškolního věku popsal Matějček (2015, s.37-38) následovně:

- Potřeba určité proměnlivosti a kvality vnějších podnětů.
- Potřeba smysluplnosti, tedy jistá stálá pravidla a řád v podnětech.
- Potřeba prvotních emocionálních a sociálních vztahů, kterými myslíme zejména prvotní vychovatele.
- Potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty, z jejíhož uspokojení vychází zdravé uvědomění vlastního já, vlastní identity.
- Potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy.



Obr. 1: Maslowova pyramida potřeb

(Krejčová, Kargerová, Syslová, 2015, s. 29-30)

1.6 Trávení volného času dětí v předškolním období

Podle Hofbauera (2004, s. 13) je volný čas časem, kdy se rozvíjíme a účastníme se její naší svobodnou vůlí. Hlavní funkcí, kterou volný čas přináší by měla být zábava, regenerace či rozvoj osobnosti člověka. Čas zbývající pro pracovní i nepracovní povinnosti. Je součástí našeho života v oblasti výchovy, ale také našeho očekávání a s nimi spjatými riziky. Důležitou je zde skupina dětí a mladistvých, pro které volný čas představuje aktivní významnou činnost na jejíž inovaci se podílí i generace dospělých.

V pedagogickém slovníku od autorů Průchy, Walterové a Mareše (1995, s. 255) nalezneme následnou definici pro volný čas „Čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).“

Historický vývoj

Z historického pojetí se způsob trávení volného času mění vlivem vývoje společnosti. Prvopočátky pojmu pedagogika volného času či přesněji výchova ve volném čase spadají až do roku 1648, kdy jsou provázány se změnami v životních způsobech společnosti. Jednalo se o období po skončení třicetileté války. Byl to začáteční proces odpoutání se člověka od svého bydliště, pracoviště nebo místa trávení volného času. Během 17. století se začínají objevovat první víkendové přibytky, spolky dospělých, a dokonce první kavárny. Tuto činnost měli na svědomí bohatí obyvatele, kteří budovali také mimo hradby. V průběhu 19. století se rozdíl mezi místem pro volný čas a mezi bydlištěm a pracovištěm jedince začínají zrychleným tempem oddělovat. Výrazným krokem bylo zkrácení pracovní doby pro příslušníky dělnictva. Následně se objevuje mnoho nových zájmových organizací a klubů. Pedagogika volného času a její vývoj prošel také řadou fází. Jedna z prvních byla jednoznačné věkové omezení volnočasové aktivity pouze pro dospělé. Později se však organizují tělovýchovné a sportovní spolky, známé pod názvem Sokol, založeny v roce 1862, které sloužily pro děti a mladistvé. Konec 19. a počátek 20. století byl dobou vzniku nových sdružení a zařízení zaměřených na nejmladší skupinu obyvatelstva. Pod tyto výchovné prostory řadíme založení skautského hnutí a kluboven pro sdružení mládeže. Ekonomický a politický rozvoj ovlivnil příznivý vývoj pedagogiky volného času především v západoevropských zemích. Značné opoždění lze vidět u oblastí východní a střední Evropy, při pohledu na organizace, šlo spíše o zdravotní a sociální záměr dětí ze sociálně slabších rodin. Realizace opatření, dětských útulků pro opuštěné děti nebo sirotčince. Státní správa tuto oblast řešila velmi sporadicky, proto se členové museli odkazovat na dobrovolná občanská hnutí a sdružení. Evropská společnost koncem 20. století prošla jistou transformací v pozitivním odkaze na vliv a výchovu dětí ve volném čase. Došlo k procesu integrace a tím vymizení bipolárního uspořádání Evropy. Následně bylo zdůraznění společných cílů. Významným dokumentem tohoto období je Úmluva o právech dítěte, kterou OSN přijala v New Yorku, 20. listopadu 1989 (Pávková, 2008, s. 21-22).

1.7 Hra v životě dítěte

„V předškolním období je hra vázána především na role, činnosti, pohybové aktivity, kontakt s vrstevníky“ (Šulová, 2003, oddíl C 1.1., s. 6).

Období předškolního věku nám může být známo i pod pojmem **období hry**, těchto her je celá škála, které ve své knize pojmenoval a popsal jejich klasifikaci Příhoda (1977, s. 208):

- **Hry reflexní (instinktivní)** – experimentální (cloumání předmětem, kousání), lokomoční (plavání, skákání), lovecké (čihání, trkání), agresivní a obranné (unikání, škádlení), sexuální (dvoření, laskání), sběratelské (sbírání lesklých předmětů).
- **Hry senzomotorické** – dotykové a haptivní (úchopy, lechtání, olizování předmětů), motorické (manipulace s předměty, lokomoce, atletické a rytmičné hry), sluchové (pískání, výskání), zrakové (prohlížení obrázků a barevných předmětů).
- **Hry intelektuální** – funkční (tvorba tunelů, houpání se), námětové (na něco – doktor, učitel, pošťák apod.), napodobivé (umývání nádobí), fantastické (imaginární hovor s vymyšlenou postavou), konstruktivní (stavění stavebnic, řezání), hlavolamné a skládací (hlavolamy), kombinační (křížovky, rébusy).
- **Hry kolektivní** – soutěživé (míčové, atletické), pospolitě (turnaje, hry dramatické), rodinné (hra na rodinu – na tatínka, na maminku), stolní (stolní hry – domino, ping-pong).

Svět malého předškoláka je prolnut s fantazií, která je živá, svěží a tvořivá to je shodné s nezbytnou potřebou hry, jako součást dětského života. U mladších dětí (3 až 4 roky), na začátku předškolního období je rodič a učitel autoritou s respektem, kdežto starší děti (5 až 7 let) na hru pohlíží i jako na ztrátu času a bývá tak zpochybňována. I přes to si dítě v předškolním období hraje rádo a nemá potřebu dosahovat jiných cílů (Koťátková, 2008, s. 146).

Koncem předškolního období, kolem pátého roku života dítěte se objevuje potřeba kolektivu a vrstevníků, kteří si s dítětem budou hrát. Hráč je pro dítě nyní důležitější než samotná hračka. Proto je v tomto období velmi těžké pro děti slyšet, že si s nimi někdo nechce hrát. Negativní zkušenost je pro dítě také přínosem v tom, čemu se má ve svém chování a jednání pro příště vyvarovat. Dítě si uvědomí své prohřešky a najde nové způsoby jednání s vrstevníky v mateřské škole. Zde je podstatná role učitele a rodiče, který je dítěti oporou a podporou. Učitel ve třídě je na blízku a přirozeně pozoruje a pomůže, když je potřeba (Koťátková, 2008, s. 162).

Podle Němce (2004, s. 19-21) je hra výchovným prostředkem, který již po dobu historického vývoje pedagogického myšlení má u dětí velkou oblibu a přirozenost.

Jednotnou charakteristiku hry je obtížné určit, avšak má-li být definice úplná, je důležité uvést její další atributy:

Hra je zdrojem zábavy i poučení – dlouhé až nudné chvíle můžeme proměnit v zábavné hry, a tak nám i ty nejméně oblíbené činnosti mohou být potěšením.

Hra je prostředkem osvojování sociálních rolí – vkročením do herního světa se z nás stává role a aktivní tvůrce příběhu. Nejen dítě, ale i dospělý si mohou například pomocí simulačních her vyzkoušet jakoukoliv lákavou roli. Některé role děti budou v budoucnu potřebovat, a tak je záměrně cvičí. Často přichází i okamžik ztráty hranic tvořených mezi hrou a skutečností, kdy se dítě hře plně oddá.

Hra je prostředkem prožívání – přijmutím pravidel hry se dítě stává účastníkem. Dítě činnost přímo prožívá a je odkázáno na schopnosti své i ostatních.

Hra je smysluplnou činností – hra jako přirozená rozvíjející aktivita, potřebná pro harmonický vývoj osobnosti.

Hra simuluje různé situace – povaha nápodoby a předstírání je pro simulační hry typická. Podstatou je vytvořit jistý model, který realitu připomíná a děti se v ní učí reagovat na různé životní situace. Ojedinelé je zde i nebezpečí, které situace mohou přinést a vyvolat.

Hra je prostředek k poznání a sebepoznání – každá role má svá pravidla v charakteristickém vystupování, děti zde mají možnost fantazie, improvizace a vlastní iniciativy v pojetí prožívání a jednání určitých rolí. Pro pedagoga má hra diagnostický význam.

Hra je mravní výzvou – stejně jako v reálném světě i ve hře platí jistá pravidla, dle kterých je nutné se řídit. Osvojováním herních pravidel si dítě fixuje i ty, která mohou být užitečná pro praktické využití v běžném životě. Ve hře například řeší mravní dilema, zda má pomoci kamarádovi a prohrát nebo ji dokončit a získat umístění.

Hra je svoboda i řád – svoboda a dobrovolnost je ve hře důležitým prvkem. Dítě si samo vybere, s kým si bude hrát, kde a kdy se hry zúčastní.

2 Informační a komunikační technologie u dítěte předškolního věku

Druhou kapitolu věnuji dalšímu z hlavních témat této práce, a to informačním a komunikačním technologiím. Dnešní děti se s těmito moderními technologiemi setkávají od útlého věku, některé ještě dříve, než jdou do školy. Není tak divu, že často ovládání a využívání těchto technologií znají lépe než jejich rodiče. Jelikož již generace Z je známá online životem v rychlém tempu, spojeným s okamžitým sdílením nejrůznějších myšlenek, poznatků a zážitků jedince, díky různorodým mediím a produktům. Tato předchozí „internetová generace“ se na současné předškolní děti nevztahuje. Nynější děti mají novou Alfa generaci, jsou to veškeré děti narozené po roce 2010 a momentálně o ní moc nevíme, co s jejím nástupem lze očekávat (Nagy, Kölcsey, 2017).

Pro upřesnění pod názvem informační a komunikační technologie si můžeme představit veškeré nástroje, technologie a postupy, díky kterým můžeme komunikovat a pracovat s informacemi, ať se jedná o hardware nebo software. Mezi nejvíce užívané technologie řadíme televizor, počítač či notebook, chytré mobilní telefony a dnes na školách oblíbené interaktivní tabule či datové projektory. Dále je to internet a jeho možnosti využití nejčastěji e-mail a jednu z nejnavštěvovanějších sociálních sítí na světě Facebook, kterou založil Mark Zuckerberg roku 2004. Název můžeme znát i pod iniciály ICT, tedy zkratky prvních písmen anglických slov Information and Communication Technologies (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 19-20).

ICT jsou v dnešní době podstatným nástrojem k fungování většiny lidí ve společnosti, staly se součástí řady profesí a budoucností našich dětí. Jak autoři uvádí je nutné mít na paměti, že *„počítač není chůva a děti s ním nejsou v bezpečí“*, s čímž se zcela ztotožňuji. Předěšlé tvrzení ale neplatí pouze pro počítač, stáhla bych jej i na ostatní informační a komunikační technologie. Je potřeba umět s nimi pracovat, znát jejich možnosti, přínosy ale i hrozby, které přináší. Děti bychom měli vést k bezpečnému užívání, které neohrožuje jejich psychické a fyzické zdraví (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 15).

2.1 Televizní přijímač

V současné době televizi sledují i děti před třetím rokem svého života, u dětí předškolních se pak setkáváme s tím, že jde o jejich každodenní formu aktivity. Nutné je si uvědomit, že mimo pozitivní přínosy se objevují i negativní prvky. Televize sama o sobě není škodlivá, je to pouze věc, avšak podstatné je to, jak ji používáme (Bacus, 2004, s. 136).

Sledování dětmi oblíbené televize je stejně jako hry konstruktivní nebo plnění jednoduchých povinností posilování stability dětské pozornosti a zvyšování její záměrnosti. Duševní rozvoj dítěte však musí být podpořen rodiči, kteří si s dětmi o shlédnutých pořadech budou hovořit a nechají je třeba i znázornit své dojmy kresbou. Touto aktivitou tak přispívají rozvoji jemné motoriky, dětské představivosti, vnímavosti a schopnosti formovat své myšlenky včetně emocí (Čačka, 2000, s. 71).

Anne Bacus (2004, s. 136-137) uvádí přehled kladů a záporů televize. Za kladnou stránku považuje televizi jako zdroj různorodých informací, prostřednictvím kterých lze pomoci dětem zprostředkovat vnější svět bez hranic času a prostoru. Problém nastává tehdy, kdy sledování televize omezíme jen na jednoduché kreslené pořady. Stejně tak je důležité mít na paměti, že pětileté dítě ještě nezvládne dokonale rozlišit co je skutečné a co není. Má sklony věřit tomu, co v televizi uslyší a shlédne. Pokud je čas strávený u obrazovky rozumně regulován, dítě může získat větší slovní zásobu a celkový přehled o světě než to dítě, které ji nikdy nesledovalo. Ovšem pozor – pouze poslouchat ještě neznamená dovednost komunikovat.

Pokud zmíníme zápornou stránku sledování televize může vyústit až v pasivitu dítěte, to se může projevit unavenýma očima, problémy se spánkem nebo podrážděním. Televize jedince „otupuje“ respektive jeho mysl, zprostředkovává mu, jak záporný obraz o světě, ve kterém často zlehčuje násilí nebo naopak ten úchvatný barvitý nereálný svět. Všechna tyto negativa spočívají hlavně ve špatně zvoleném množství času stráveného u televize a volbu neadekvátních programů pro dítě. V předškolním věku se jedná o zodpovědnost rodičů, jakým způsobem budou děti televizi využívat (Bacus, 2004, s. 137).

Zvýšené nebezpečí negativního vlivu těchto medií je zejména jejich snadnou dostupností, jelikož televize se nachází ve většině českých domácností. Fenomén nevhodně stráveného volného času u televize nebo videí je až ohrožujícím pro zdravý vývoj jedince. V oblasti psychosociálního vývoje můžeme spatřit negativní vliv v:

- **Zanedbávání rozvoje sociálních dovedností** – televize a videa většinou neposkytují prostor pro aktivní komunikaci a divák zůstává prostým konzumentem.
- **Nápodobě ve vztahu k násilí a oslabená schopnost soucitu a empatie** – zobrazování velkého množství násilných scén ve filmech či zprávách s realistickou drastičností je nežádoucím prvkem hlavně pro děti, jenž nemají dostatečně vybudovaný odstup od zobrazených situací.
- **Narušení vývoje** – v oblasti deformace etického cítění a svědomí nebo estetického vnímání.

- **Vytváření zkresleného a ochuzeného obrazu o světě** – dětem, které se teprve učí rozeznat realitu od fikce, hrozí vytvoření si falešného obrazu o světě, kterého se v pozdějším věku budou velmi těžko zbavovat.
- **Nebezpečí vytváření „náhradního, virtuálního“ života** – riziko směřující spíše k dospívajícím a dospělým, kteří tímto způsobem unikají od svých vlastních problémů.
- **Sledování sexuality prezentované ve formě nepřiměřené věku** (Machová, Kubátová a kol., 2009, s. 98-99).

Dalším negativním projevem, se kterým se děti setkávají a může mít vliv na jejich vývoj je:

- **Násilí na obrazovce**

Rodič dítěte v předškolním věku je víceméně schopný si ohlídat, na co se jeho potomek v televizi dívá. Nutné je však myslet na fakt, že dítě neustále vnímá své okolí, i přes to, že se plně nesoustředí. V tom případě, pokud si zapneme televizi jen jako kulisu, tak dítě vidí, co se momentálně odehrává ve večerní kriminálce, zprávách nebo akčním filmu i to, jak se k sobě lidé na obrazovce chovají.

Přání rodičů je harmonický vývoj dítěte bez veškerých komplikací, „*aby se nesetkávalo s nepříznivými, ošklivými, škodlivými událostmi, které je vyděsí, ublíží mu, které mu vnucují skutečnosti, pro něž není dostatečně zralé*“. Jedná se převážně o situace v reálném světě, ale rovněž těch, které se objevují v médiích, počítačových hrách, filmech, televizích a jejich reklamách (Mertin, 2011, s. 173).

Dle Elliottové (1995, s. 116-117) jsou v dnešní době děti násilností a agresí na obrazovkách vystavovány častěji než kdykoliv dříve. Velké množství realisticky podaných obrazů násilí by mohlo u dítěte vyústit v otupělost citů i svědomí, což by mělo za následek nestoudnost a bezohlednost jedince.

Není vždy pravidlem, že nevhodné filmy a počítačové hry mají za příčinu problémové chování dítěte. Samozřejmě mohou nést jistou část, pokud je dítě vyhledává neúměrně svému věku. Autor ale spekuluje i nad možností, že tento stav je důsledkem reálného, dlouhodobého a systematického působení rodičů na dítě, které je „imunizováno“ vůči přebírání tohoto nepatřičného způsobu chování akčních hrdinů z filmů a her (Mertin, 2011, s. 174).

Jedním z dalších faktorů je frekvence četnosti nevhodných filmů a her, kterým je dítě vystavováno a zdali sleduje i jiný kvalitnější obsah. To vše je jednou z podstaty znalostí preventivních opatření, jež spadá pod názor a rozhodnutí rodičů a blízkých osob. Rodiče si musí sami stanovit přístupnost a přijatelnost mediálního obsahu, s pohlédnutím na psychickou vyspělost dítěte. Vhodná je přítomnost rodiče u sledovaného filmu nebo počítačové hry, kdy se s dítětem může bavit o tom, co se právě děje a sdělovat mu své postoje na danou věc. (Elliottová, 1995, s. 119).

2.2 Počítačové hry

Počítačové hry představují v dnešní době neodmyslitelný prvek zábavy a odreagování mezi všemi věkovými skupinami. Na počítači na rozdíl od hazardních her nelze vyhrát žádné peníze. Proč u nich tedy lidé tráví tolik času? Jednoduchou odpovědí jsou hry samotné, které jsou naprogramovány tak, aby vytvářely závislost. Závislost nemusí přijít ihned, avšak postupnými krůčky se pravděpodobnosti mění. Tyto malé změny mají náhle velký dopad v případě, že jsou aplikovány až na miliardy lidí světa.

Počítačové hry jsou pro hráče jistou výzvou. Na rozdíl od televize se jedinec nechová pouze pasivně, ale aktivně vstupuje do děje hry. Dosažení výzvy a úspěšné překonání veškerých překážek hry, má krátkodobý efekt odměny pro uživatele. Zároveň jej však zvládnutí herní úrovně povzbudí v pokračování a zlepšování se. Software počítače tyto skutečnosti registruje a příslušným způsobem mění obtížnost podmínek. Lidská evoluce byla podstatnou pro globální úspěšnost, která je stále jedním ze stěžejních významů a těchto mechanismů tvůrci her využívají pro zaujetí mladé populace. Hry mají často masivní dopad na život jedince, zejména po stránce času. Dítě zabrané do hraní hry sotva stíhá jiné aktivity reálného života. Pokud je člověk vystaven úkolům, které pro něj znamenají stále větší výzvu, vzniká *flow*: neboli plná soustředěnost na situaci, která v jedinci vyvolává dobré pocity a on tak zapomíná na čas i sám sebe. K navození pocitu flow je nutná plná soustředěnost na právě vykonávanou činnost včetně jasně stanovených cílů. Jedinec tak nabývá pocitu, že danou aktivitu ovládá v souladu s požadavky a jeho schopnostmi a dovednostmi. Při flow dochází k dokonalému vytížení, jedinec nepocituje nudu ani strach z toho, že by selhal. Tento stav poprvé popsal maďarský psycholog Mihály Csíkszentmihályi (Spitzer, 2016, s. 77-78).

Počítačová hra pomocí vstupního technického vybavení počítače, přenesení jedince do virtuální reality. Šmahel (2003, s. 141-142) určuje čtyři elementy, které jsou pozorovatelné:

- **Reprezentace** – prvotní prvek pro vytvoření virtuálního prostředí, které si hráč utváří na základě jeho osobnosti. Hra je tedy po subjektivní stránce zjednodušenou reprezentací emoční reality jedince.
- **Interakce** – hráč má aktivní podíl na hře, která svým obsahem definuje jeho virtuální svět. Na psychologické realitě hra nabývá při zapojení představivosti hráče.
- **Konflikt** – výzva je stěžejním prvkem každé hry. Hra obsahuje úroveň, kterým hráč čelí a postupně je překonává zpravidla s rostoucí náročností a vynaloženým úsilím pro zdolání složitější hranice.
- **Bezpečí** – důsledky, které herní neúspěch přináší jsou vždy menší než důsledky, které by situace přinesla v reálném světě.

Eckertová a Dočekal (2013, s. 127-130) uvádí, že počítačové hry jsou pro děti a mladistvé zajímavým a velmi dostupným způsobem, jak zaplnit svůj volný čas. Tato skutečnost se bezesporu odráží v rozvoji počítačových a mobilních technologií, které jsou pro mladou generaci tolik atraktivní. I proto se na herním trhu máme možnost setkat s velkým množstvím herních titulů s rozmanitou tematikou, která osloví hojné množství spotřebitelů. Veškeré dělení počítačových her je uměle vytvořené, žádné není přesně dáno. Počítačové hry můžeme dělit dle počtu hráčů, dle internetového připojení na on-line a off-line hry nebo dle „herního žánru“, kam spadají akční hry, strategické hry, sportovní hry, závodní hry, simulace, bojové hry, logické hry, vzdělávací hry a velká řada dalších. Počítačové hry kromě uvedených negativních faktorů mohou být i prospěšné v podpoře vývoje jedince. Některé z moderních her jsou vyvíjeny tak, aby docházelo k rozvoji logického myšlení, prostorové představivosti a zapojení schopností jemné motoriky. Důraz je mnohdy kladen na postřeh a vnímání přítomných podnětů. Už pro nejmenší děti předškolního věku existuje dostatek výukových her, které jsou kompatibilní s tablety a počítači. Výukové programy jsou přínosem v nenásilné formě učení v různých oblastech poznávání. Děti se tak mohou nepřímo učit cizím jazykům, barvám, tvarům nebo zvířátkům.

Významná osobnost psychologie 20. století je nepochybně Burrhus Frederic Skinner. Jedná se o amerického sociálního filozofa a neobehavioristu, jež vyvinul tzv. operativní podmiňování, známé též jako učení úspěchem. Z teorie vyplývá, jak výrazně odměna mění a

formuje chování. Frekvence určitého chování přímo souvisí s tím, zdali je trestáno ba naopak odměňováno. Pokud je chování odměněno je pravděpodobné, že se bude opakovat. Pokud je potrestán, stává se chování potlačeným. Na tuto zdánlivě jednoduchou a přímočarou teorii navázal americký výzkumník Nicholas Yee, který v ní spatřuje podstatu vzniku závislosti na online hrách. Pro hráče je silnou motivací dlouhého a častého hraní pocit uznání a úspěchu (Yee, 2002).

Vždy je těžké rozpoznat počínající závislost na počítačových hrách, stejně tak je těžké se této závislosti jako každé jiné vyhnout. Hlavními aktéry by měli být v tomto případě rodiče či zákonní zástupci, kteří usilují o pozitivní vývoj svého dítěte. Primárním faktorem, který může nápomoci předcházet závislosti na počítačových hrách je najít řešení v jiných volnočasových aktivitách. Mezi volnočasové aktivity lze zařadit sport, společné výlety a rodinné aktivity. Dobrým řízením volného času dítěte, lze předejít nadměrnému kontaktu s počítačem, jelikož zákaz ani jiná forma trestu není řešením této problematiky. S dítětem je možné vytvořit dohodu o domluveném množství času, které smí být online. Musí se však jednat o přesně vymezená pravidla se stanovením konce i začátku doby trávené na počítači. Na dodržení smlouveného časového úseku je vytvořený speciální software, který činnost a čas na počítači ohlídá (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 133).

2.3 Mobilní telefon

Snad nikdo si v momentální hektické době neumí svůj život představit bez mobilního telefonu. Mobilní telefony v současné době vlastní čím dál více lidí i v mladších věkových skupinách, avšak vztah k telefonu se pro každého liší. Někteří jej považují za nutnost a samozřejmost, pro jiné je to pouze pomůcka ba dokonce zátěž. Lidé přes mobilní telefony komunikují a sdílí své zážitky navzdory velké vzdálenosti. Kvalitní komunikace se podílí na spoluvytváření celkové kvality našeho života, proto lidé žijící v sociální izolaci často strádají a mnohdy se u nich mohou dostavit i vztahové či řečové poruchy. Poměrně zvláštním jevem se pak může zdát účel vlastnictví mobilního telefonu nikoli pro formu komunikace ale jako znak sociální skupiny, popřípadě sociálního statusu jedince. Mobilní telefon tedy představuje symbol sociální příslušnosti, úspěchu a potřeby. Lidé se závislostí na „mobilu“ nejsou schopni bez něj strávit dobu delší než několik minut. Tento fakt se potvrzuje i v nočních hodinách, kdy telefon nevypínají a neustále kontrolují, jestli nezmeškali hovor nebo zprávu. Velký deficit lze spatřit v nedostatečné informovanosti dětí, mladistvých i

dospělých o rizicích nedrogových závislostí. Z tohoto pohledu jsou zřejmé negativní dopady na projevy ve společnosti (Kubelová a Malířská, 2009, s. 14-15).

Jedním ze specifických strachů 21. století je tzv. *Nomofobie* nebo také „*No mobile phobia*“ je strach ze ztráty kontaktů, které jedinci zprostředkovává mobilní telefon. V základu se jedná o patologickou závislost, jež se vyznačuje nutkavou a impulzivní poruchou. Do tohoto strachu patří i vybití baterie telefonu nebo nedostatečné pokrytí signálu v některých oblastech a následná nemožnost se spojit s okolním světem. Dá se říct, že lidé trpící touto poruchou nejsou schopni bez svého telefonu přirozeně fungovat. Jedním z předních důvodů, proč lidé nespustí svůj mobilní telefon z očí je potřeba zůstat v kontaktu s přáteli a rodinou. Tato problematika však narušuje formu klasické osobní komunikace a lidé namísto ní preferují výhradně zprávy a hovory prostřednictvím mobilního zařízení. Odborníci typují, že problematikou nomofobie trpí až 53 % uživatelů telefonu (Kubelová a Malířská, 2009, s. 14-15).

Kubelová a Malířská (2009, s. 17) také poukazují, že příčiny závislosti na mobilním telefonu mohou být dvě, a to ve formě sociální zábrany, které znemožňují navazování běžných mezilidských vztahů. Druhou příčinu představuje nedostatečné přesvědčení o sobě samém a svých hodnotách, kterou jedinci mohou pociťovat zejména od jiných lidí, a to v případě online kontaktu. Pokud člověk s někým komunikuje prostřednictvím mobilního telefonu v SMS zprávách, telefonátu nebo sociálních sítích předpokládá, že mu příjemce odpoví, jen tímto způsobem jedinec získá zpětnou vazbu potvrzení o tom, že druhá osoba vnímá, což je možné si vyložit jako potvrzení vlastní hodnoty.

Chytrý telefon některé články nazývají „novou lidovou drogou“ s projevy od probuzení do usnutí, především u mladého člověka velmi ovlivňují jeho život. Doposud však v celém rozsahu nebyly zaznamenány ani komplexně vědecky prozkoumány dopady mobilního telefonu. Vědecké zkoumání je momentálně na svém několikaletém počátku. Nebylo tedy možné podchytit veškerá možná rizika a negativa spojená s vedlejšími účinky telefonů. Rizika lze zaznamenat téměř všude, v případě smartphonu a jejich působení se jimi zabývají zejména lékaři a lékárníci, nikoliv ti, kteří na onom působení vydělávají. Výnosy smartphonových a telekomunikačních firem dosahují nepředstavitelných výšin a řadí se tak k nejbohatším na světě. Jak se ukázalo z různých důvodů mobilní telefony způsobují multitasking, jež vede ke snížené výkonosti uživatele a následném dopadu na poruchy v oblasti pozornosti a schopnosti učení. Mobilní telefony mají negativní vliv i na psychiku jedince, jako je úzkost, deprese, pocity osamělosti a stres. (Spitzer, 2016, s. 70-71).

Dle Kubelové a Malířské (2009, s. 17) mezi jednu z účinných metod, jak zacházet se svým mobilním telefonem a předcházet tak jeho negativním dopadům při jeho užívání existuje hned několik zásad:

- zavčas vypnout telefon,
- schopnost vážit si sám sebe společně se soukromím svým i ostatních lidí,
- při koupi je nutné pohlížet na přínos, ale i na negativní stránky mobilního telefonu,
- při koupi je dobré se zamyslet nad stránkou využití, aby se nestal svazujícím prvkem, ale naopak užitečnou pomůckou v životě jedince.

Německý psychiatr Manfred Spitzer (2016, s. 69) uvádí názor, že **malému dítěti by vůbec neměl přijít chytrý telefon do rukou**. Vidí to jako pochybení ze strany rodičů, kteří se dítěti mají aktivně věnovat. Postupem času s dospíváním dítěte by měl být přístup k mobilnímu telefonu kontrolovaný a nepravidelně využívaný. Mladistvým navrhuje vhodnější využití svého volného času formou čtení, sportu či setkávání se s vrstevníky a přáteli.

3 PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ V PROSTŘEDÍ INTERNETU

Při zamyšlení se nad tématem je internet, jakožto součást ICT nepochybně z velké části oblast zábavy nebo pomoc při plnění studentských a pracovních záležitostí. Každý si pod slovem internet představí něco jiného webové stránky, internetové prohlížeče, vyhledávání a stahování jakýchkoli souborů. Lze tedy mluvit o specifických benefitech ale i o potencionálních rizikových faktorech, které se na internetu objevují.

Jak už bylo zmíněno současná generace dětí (Alfa) vyrůstá v obklopení digitálních technologií a díky tomu tyto elektronická zařízení berou jako přirozenou součást života. Děti se s počítačem, mobilním telefonem a tabletem setkávají již v útlém věku stejně jako s využitím internetu a online světem. Moderní technologie z velké části usnadňují náš život. Je tedy dobré, umět je ovládat. Je však zlé, pokud ony začnou ovládat nás. Ačkoliv se výchova dítěte v online světě může považovat za nelehký úkol, opak je pravdou. Klíčem této problematiky je zajistit vašemu dítěti v digitálním prostředí bezpečí, dostatečnou informovanost a zkušenost, kterou v budoucnu využijí. Zároveň můžete společně zažít spoustu zábavy (Dočekal, 2019, s. 10-11).

3.1 Vymezení pojmu internet

Internet byl vyvinut jako nepředvídatelný výsledek projektu ARPANET. Vznik slova internet byl označen v první polovině 80. let. Původně tato mezinárodní síť sloužila především pro obranné a vědecké účely. V dnešní době tuto globální počítačovou síť využívá přes 200 milionů účastníků, jimž je nabízeno různé využití včetně služeb. Službami je myšleno zprostředkování elektronické pošty, zpráv a novinek, audiovizuální přenos, virtuální komunikace aj. Odborná literatura internet označuje jako organizovanou mezinárodní spolupráci jednotlivých podsítí, které jsou vzájemně dobrovolně připojené a za nastavených standardních pravidel spolu komunikují. Internet nikdo nevlastní ani neřídí (Nondek a Řenčová, 2000, s. 10-11).

Velmi zjednodušeně lze říct, že internet vytváří celosvětovou počítačovou síť. Jedním z hlavních přínosů je možnost rozmanité komunikace s libovolným jiným počítačem, nezávisle na zemi, budově a místě ve které se nachází (Hlavenka a kol., 2005, s. 2). Výpočetní technika a telekomunikace se rozvíjely rychlostně zejména v druhé polovině minulého století, zde pak bylo vytvořeno devadesát procent historie internetu. Není divu, že lidská společnost zvyklá na relativně pozvolný technický vývoj, reagovala opožděně. Postupem času se zdokonalováním virtuálního světa ústní vyjadřování ustupuje do mírného

pozadí a prosazuje se často snesitelnější a příjemnější způsob snadné komunikace na internetu. Kyberprostor je nazýván i pátou dimenzí života společnosti, nese s sebou veškeré rysy, jež aktivity denního života přináší. Virtuální svět stejně jako ten reálný obsahuje politické, náboženské, obchodní, emoční i kultovní atributy. Způsob této existence přináší i modifikovaná negativa, formy chování a jednání, které se musíme naučit akceptovat, popřípadě se s nimi vypořádat jinak a přijít na způsob, jak jim lze čelit (Jirovský, 2007, s. 15-16).

Ve shrnutí bych chtěla zmínit slova z předmluvy Jirovského (2007, s. 11) „*že počítač je nová mocná metafora, která nám napomáhá porozumět mnoha aspektům světa, ale že také zotročuje mysl těch, kteří jiné metafory nemají a nemají ani jiné zdroje, na které by se mohli odvolat.*“

3.2 Dítě ve věku dvou až pěti let v prostředí internetu

Jaký vliv má ovládání displeje s dotykovou obrazovkou, jež je součástí nejrůznějších zařízení na vývoj dětského mozku? Tímto tématem se zabývala řada studií, ovšem žádná z nich nepředložila jednoznačnou odpověď. Často si studie protiřečí. Jako příklad můžeme využít otázku dětského zraku. Ministerstvo zdravotnictví v Austrálii, před pár lety uvedlo výzkum, který zkoumal epidemii krátkozrakosti. Dvouleté děti by podle studie neměly přijít s elektronikou do styku vůbec a děti starší pouze hodinu denně jako maximální hranice. Podle vědců z toledské univerzity v kooperaci s Americkou oftalmologickou akademií se prokázalo, že tzv. „modré světlo“ vycházející z displejů nemá vliv na dětský zrak a jeho následný vývoj (Dočekal, 2019, s. 27).

Některé studie zmiňují naopak pozitivní vliv modrého světla, které údajně oči stimuluje. V tomto případě je důležité procvičit oči i v pohledu do dálky, což souvisí se střídáním činností a využitím tak i klasických hraček, prostor pro sport nebo společnou procházku s dítětem, tedy vše mimo aktivity na počítači a dalších zařízeních.

Důvodem je zejména novost digitálních technologií, kdy změny a dlouhodobé účinky nelze dostatečně prokázat, lze pouze polemizovat o otázce kolik času stráveném na síti a digitálních technologií je příliš (Dočekal, 2019, s. 27).

Podle Americké pediatrické akademie je vhodné pro děti mladší šesti let trávit čas u obrazovek na nejvýš jednu hodinu denně pouze s kvalitním obsahem. Nutno podotknout, že sem patří nejen počítač nebo mobilní telefon, ale i sledování televize. Všeobecně je doporučena pro děti do 18 měsíců úplná absence obrazovky jakéhokoliv zařízení. Vždy platí,

že čím později se dítě dostane do kontaktu s digitálními technologiemi, tím lépe. Nemusí jít o extrémnost, jen o opatrnost a střídmost v užívání elektronických zařízení (Dočekal, 2019, s. 27-28).

Nabídka dětského obsahu v médiích je čím dál větší a tuto změnu je podstatné si uvědomit. Praktické odkládání dětí k televizní obrazovce je sice nekonečný vodopád zábavy, avšak často velmi nekvalitní a pokleslé. Aplikace a platformy jako je např. YouTube v sobě mají zabudovaný chytrý algoritmus, který nabádá k neustálému přehrávání a dalšímu klikání pro podobný oblíbený obsah vyhledávaný uživatelem (Dočekal, 2019, s. 28).

Dočekal (2019, s. 28) doporučuje rodičům vysvětlit a naučit děti pravidlům internetu již v předškolním období, relativně klidné době. V období věku dvou až pěti let ještě výrazná rizika nehrozí, pouze ty vizuálního charakteru. Vzhledem k tomu, že tyto děti ještě neumí zpravidla číst a psát, vyhnou se komunikaci na sociálních sítích, kde by mohly narazit na cizího člověka, často je vše pod dohledem zákonných zástupců. Právě rodiče mají svá dítka provádět džunglí internetu, a ne je v ní nechat samotné.

3.3 Dítě ve věku pěti až šesti let v prostředí internetu

V tomto věku se stává internet pro dítě značnou motivací, aby se naučilo lépe číst nebo přišlo na chuť k učení se novým cizím jazykům. Lákadlem je hlavně komunikace s kamarády na sociálních sítích nebo chatu, který bývá součástí her. Objeví se i potíže při překonání jednotlivých herních úrovní, kde je čtení návodem k porozumění a následnému překonání překážky. Proto je na českém trhu řada vzdělávacích her a aplikací. Jednou z nich je včelka, která slouží k rozvoji čtení. Pro výuku cizích jazyků je známá aplikace Duolingo nebo Memrise. Za tradiční lze považovat PixWords, jenž funguje na mobilní podobě „oběšence“, hry spojené s hádáním slov a stavěním pomyslné hranice při špatné odpovědi. Pro učení hravou formou stačí navštívit Google Play či App Store a pomocí klíčových slov vyhledat vhodnou aplikaci pro vaše dítě.

Schopnost číst a psát dětem otvírá svět internetu z jiné perspektivy, ta sebou přináší i řadu rizik. Děti mohou psát nevhodné komentáře nebo se setkat s neznámou osobou v chatu. Častým negativem na internetu není pedofilie, jak by se mohlo zdát, ale online zloději. Pro internetové podvodníky jsou typické oblíbené dětské hry Minecraft a Fortnite, kde si svoji „oběť“ vyberou. Dobré je mít blokováno online platby na telefonu či volání do zahraničí. Nejprve jako formu prevence, v pozdějším věku jako důležitou součást ochrany dítěte.

Naučit dítě bezpečným pravidlům na internetu je základem jeho zdravého vývoje (Dočekal, 2019, s. 39).

3.4 Rizika užívání internetu

Významným potenciálem internetu je poskytnutí širokého spektra vzdělávacích informací pro děti a mladistvé, lze jej tak přirovnat k velké domácí knihovně. Chybějící redakční standart působí jako omezení v důvěryhodnosti internetových zdrojů a následná existence dalších obav, které užívání této moderní technologie přináší.

Internet je součástí dnešní doby a je zřejmé, že ovlivňuje i lidský vývoj. Negativní vliv internetu na jedince se objevuje ve chvíli, kdy si začne vyhledávat společensky neakceptovatelný obsah a následně se jím začne řídit v běžném životě. Ne vždy jsou však informace na internetu stěžejním rizikovým prvkem. Další z negativních dopadů internetu je vliv na fyzické zdraví a posturální vývoj dítěte. Nadměrné množství času stráveného u počítače, tabletu či telefonu může přispět k potížím s obezitou, nerozvinutým sociálním dovednostem a následně jisté formě vzniku návykové chování na internetu. Další obavy, které doposud nejsou plně potvrzeny definitivními odkazy, jsou potíže spojeny se slabostí očí dětí, vznikající při dlouhodobém vystavení obrazovky počítače. Více než kdy jindy se setkáváme s problematikou pedofilie na internetu, tedy lidí, kteří lákají mladé děti do vztahu. Stejně tak existuje snadný náhled na pornografický materiál. Zde by měli být rodiče povzbuzováni k užívání technologií, které tento přístup k pornografií či sexuálním rozhovorům blokuje (NCBI, 1999).

S nástupem internetu a jeho vlivnosti na společnost je zdrojem mnohých teoretických úvah o dopadu na sociální zkušenost lidí. Nastává otázka, jakým způsobem nás ovlivňuje naše zkušenost a prožitky, které jsou zprostředkovány za pomoci obrazu tohoto dominantního média. Internet překovává prostorové a časové překážky, kterými jsou klasické tištěné noviny či televizní kanály značně omezeny. Tyto nové technologie jsou význačné nejen svojí rychlostí a kapacitou ale i požadavkům sociálních skupin. V tom lze spatřit hrozící nebezpečí, v množství času stráveném na internetu. Platí to zejména u mladší generace, která nemá problém trávit na zábavném obsahu a hrách internetu takřka neomezené množství času (McQuail, 2009, s. 150-151).

Spitzer (2014, s. 117-118) uvádí pojem digitální demence, jakožto problém současné společnosti. Definicí tohoto pojmu je zapomětlivost, kterou vyvolá nedostatečné cvičení a zatěžování našeho mozku v souvislosti s projevy nadměrného využívání internetu a sociálních sítí. Internet přináší novou možnost virtuální komunikace, ta bohužel nemá pouze

pozitivní účinky. Anonymita na síti podpoří jedince v jeho libovolném chování. Často negativní sociální kontakty se objevují v podobě přetvářky, švindlu, podvodu až kriminalitě. Šikana, lhaní, okrádání a agresivita na internetu pak v mladých lidech způsobují pocity deprese a osamělosti. Internetová média působí i na spánkový režim, bez ohledu na pohlaví jedince. Rozvinuté nežádoucí efekty mají značnou část i v utváření sociálních vztahů převážně na internetu, což vede k zaostávání v kontaktu s realitou.

Rizikový obsah na internetu, kterým je pornografie, extremismus a násilí je běžnou součástí. Setkání se s těmito faktory může být pro dítě zraňující. V případě pornografie nejhrubějšího zrna může negativní vliv výrazně narušit přirozený vývoj dítěte včetně následků v budoucím odlišném pojetí sexuálních norem. O to horší je skutečnost, že zmíněných materiálů je na internetu nespočet a je pravděpodobné, že na ně jednoho dne také narazí. Rozdíl mezi neetickým obsahem je sporný, jelikož v různých zemích platí odlišné zákony. Co je přípustné v např. Německu, může být např. v USA trestně postihováno (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 81-82).

Musil (2010, s. 130-131) mediální rizika spatřuje taktéž v prvcích erotiky a násilí, které na děti a mládež působí z televizního vysílání, počítačových her i internetu. Udává také významný aspekt předchozí zkušenosti dítěte. Zejména děti v předškolním věku se učí nápodobou a formulují tak své hodnotové a morální postoje a následný vývoj. Rizika a negativa internetu se tak odráží v nepřipravenosti dětské psychiky a snížené schopnosti rozlišit zobrazení od reality a vytvořit si tak od něj odstup. Dalším specifikem je dětská zvědavost a vnímavost, která může být potencionálním rizikem v kombinaci s nelimitovaným přístupem na internet.

Stejně jako ostatní výše uvedení autoři i Musil (2010, s. 126) sdílí názor nepřiměřeného množství času, který děti ve svém volném čase na internetu tráví. V konečném důsledku závislost na internetu může vést až k psychickému a fyzickému zhroucení jedince.

Netolismus

Závislost na internetu neboli „netolismus“ byl termín poprvé využit psychologem Ivanem Goldbergem v roce 1995, je tak považován za jednoho z průkopníků této problematiky. O rok později (1996) podpořila existenci závislosti na internetu i mezinárodně uznávaná odbornice v této oblasti Kimberly S. Y. O'Mara. V tomto období se o netolismu mluvilo jako o nadměrném užívání počítače, které omezuje každodenní život jedince. Známy

byl i pod anglickým názvem Internet Addiction Disorder v překladu porucha spočívající v závislosti na internetu. (Křeménková, 2016).

Při podrobnějším vymezení pojmu, se jedná o termín, kterým označujeme závislostní behaviorální chování na tzv. virtuálních drogách, mezi které patří sociální sítě, počítačové hry, videa, televize a další média poskytující internetové služby. Pod pojmem virtuální droga je nutné si představit proces, který se stává návykovým nikoliv termín pro návykovou látku. Netolismus s sebou nese celou řadu psychických, fyzických i sociálních rizik, jedná se o nelátkovou závislost. I když fyzická závislost je typická např. pro konzumaci drog jako je alkohol, objevuje se i v pojetí netolismu. Mezi některé z tělesných rizik spojených s netolismem můžeme zahrnout sedavý způsob života a s ním spojenou možnou obezitu nebo cukrovku, oční vady, bolesti v oblasti zad a kloubů, větší tendence riskovat a tím zvýšené riziko možných úrazů. Z hlediska psychologických a sociálních rizik se může jednat o špatnou organizaci času a nedostatečný spánek, úzkosti, zvýšenou míru agresivity a sklon ke rvačkám, zhoršení mezilidských vztahu nebo omezení koníčků a sportu.

Pro netolismus doposud nebyla oficiálně stanovena v rámci Mezinárodní klasifikace nemocí přesná a jednotná definice. Mezi odborníky z oblasti psychologie se ale netolismus dostává do popředí zájmu a diskuse (Kopecký, 2011).

Nutné je zmínit, že závislost na internetu je možné rozčlenit dle obsahu, který jednotlivec nebo skupina lidí vyhledává, a jaké aktivity zde provozuje. Jelikož výzkumy prokázaly, že si jedinec nevybuduje „závislost na internetu“, ale spíše na jeho konkrétním užívání jednotlivých webových stránkách a internetových aplikacích. Do jedné z nejnávykovějších aplikací či webu patří právě ty, které poskytují možnost oboustranné komunikace (Kopecký, 2011).

V dnešní době je závislost považována za nemoc, a to společně s jistým tichým předpokladem, že příčina tkví ve vlastnostech chemických sloučenin, popřípadě v čemkoliv hmotném, co lze vnímat skrze naše smysly. Procesuální závislost je považována za návykové a impulsivní poruchy, proto je v praxi léčena velmi obdobným způsobem, jako tomu je u závislostí látkových. Z hlediska neurobiologických výzkumů se neustále potvrzuje fakt o tom, že stejně jako u psychoaktivních látek, kterými jsou např. drogy a jejich stimulace jedince. Tak i činnosti spojeny se zábavou např. hraní počítačových her, mohou být stimulem neurobiologického systému a dopaminovým odměňováním lidského organismu, jemuž se předepíše primární role ve vývoji závislostí. Vědci tento systém označují jako příčinu vzniku a nadále pokračování v závislosti. Dále je sledován přístup jedince či jeho rodu k závislosti, kdy dochází k častému střídání z jedné závislosti do druhé nebo výměně

substance jinou, lze tedy poukázat na nespécifitu objektu. Odborné vědecké studie potvrdily, že bližší podobnost a kompulzivní chování často skrývá společné faktory (Kopecký, 2011).

Významnou podstatu netolismu můžeme spatřit v uspokojení základních lidských potřeb využitím virtuálního světa. Již v první kapitole své práce znázorňují grafickou podobu Maslowovy pyramidy lidských potřeb, kterou definoval americký psycholog Abraham H. Maslow. I v této problematice ji lze aplikovat v návaznosti na hierarchii potřeb člověka. Tyto potřeby můžeme v každodenní realitě uspokojit a průměrný člověk o jejich uspokojení přirozeně usiluje. Dětská psychika je náchylnější k tomu se pro něco nadchnout a následně tomu propadnout. Zde jsou často na vině rodiče, kteří se dítěti nevěnují a nekontrolují jeho čas strávený na internetu. Mnohdy jsou právě rodiče nesprávných vzorem pro své děti, aniž by si uvědomovali rizika, která jsou s tímto chováním spojena. Pokud je dítě založeno introvertně a má potíže s navazováním nových přátelských vztahů, je tak více náchylné k propadnutí netolismu. Samozřejmě i hra může být akcelerátorem neúspěchu v reálném světě. Děti jsou důvěřivé, neznalé a naivní, tím se mohou stát lehkou obětí virtuálních predátorů. Jedná se však o individuální proces, ale vždy je potřebná včasná odborná pomoc společně s podporou blízkého okolí jedince (Kopecký, 2011).

Svobodomyšlná média v sobě nesou i paradoxy. A to v podobě neustálé možnosti získání přístupů k informacím, avšak na straně druhé nevýlučná odkázanost na nich. To potvrzuje již fakt toho, že velmi dobře a stále fungují. Neomezené množství informací, které zde lze najít může mít i stinné stránky v podobě rizik. Rizika jsou jak v dimenzi fyzické, tak psychické. Pokud pomíneme tělesná rizika spojena s užíváním nejrůznějších technologií, je důležité zmínit okolnosti závislosti a s ním spjatého návykového chování. Návykové chování je obecně náročnější v případě, pokud slouží jako prostředek obživy (Pokorný, Telcová a Tomko, 2002, s. 82-83).

3.5 Kdo je ohrožen nelátkovou závislostí

Velmi často popírání „závislostní“ povahy, tedy behaviorální závislosti je právě absence určité exogenní látky, která by je způsobovala. Při srovnání behaviorální závislosti a látkové závislosti se objevují jisté podobnosti, jednou z nich je nepřímé působení exogenní substance na jedince, ale je vyvolána několika mozkovými funkcemi, lépe řečeno poruchou funkce neurotransmiterových systémů. Neuronová dráha působí i na jiné psychoaktivní látky, které ovlivňují lidské chování, je to například hazardní hráčství či poruchy příjmu potravy (Nábělek, 2007, s. 8).

Výzkumy dějů, které zprostředkovávají procesy mozkového odměňování z roku 2007, shledávají jeden základní možný faktor, podílející se na rozvoji závislosti. V širším pojetí definice, lze říct, že není důležitá povaha příjemných a opakovaně vyhledávaných zážitků, které mohou být organismu cizí ani povaha behaviorální závislosti, chtěče v podobě stavů a aktivit. Mozek tedy nerozlišuje základ své odměny v podnětech látkové (alkohol, drogy) nebo nelátkové (internet a média, nakupování, sex) povahy, jelikož zvládne roztrždit různé externí podněty a následně složitým procesem transformovat do společného systému odměn. Pro všeobecně zjednodušený pohled na lidskou závislost, dochází k oslabení schopnosti prožívat běžné radostné stavy, které nám život přináší každodenními stimuly (Nábělek, 2007, s. 8-9).

Znaky netolismu byly popsány již v předchozí podkapitole, proto bych zmínila spíše neurobiologické koreláty. Zajímavostí je, že lidé trpící tzv. novodobou behaviorální závislostí mají dány již genetické predispozice k poruchám neurotransmise nacházející se v mozkových okruzích. Tento deficit se projevuje zvýšenou vzrušivostí spojenou s přísunem adrenalinu. Shodnost novodobých nelátkových závislostí můžeme pozorovat ve srovnání s patologickými hráči. Porucha postihující serotoninový systém má za důsledek zvýšenou hladinu impulzivity. Klíčovým faktorem této poruchy je pravděpodobně dopamin (Benkovič, 2007, s. 250).

Nábělek (2007, s. 8) popisuje stav závislosti jako poruchu celkovou – to jakým způsobem se člověk závislým stává přirovnává svojí složitostí k činnosti mozku. I přes řadu dosavadních výzkumů příčina syndromu závislosti není jasná. V tomto případě neexistují lineární vztahy, které mluví o množství užívání látky a závislosti na ni nebo vztah pouhé experimentace a závislosti. Navzdory veškerým vědomostem o částečných projevech, kterými je abstinence, toleranční mechanismy, zranitelnost nebo bažení se významní vědci a psychologové nemohou s jistotou předpovědět, kdo se závislým stane, ztratí svoji kontrolu a kdo naopak nikoliv.

Z hlediska východiska primární prevence k užívání drogy dochází v trojúhelníkovém systému, tedy model bio-psycho-sociální, ten představuje osobnost jedince a jeho vztah ke droze. K těmto vrcholům pomyslného trojúhelníku se váží jednotlivé rizikové faktory včetně faktorů protektivních, snižujících riziko. Zásadním posláním prevence je eliminace rizikových faktorů a značná podpora ochranných faktorů.

Každý je jedinečná a neopakovatelná bytost, proto neexistuje žádná struktura, která by stoprocentně vymezovala ochranu či předurčení pro závislostní chování. Za rizikové či protektivní faktory lze považovat osobnostní charakteristiky jedince. Zvýšené riziko se

objevuje u jedinců s nízkým sebevědomím a vlastním negativním sebehodnocení, neschopnost čelit tlaku, nízká míra výkonnosti, poruchy chování, špatné zvládnání stresové zátěže, depresivní stavy nebo zdravotní postižení.

Častokrát může na jedince působit i vše to, co jej obklopuje, v jaké prostředí se pohybuje a kde, popřípadě s kým vyrůstá. Tím může být celková společnost a její normy a postoje k drogám samotným, dalším bývá atmosféra rodinného prostředí její hodnoty, péče i výchovný styl a není možné opomenout ani vrstevnickou skupinu, její image a životní styl, jelikož kamarádi a parta jsou pro zejména dospívajícího člověka důležitou součástí života. Tímto bychom mohli říct, že rizikové faktory jsou podmíněny na úrovni psychiky, životního stylu i rodiny a dalších sociálních vztahů. Tyto faktory mohou působit i opačně, jako ochranný činitel, pokud ovšem fungují tak, jak správně mají. Rizikové a mnohaúrovňové interakce tedy výrazně působí na vznik závislostí (Kalina, c2003, s. 275).

Tezi o nejasnostech z označení pojmu „závislý“ jedinec ve své knize zmiňuje Nešpor (2007, s. 49-50), kdy tvrdí, že nelze určit přesnou a jednoznačnou charakteristiku, zejména pro více příčin vzniku závislostí a různých typů problémového návykového chování.

S jiným pohledem na kořeny závislosti přichází Kudrle (in Kalina, c2003, s. 145). V úvodních slovech zmiňuje vznik závislosti jako hlubší potřebu a motivaci. Tím je myšlena potřeba předejít bolesti a zažít zklidnění sám sebe nebo v kolektivu blízkých. Do bolestí je zahrnuta nuda, prožívání bolesti, pocitu odlišnosti od druhých, což pramení z nízkého sebevědomí. Pro zmírnění těchto pocitů se člověk snaží nalézt energickou potřebu, která mu dodá výkon, radost a zboří vnitřně zakotvené zábrany. Poslední zmíněná je potřeba přesahování smyslových i rozumových možností, skutečností. Vše vede v hlubší poznání bolestné zkušenosti v jedinci, nebo ve společnosti jednoty s Bohem apod. Zmíněné vektory potřeb jsou jak vědomou, tak nevědomou součástí jedincova pohlížení na svět s biologickými komponenty a instinktem. Na závislost je vhodné v širokém spektru pohlížet jako na onemocnění, u kterého nelze vyvodit pouze jednu příčinu vzniku návykového chování. Počty potencionálních behaviorálně závislých lidí jsou velmi těžko odhadnutelné, jelikož příznaky nejsou tolik nápadné jako u závislosti látkové. Vývoj zkoumané závislosti se tak často rozpozná až v rozvinutém stádiu.

4 Možnosti prevence a léčby návykového chování na ICT

Předposlední kapitola mé diplomové práce bude věnována pro mě tomu nejdůležitějšímu, a to problematice prevence před návykovým chování na ICT, kterou by se měly řídit nejen děti ale také jejich rodiče i učitele. Pokud se však tyto příznaky závislosti u dítěte projeví, je nutné ji řešit co nejrychleji. V některých případech je dobré vyhledat odbornou pomoc, na kterou se v rámci této kapitoly také zaměřím.

4.1 Prevence návykového chování na ICT

Autor Jan Šikl (2012) na serveru Šance dětem uvádí, že se rodiče často ptají, jak zakročit, pokud u svého dítěte zpozorují stopy závislostního chování na informačních technologiích. Často v souvislosti s hraním počítačových her, brouzdání po internetu či nadměrnému trávení času u televize. Bohužel symptomy návykového chování u dítěte si rodiče uvědomují zpravidla až ve chvíli, kdy jsou již nepřehlédnutelné, popřípadě o nich vědí, ale nechtějí si je připustit. Pomoc tak začínají vyhledávat pozdě, třeba i kvůli pocitu studu.

Děti, které tráví na internetu a jiných zařízeních příliš mnoho času mohou při odepření této záliby reagovat výbuchem vzteku nebo jinou nepřiměřenou reakcí, stejně jako závislá osoba. V rámci prevence netolismu tak můžeme vycházet z jeho charakteristických rysů a projevů, jež se velmi podobají jiným behaviorálním závislostem. V souvislosti s problematikou autor poukazuje a důležitost vícezdrojovosti, což znamená, že pokud má dítě zaplněný svůj volný čas nejrůznějšími aktivitami a rodiče mu věnují dostatečnou pozornost, pak se riziko závislosti na médiích výrazně snižuje.

Přístup jednotlivých terapeutických subjektů se k řešení problematice může různit i s přihlédnutím na věk jedince postiženého tímto návykem. Jak už bylo v předešlých kapitolách práce zmíněno, závislostní chování je častokrát výsledkem interakce několika různých faktorů (Ševčíková, 2014, s. 47).

Za základní požadavek preventivních opatření radíme povědomí dětí o potencionálním riziku možné závislosti, tedy o co se vůbec jedná, jaké jsou projevy a následky. Tyto informace by bylo vhodné zakomponovat do školních kurikul v oblasti digitální gramotnosti. Stejně tak je nutné děti učit sebemonitoringu, aby zvládly rozpoznat potencionální problematické faktory, které je do nadměrného užívání ICT směřují. Důležitou roli v rámci prevence závislosti na ICT mají z velké části rodiče. Právě oni jsou dětem zrcadlem, a tak je nutné apelovat na jejich digitální erudovanost. Rodiče s dětmi tráví mnoho

času a tím mají významný vliv na jejich výchovu a rozvoj. Děti užívají internet na různých zařízeních primárně z domu, proto je žádoucí nastavit jasná pravidla a limity, avšak s ohledem na individuální zvláštnosti každého dítěte. Znalost této problematiky je pro rodiče významnou v oblasti lepší kontroly a případného zakročení, při zjištění potíží. Správná a kvalitní prevence je hlavním klíčem úspěchu a vede tak k předcházení vytvoření návykového chování (Ševčíková, 2014, s. 48).

Konečným a hlavním cílem primární prevence je snaha v maximální možné míře předcházet a současně redukovat míru rizik, která jsou s konkrétním rizikovým chováním spojena. Prevence v prostředí internetu a její efektivnost všeobecné primární prevence je posazena do konceptu mnoha kritérií jako je:

- Komplexní působení na vybranou cílovou skupinu.
- Kontinuitou a dlouhodobou prací s dětmi dochází k postupnému budování vzájemné důvěry mezi všemi členy procesu výchovy a vzdělávání.
- Vzájemná provázanost různých typů prevence a preventivních programů s jejich graduováním v závislosti na věku cílové skupiny dětí.
- Včasný začátek preventivních programů a aktivit je vhodný již od nejranějšího dětského věku.
- Důraz na interakci a aktivní zapojení dané skupiny formou komunikace, diskuse nebo rozboru dané problematiky (Martanová, 2012, s. 37-38).

Co naopak v primární prevenci nefunguje:

- Moralizování a strohé vedení, založené na pouhém předávání zdravotních informací o následcích rizikového chování s odstrašujícími slogany, které přehání v možných následcích. Zastrasování není efektivní forma prevence.
- Jednorázové programy, bez vzájemné návaznosti.
- Typ programu bez zapojení podporujících prvků, osob a zkušeností.
- Setrvačnost bez inovace (Martanová, 2012, s. 39).

4.2 Ukotvení prevence v dokumentech školy

Ve školském zákoně č. 561/2004 Sb. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání je v §30 ukotveno, že ředitel školy je povinen ve školním řádě zveřejnit „*podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich*

ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí“.

Z hlediska programu prevence sociálně patologických jevů v rámci povinných školních dokumentů doposud nebylo ve školském zákoně nikterak zmíněno. Pokud se zaměříme na instituci mateřské školy, zde je prevence sociálně patologických jevů ukotvena ve školním řádě a digitální prevenci. Tvorbu samostatného dokumentu Prevence sociálně patologických jevů si tvoří každá škola dobrovolně, dle vlastního uvážení (Zákon č. 561/2004 Sb., c2004).

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání taktéž prevenci přesněji neukotvuje, pouze ji okrajově zmiňuje v rámci komunikativních kompetencí. Zde je zmíněno dítě v období, kdy končí předškolní vzdělávání a je schopné využít informativní a komunikativní prostředky, jež běžně využívá a setkává se s nimi. K těmto prostředkům se řadí již zmíněný počítač, mobilní telefon či audiovizuální technika a další (RVP PV, 2021, s. 12).

4.3 Léčba návykového chování na ICT

V léčbě je podstatné cílit na dominantní kognitivně-behaviorální složky. V rámci léčby jde na terapii zejména o to, aby si pacient uvědomil své problémy a následné spouštěče, kdy se v jejich důsledku bude snažit nežádoucí chování změnit. Za primární cíl není považována úplná abstinence od zdroje problému, nýbrž jeho postupná umírněnost užívání. Příkladem mohou být nové aktivity mimo ICT a větší zapojení do kolektivu.

V případě dětí je specifickou oblastí jejich rodina a blízké okolí, na které se lze zaměřit v rodinně-systematické terapii. Jde především o zlepšení v oblasti komunikace mezi všemi členy rodiny. U dětí takováto terapie směřuje na zvládnutí jejich každodenních činností a emočních problémů. Z pohledu rodičů jde o porozumění dítěti, schopnost mu naslouchat a učit se zvládat svoji roli rodiče. V neposlední řadě je umět relativním způsobem naplnit volný čas dítěte a vhodně jej strukturovat.

Netolismus je stále poměrně novým pojmem, proto doposud nebyl oficiálně definován jako porucha a případné možnosti léčby jsou tak vcelku omezené. Terapeutické pohledy na danou problematiku se různí a jejich přístupy vždy nemusí vycházet z jednotných postupů. Dalším úskalím jsou samotné digitální technologie včetně přístupu na internet, jakožto součást našeho každodenního života, bez možnosti úplné izolace od nich (Ševčíková, 2014, s. 48).

5 Přehled vybraných výzkumů

V této poslední kapitole jsem se snažila nastínit významné výzkumy na téma informační a komunikační technologie u dětí předškolního věku. Téma je poměrně často zkoumanou oblastí, zejména ale ve věkové kategorii dětí školního věku, dospívajících a dospělých, na předškolní věk se v tomto ohledu lehce zapomíná, avšak pár zajímavých výzkumů se mi podařilo najít a v následující kapitole je podrobně rozepíšu v rozdělení kvalitativních i kvantitativních výzkumů.

5.1 Kvalitativní výzkumy

Děti, rodiče a tablety: Použití tabletu pro předškolní děti

Jako první jsem si zvolila studii s názvem – Děti, rodiče a tablety: Použití tabletu pro předškolní děti, jež realizovala Çukurova Univerzita v Adaně v Turecku. Cílem tohoto výzkumu bylo prozkoumat používání tabletu u dětí předškolního věku, kteří mají svůj vlastní tablet ke každodenní možnosti využití a následně vyhodnotit názory rodičů na tuto aktivitu. Za tímto účelem studie využila design případové studie, který je prostředkem kvalitativního výzkumu. Vzorek studie tvořilo 5 dětí v předškolním věku (od 5 do 6 let) a jejich rodiče. Údaje studie byly shromážděny pomocí pozorování vzájemné interakce dítěte a jeho tabletu, zkoumáním aplikací v dětských tabletech a polostrukturovanými rozhovory s rodiči. Výsledky studie naznačují, že rodiče mají určitá specifická kritéria při výběru her a aplikací v dětském tabletu. Rodiče se obávají častého využívání tabletu u svých dětí a podnikají proti nim preventivní opatření. Rodiče mají strach zejména z toho, že dítě bude vykazovat známky asociálního chování, návykového chování nebo bude vystaveno nevhodnému a nebezpečnému obsahu pro svůj věk. Oproti tomu každodenní působení na tabletu svého dítěte odůvodňovali například nedostatečnými možnostmi ve výběru volnočasových aktivit pro dítě nebo malou kapacitu dětských hřišť. Posledním pro rodiče vlivným faktorem byl zábavný prvek pro dítě, který ve hrách a aplikacích spatřuje. Rodiče také akceptují tablety jako užitečné vzdělávací nástroje. Někteří z rodičů jsou i toho názoru, že pokud hra či aplikace nemá vyloženě edukativní charakter, i přes to může vývoj dítěte podpořit, tím myslí videa a fotografie, které dítě na tabletu má a vyhledává. Jedná se tedy o to, že dítě sleduje videa z výletu v přírodě nebo fotografie a sdílí své zážitky s rodiči, v tomto případě se může jednat o vzdělávací činnost, rozvoj komunikace, fantazie i paměti dítěte. Je nutné mít na paměti, že výsledky kvalitativního šetření nelze ze své podstaty zobecnit (Yılmaz Genç, Fidan, 2017).

Pochopení generace YouTube: Jak předškoláci zpracovávají televizi a reklamu na YouTube

Druhá studie Univerzity v Gentu v Belgii se zaměřuje, jak je z názvu patrné na reklamy, které se při sledování videí či televize objevují. Děti v předškolním věku ještě neumí kriticky reagovat na reklamu i přes to, že v současné době jsou při sledování videí na YouTube nebo televizi vystaveny velkému počtu reklamního sdělení. Tato studie prováděla experiment, který zkoumá, jak děti předškolního věku (4 až 5 let) odlišně reagují na videoreklamu (20sekundová reklama na hračky) na YouTube a sledováním reklamy v televizi. Data byla získána od 62 předškolních dětí (4-5 let, 53 % chlapců a 47 % dívek) ze čtyř přípravných škol. Každý respondent byl výzkumníkem náhodně zařazen do jedné z experimentálních skupin. Děti byly požádány, aby sledovaly pětiminutový díl pořadu pro děti s názvem Bobo buď v televizi nebo na tabletu v aplikaci YouTube. Před epizodou pořadu byla promítána reklama na hračku (kreslicí stroj). Tato reklama byla již existující v zemi, kde byla studie provedena, a zobrazovala reálnou, ale poměrně neznámou hračku. Po shlédnutí výzkumník za pomoci strukturovaného dotazníku položil účastníkům otázky, týkající se reklamy. Studie nezjistila žádné významné rozdíly ve sledování reklamy v televizi nebo v aplikaci YouTube. Téměř 70 % dětí potvrdilo, že reklama je reklama a správně ji tak označilo, nicméně přibližně 40 % si myslelo, že tato reklama je běžnou součástí obsahu epizody dětského pořadu. V kombinaci se zjištěním, že předškolní děti mají určitou úroveň porozumění reklamě, zjištění studie zpochybňují předpoklad, že by člověk měl být schopen nejprve rozeznat reklamu, než bude schopen porozumět jejímu záměru. Zjednodušeně lze říct, že dítě předškolního věku je schopné chápat reklamu, co obsahuje a co znamená, ale není schopné ji kriticky zhodnotit, jelikož jim zatím chybí reklamní gramotnost (Vanwesenbeeck, Hudders, Ponnet, 2020).

Kniha nebo obrazovka? Předškolní studie o čtení dětí předškolního věku a využívání ICT

Tento výzkum se zabývá otázkou, zdali dítě předškolního věku dá raději přednost knize či obrazovce informační a komunikační technologie. Vzhledem k tomu, že nadměrné vystavování dítěte obrazovce obvykle vede k fyzickým potížím i psychickým aspektům, je nezbytné mít stručný přehled o čtení a chování dítěte využívající ICT, stejně tak je nutné porozumět rodičovským faktorům ovlivňující dítě. V této studii byl použit hloubkový rozhovor, jehož vzorek zahrnuje 40 rodičů a 20 předškolních dětí ve věku od 1,5 roku do 6

let. Jak už bylo zmíněno hlavní výzkumná otázka se zaměřuje na současné všudypřítomné a nově se vyvíjející ICT, jenž významně působí na dítě, které k nim má zjevné preference před klasickou tištěnou knihou. Data byly analyzovány pomocí textového kódování a korelační analýzy. Bylo zjištěno, že čím dříve začalo informační a komunikační technologie dítě využívat, tím delší čas na nich každý den tráví. Výsledky ukázaly negativní souvislost mezi dobou sledováním obrazovky informačních a komunikačních technologií a dobou čtení. Doba čtení rodičů byla korelována s dobou trávenou na ICT. Nebylo tak potvrzeno, že by informační a komunikační technologie měly vliv na dobu po kterou dítě vyžaduje čtení knihy. Zde byla doba čtení dítěti odvozena od času rodičů a jejich pohledu k četbě, zdali k ní své dítě vedou nebo nikoliv. Zajímavostí bylo to, že rodiče bez čtenářských návyků mnohem více podporují čtenářské aktivity u svých dětí (Han, Yan, 2019).

Názory předškoláků na integraci digitálních technologií

Cílem této studie bylo prozkoumat názory dětí předškolního věku na integraci digitálních technologií v jejich škole. Studie zahrnovala 171 izraelských dětí ve věku 3 až 6 let, které se zúčastnily hloubkových polostrukturovaných rozhovorů ohledně jejich názorů digitální technologii v jejich předškolním věku. Rozhovory byly analyzovány pomocí obsahové analýzy. Byly nalezeny tři hlavní pohledy na digitální technologii v předškolním věku: Míra nezbytnosti těchto technologií, hlavní cíle využívání těchto technologií a nastavení pro používání moderních digitálních technologií. 50 % dětí, zejména těch mladších tvrdilo, že používání technologií v tomto věku pro ně není nutné. Důvodem tyto děti uvedly ztrátu času nebo vyrušení od spontánních her. V klasických hrách vidí přínosy v soustředění, větší zábavě a prožitku. Některé z dětí byly i toho názoru, že digitální technologie patří výhradně do rukou dospělých. Avšak až vyrostou budou například počítač využívat k hraní her, momentálně mají obavy z technologií jako takových, ze zasažení elektrickým proudem nebo z jejich případné ztráty. Dále uvedly i negativní vlivy, které pozorují ve svém okolí, jako nošení brýlí kvůli příliš dlouhému vysedávání a blízké vzdálenosti u obrazovky počítače. V neposlední řadě se děti zamýšlely i nad složitým způsobem rozdělení digitálních technologií v MŠ, v rámci časového horizontu, který by mohl být pro některé nespravedlivý. Dle názoru odborníků se tato negativní zkušenost u dětí přenáší z domu, kde některé z dětí tyto technologie používat nesmí a myslí si, že by tomu tak nemělo být ani v mateřské škole. Druhá polovina dětí, zbylých 50 % zkoumaných je pro integraci digitálních technologií do MŠ, zejména televize, počítačů, mobilních telefonů, fotoaparátů nebo herních konzolí jako je PlayStation či Xbox. Zde se výzkumníci od dětí setkávaly z kladnými odpověďmi, že

počítač je vhodný pro budování spolupráce, vzájemné komunikace nebo zlepšování kooperačních dovedností. Některé děti by rádi prostřednictvím technologií komunikovaly se svými rodiči a posílaly jim zprávy, jak se jim v mateřské škole daří. Někteří označují digitální technologie za formu relaxace, konkrétně sledování seriálů v televizi či videí na YouTube. Při otázce času, tráveném na ICT v rámci působení v mateřské škole 60 % dětí odpovědělo, že by bylo dobré mít v tom řád a pravidla, kdy východiskem vidí jistá omezení, zbylých 40 % předškolních dětí by technologie chtělo využívat neomezeně (Segal-Drori, Shabat, 2021).

5.2 Kvantitativní výzkumy

Interakce předškolních dětí s ICT

V rámci kvantitativního výzkumu jsem našla opět Tureckou studii tentokrát univerzity Ahi Evran, jenž zkoumá využívání informačních a komunikačních technologií u dětí předškolního věku. Ke zjištění, jak děti využívají ICT, vyplnilo dotazník 703 rodičů dětí ve věku od 4 do 6 let. K popisu interakce byly použity frekvence, procento, průměr a standardní odchylka. Kromě toho byly pro srovnání demografických skupin použity inferenční statistiky. Výsledky studie ukazují, že děti žijí v technologicky bohatém prostředí. V běžném dni je průměrný počet minut, kdy dítě sleduje televizi 115 minut, tedy téměř 2 hodiny času. Děti si sami umí zvolit program na televizi za pomoci dálkového ovladače. Zajímavostí však je, že pouze 4 % těchto dětí si televizi sami zvládnou zapnout a vypnout, zbylé vysoké procento to nedokáže. Při užívání počítače byl průměrný počet minut využití 28, necelá půl hodina. Paralelně s tím děti mají mnohem více počítačových dovedností. Podle pohlaví používají počítač v předškolním věku více chlapci než dívky. Děti, které tráví svůj volný čas na mobilním telefonu z 89,8 % nejčastěji využívají jeho fotoaparát, 75,7 % umí na mobilní telefon zaznamenat video a 80 % dětí umí rozeznat a chápe, že na telefon přišla textová zpráva. Velmi často děti mobilní telefon využívají k hraní her, to však není umožněno všem dětem, jelikož často ICT využívají v místnosti, kde se nachází rodič či jiná dospělá osoba, která jeho aktivitu na zařízení kontroluje. Děti ale nejraději ICT využívají sami, bez dozoru dospělých (Konca, Koksalan, 2017).

Digitální deníky: Děti se učí počítačové dovednosti před životem

Výzkum AVG z roku 2011, jakožto stále velmi aktuální, ze série digitální deníky se zabývá vývojem dítěte v digitálním věku a ukazuje, že počítačovým dovednostem a

schopnostem jej využívat se děti učí snáze a mnohem rychleji než jiným dovednostem spojeným s reálným životem. Z výsledků vyplývá, že až 58 % dětí ve věku od 2 do 5 let umí hrát dříve počítačové hry než plavat, to ovládá pouze 20 % dětí tohoto věkového rozmezí nebo jezdit na kole, což umí 52 % dětí. U mobilního telefonu a konkrétně telefonování umí 28 % malých dětí, avšak pouze 20 % z nich ví, že v případě nouze mají vytočit číslo 911. Poslední zmíněné jsou předškolní děti ve věku 2 až 5 let, kteří z 69 % zvládnou ovládat myš u počítače, ale pouze 11 % si umí zavázat tkaničky na botách. Vše stojí na výchově dítěte, která je na rodičích, zejména pak v této digitální době, která je výzvou nepodlehnout, ale výchovu přizpůsobit a nové problémy pružně řešit (AVG, 2011).

Televize v ložnici, venkovní hraní a obezita u předškolních dívek

Ve spolupráci univerzity v Portugalsku a Federální Univerzity v Brazílii vznikla zajímavá studie o času, který děti (dívky) věnují obrazovkám televizí, který může vést ke zdravotním problémům a snížení jiné potencionální pohybové aktivity. Kromě toho bylo zjištěno, že věk trávený u obrazovek se zvyšuje věkem a vzorce začínají již v předškolním věku. Cílem této studie je tedy prozkoumat souvislost mezi stavem obezity a prostředím v místnosti (TV součástí dětského pokoje) a hraní si venku na čerstvém vzduchu u předškolních dívek. Tato studie zahrnovala 120 předškolních dívek ve věku od 4 do 6 let. Dívky byly přeměřeny a zváženy, hmotnost a výška byla propočítána pomocí BMI (Body Mass Index). Na základě výsledků BMI byly dívky rozřazeny do tří kategorií: dívky s normální hmotností, dívky s nadváhou, dívky s obezitou. Druhá informace byla zjišťována ze strany rodičů prostřednictvím dotazníku (ano/ne), kde byly pokládány otázky, zdali jejich dcera má televizi v pokoji a jak vnímají hraní venku jejich dětí během minulého měsíce. Dále pak byly dívky po rozřazeny do skupin „vyšší venkovní“ a „nižší venkovní“. U 67 % dívek byla potvrzena přítomnost televize v pokoji, ve kterém spí. Výsledná data naznačují, že televize v ložnici či pokoji dívek je spojena se zvýšenou mírou obezity dokonce i v předškolním věku. Stejně tak byla zjištěna vyšší venkovní aktivita u dívek, které televizi ve svém pokoji nemají. Opět i zde je jako nejdůležitější rodičovská kontrola času tráveného na ICT či u televize a času tráveného venku, zejména u dětí předškolního věku, které pohyb potřebují, přispívá k jejich zdravé tělesné hmotnosti (Mota a kol., 2018).

EMPIRICKÁ ČÁST

6 METODOLOGIE VÝZKUMU

6.1 Úvod

Předmětem empirické části této diplomové práce je téma „*Informační a komunikační technologie v životě dítěte předškolního věku*“. Ačkoliv bylo provedeno nepřeberné množství různých výzkumů zaměřujících se na uvedené téma, jen hrstka z nich byla věnována dětem předškolního věku coby uživatelům těchto medií. Jedná se tedy o poměrně aktuální téma, které je realizované za pomoci kvalitativního výzkumu, jehož obsahové nosné body byly vymezeny v teoretické části práce. Tento typ výzkumu nám umožňuje být jeho součástí a podílet se tak na hloubkové podstatě dané problematiky v přirozeném prostředí. Získávat podrobné informace a vzhled při zkoumání respondentů, což nám dovoluje pružně reagovat na místní podmínky i jednotlivé situace. Jelikož chceme zjistit jakým způsobem ovlivňují informační a komunikační technologie život dítěte předškolního věku, tak je pro nás důležité vyhledat a komunikovat s jejich rodiči, slyšet tak jejich osobní zkušenost, názory a doptávat se na zajímavosti k tématu. Kvalitativně orientovaný výzkum jsme zvolili zejména pro vhodnější metody přímé komunikace a ponoření se do problematiky jako takové. V první řadě bylo nutné se zorientovat v odborné literatuře a provést jistou rešerši již vytvořených výzkumů vztahujících se k řešené problematice. Dále jsme sbírali data od respondentek za pomoci polostrukturovaného rozhovoru na osobní schůzce. Poslední fáze kvalitativního šetření vedla k analýze získaných informací a jejímu vyhodnocení.

6.2 Výzkumné cíle a otázky

Hlavním výzkumným cílem je **popsat, jakým způsobem rodiče pohlíží na využívání informačních a komunikačních technologií u dětí předškolního věku.**

Touto otázkou se snažíme zmapovat vliv informačních a komunikačních technologií na dítě. Popsat, co tyto moderní technologie znamenají pro samotné dítě, jelikož v dnešní době media a internet využívá stále více mladších dětí, které často nedomýšlí důsledky svého chování a vyplňují si tak pasivně volný čas. To souvisí i se skutečností, že se na trhu objevuje neustále nové množství informačních a komunikačních technologií, které děti mohou využívat.

Z hlavního výzkumného cíle nám pak vyplývají cíle dílčí:

- **Odhalit, jak rodiče vnímají čas jejich dětí trávený u informačních a komunikačních technologií?**

Tato otázka cílí na popsání toho, do jaké míry jsou si rodiče vědomi aktivit a zejména času, který jejich dítě u moderních technologií tráví.

- **Zjistit, zdali rodiče nějakým způsobem regulují míru užívání informačních a komunikačních technologií, popřípadě jak?**

Analogicky k předchozí otázce směřujeme na to, jakým způsobem rodiče regulují míru využití internetu či informačních a komunikačních technologií u svého dítěte.

- **Zjistit, zdali jsou rodiče obeznámeni s tím, co má vliv na budoucí vztah jejich dětí k informačním a komunikačním technologiím?**

Poslední otázkou se snažíme zmapovat pohledy rodičů za odpovědnost v souvislosti s formováním budoucího vztahu k informačním a komunikačním technologiím.

Z výzkumných cílů jsme dále vytvořili výzkumné otázky, na které se snažíme, pomocí metody polostrukturovaného interview s rodiči předškolních dětí, najít odpovědi.

Hlavní výzkumná otázka zní: **Jakým způsobem pohlížíte na využití informačních a komunikačních technologií u Vašeho dítěte?**

Dílčí výzkumné otázky:

VO1: Jakým způsobem vnímáte čas trávený na internetu a moderních technologiích Vašeho dítěte?

VO2: Regulujete u Vašich dětí nějakým způsobem míru užívání informačních a komunikačních technologií? Vysvětlíte, jakým způsobem tak činíte?

VO3: Co podle Vás ovlivňuje budoucí vztah Vašeho dítěte k internetu a informačním a komunikačním technologiím?

6.3 Strategie výzkumu

Jak je již zmíněno v úvodních slovech empirické části práce, ve snaze dojít k žádoucím výsledkům a stanoveným cílům, jsme zvolili strategii kvalitativního šetření. Tento typ výzkumu odpovídá a vyhovuje našim záměrům nejvíce. Jak uvádí Hendl (2016, s. 54) cílem je zaměřit se více do hloubky na zkoumanou problematiku a její respondenty v sociálních situacích, které nám reflektují jejich životy.

Kvalitativní výzkum nám pomáhá „*porozumět situaci tak, jak jí rozumějí sami aktéři*“. Celkově rozkrýváme, jakým způsobem lidé prožívají a vytvářejí svoji sociální realitu (Švaříček, Šedřová, 2014, s.18), což je klíčovým prvkem této studie. Stejně tak se kvalitativní metoda jeví jako vhodný nástroj pro zkoumání oblastí, jenž interpretují některé nám známé jevy, nicméně stále nedostatečné. Toužíme po získání nových detailnějších informací, které bychom v kvantitativním přístupu nezískali (Strauss, Corbinová, 1999, s. 11).

Tato skutečnost poukazuje i na námi zkoumanou oblast informačních a komunikačních technologií.

6.3.1 Kvalitativní výzkum

Za elementární dichotomii v metodologii sociálně vědních výzkumů považujeme kvalitativní a kvantitativní. Pro tuto diplomovou práci jsme využili jedinečnosti kvalitativního výzkumu, který na jevy nahlíží z interpretativního paradigmatu.

Zjednodušeně lze říct, že snahou je porozumět zkoumanému problému. „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách*“ (Hendl, 2016, s. 46). Výzkumník hledá a současně analyzuje veškeré informace, jež by přispěly k vysvětlení prvotně stanovených výzkumných otázek. Prvotní není ověřování poznatků z teorie, naopak teorie se vyvíjí až s dokončením empirického šetření (Hendl, 2016, s. 28).

Také Silverman (2005, s. 47-49) se ve své publikaci upozorňuje na zohlednění veškerých dat, tedy i to, co se děje v „terénu“. U kvalitativního výzkumu často dochází k modifikaci v rámci výzkumné otázky například již během šetření či v předvýzkumu. Nemusí být pozměněna přímo otázka, ale jen její postup, témata rozhovoru apod. Kvalitativní výzkum je tak dostatečně pružný.

6.3.2 Metoda zakotvené teorie

Konkrétně jsme zvolili metodu zakotvené teorie, známou také pod zahraničním pojmem grounded theory, jejíž kořeny spadají do 60. let 20. století. Jde o design, který byl poprvé představen v rámci publikace *The Discovery of Grounded Theory* vydanou v roce 1967, autory Barney Glaserem a Anselmem Straussem. V průběhu let tato metoda prošla mnohými modifikacemi a rozštěpila se na různé varianty (Švaříček, Šedřová, 2014, s. 84). V současné době hovoříme o třech stěžejních modifikacích v podání Glasera (1978,1992), Strausse (1987, Strauss a Corbin 1998, v českém jazyce 1999) a Charmazové (2006, 2009) (Řiháček, Čermák, Hytych, 2013, s.44). I přes tyto obměny a jistou nestálost si zakotvená teorie na poli kvalitativního přístupu vydobyla významné místo. Lze ji uplatnit i v rámci setření, které souvisí s dětským chováním, což vyhovuje našim požadavkům diplomové práce (Švaříček, Šedřová, 2014, s. 84-85).

Strauss a Corbinová (1999, s.15) ve své publikaci definují zakotvenou teorii jako „*Teorii induktivně odvozenou ze zkoumání jevu...“* je tedy „... vytvořena a prozatímně ověřena systematickým shromažďováním údajů o zkoumaném jevu a analýzou těchto údajů“.

Mluvíme o dynamickém procesu shromažďování potřebných údajů, jejich analyzování a vytváření teorie. Zmíněné jednotlivé fáze se recipročně překrývají a doplňují se. Na samotném počátku bádání stojí pouze oblast našeho zájmu nebo konkrétní jev, jehož významné aspekty se objevují až v průběhu výzkumného šetření. Při zvolení metody zakotvené teorie se tvorba teorie stává cílem výzkumníka (Strauss, Corbinová, 1999, s. 24).

Právě díky tomu se nejedná o rigidní nástroj, ale naopak velmi živý a tvůrčí výzkum. Výhoda plastičnosti představuje metodu umožňující kroky v mezích definovaných pravidel měnit a upůsobit je na konkrétní situaci. Vysoký důraz je tak kladen na kontrolu validity dat (Miovský, 2006, s. 226).

6.4 Etické otázky výzkumu

V rámci etických otázek jsme využili dvou základních okruhů, které uvádí Reichel (2009, s. 175-176). První z nich se zaměřuje na etiku vědecké práce a druhý se soustředí na etické zásady se zkoumanými osobami.

V této diplomové práci považujeme za stěžejní při realizaci šetření následující zásady:

Etika výzkumné práce vymezuje badateli dodržovat několik pravidel:

- Výzkumník nesmí ztrácet objektivní a citlivý náhled i přes patřičné zaujetí tématem.
- Výzkumník je povinen odvádět práci dle svých nejlepší schopností
- Výzkumník musí být objektivní, nelze hájit zájmy klientu či zadavatelů na úkor výzkumu, ale snažit se nezkresleně řešit problém.
- Výzkumník je povinen zajistit ochranu veškerých získaných důvěrných a osobních informací od participanta, jenž slouží výhradně k výzkumným účelům.
- Výzkumník o dodržování etických pravidel musí poučit i širší členy výzkumného týmu.

Etické zásady práce s účastníky výzkumu zahrnují několik následujících pravidel:

- Osoba nesmí být zkoumaná, pokud s tím sama nesouhlasí nebo o tom neví.
- Zkoumaná osoba je do výzkumného šetření zařazena pouze na základě obeznámení s tzv. poučeným (neboli informovaným) souhlasem.
- Zkoumaná osoba nesmí být k zařazení do výzkumného šetření nucena.
- Výzkumník musí respektovat anonymitu zkoumané osoby.
- Výzkumník musí bezpodmínečně respektovat důstojnost zkoumané osoby.
- Výzkumník musí vždy zkoumanou osobu obeznámit s pořizováním veškerých zvukových záznamů (Reichel, 2009, s. 177-178).

6.4.1 Poučený souhlas a protokol rozhovoru

Jakožto zásadní hledisko při práci s daty z rozhovorů je jejich záznam, nejčastěji pomocí audio nahrávky a následné provádění transkripce, je nutné mít od respondenta *poučený* neboli *informovaný souhlas*. Jedná se o etické jednání při výzkumu, kdy máme předem připravený formulář, jenž obsahuje i povolení k pořizení záznamu z celého průběhu rozhovoru (Hendl, 2016, s. 156).

Etika výzkumu je jednou ze stěžejních, a proto jsme vypracovali i informované souhlasy s účastí na výzkumu, které si respondenti přečetli a stvrdili souhlas svým podpisem (viz. příloha č. 1).

V tomto případě jde o souhlas rodičů či zákonných zástupců předškolních dětí. Formulář obsahuje základní informace k výzkumu obecně. Abychom předešli zkreslení výpovědí respondentů, ve formuláři je zmíněna i anonymita dat, tedy jméno instituce a výzkumníka, který je o identitách dotazovaných srozuměný. Tyto informace jsou samozřejmě součástí i při začátku rozhovoru a prvotní nahrávce. Respondent má možnost

kdykoliv rozhovor ukončit nebo neodpovídat na položenou otázku. Stejně tak má volný prostor pro vyjádření svých názorů a postojů k dané problematice.

6.5 Výběr výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek byl vybírán záměrně, tak, jak je to u kvalitativně orientovaného výzkumu běžné. Výběr byl zaměřen na rodiče dětí předškolního věku. Stejně jako jsem avizovala v úvodních slovech teoretické části, předškolní věk je cílovou skupinou mého studia a také věk, kdy dítě začíná pronikat do světa internetu a ICT. V současné době rapidně narůstá počet uživatelů internetu včetně rozšíření věkového rozhraní. Mediální návyky dětí již předškolního věku se mění a pronikají hlouběji do digitální sféry. Každý den užívá internet asi 30 % dětí ve věku od 3 do 5 let, ve srovnání s dětmi 6 až 9letými je to asi 50 % uživatelů. Právě tyto čísla potvrzují posun v mediálních zvyklostech. Zatímco u dětí ve věku 6 let využívá každodenně internet méně než polovina předškoláků (47 %), u dětí ve věku 8 let je to až 67 % (Gutnick, Robb, Takeuchi, Kotlerová, 2011, s. 30). Navíc, jak jsme již zmiňovali doposud zveřejněné výzkumy se ve většině případů orientují a monitorují návštěvníky internetových obsahu ve věkové kategorii staršího školního věku a na děti předškolní se v tomto ohledu zapomíná.

Co se týká již našeho konkrétního postupu výzkumného vzorku byl vybrán náhodně v kombinaci s kvótním výběrem, *metodou sněhové koule* neboli snowball sampling. Kdy nám tato metoda umožňuje získat participanty z hlediska shody ve vybraných identifikačních znacích na základě nominování již zainteresovaným respondentem. Zjednodušeně můžeme říct, že jde o způsob, při kterém nám původní informátor doporučí jiného člena naší cílové skupiny a ten dalšího, dokud výzkumník neuzná, že je vzorek dostatečně nasycen.

Miovský (2006, s. 131) ve své publikaci uvádí definici metody sněhové koule následovně: „*V principu je tato metoda založena na kombinaci účelového výběru a prostého náhodného výběru.*“ Jedná se tak o vzorek reprezentativní a rozmanitý.

Vzhledem k mé dlouholeté praxi v mateřské škole v Letovicích, nebyl problém s navázáním kontaktu s první respondentkou, jenž mi poskytla další kontakt. Rozsah výzkumného vzorku byl stanoven na 7 respondentů, v našem případě se jednalo o ženy, které splňovaly následná kritéria pro působení ve výzkumu.

Kritéria:

1. Jedním z našich prvotních kritérií v rámci výzkumu, byla přítomnost počítače, notebooku či tabletu s možností připojení k internetu. Nicméně stanovená podmínka se ukázala jako zbytečná, neboť všichni oslovení zařízení s přístupem na internetu v domácnostech měli.
2. Druhým kritériem pro respondenty, kteří se výzkumu zúčastnili, museli být rodiče, jenž vychovávají potomka v předškolním věku.

Při volbě postupu sněhové koule jsme si byli vědomi rizika jednotvárnosti respondentů. Proto jsme cíleně dbali na to, aby rodiče dětí nenavštěvovali jednu a tu samou mateřskou školu. Při kontaktu s participanty jsme je přímou prosbou požádali o doporučení rodiny ze školy jiné. Díky malému počtu zvoleného výzkumného vzorku rodičů byly tyto požadavky splněny. Získali jsem tak dostatečně pestrý vzorek respondentů ze sedmi různých mateřských škol Jihomoravského kraje. V ukázkách rozhovorů budou participanti označeny symboly R1-R7 (R-rodič). Finální podobu výzkumného vzorku tvořilo 7 žen, matek, jejichž děti navštěvovaly jednu z mateřských škol v Jihomoravském kraji.

Charakteristika respondentek výzkumu

R1 – První respondentkou je žena ve věku 38 let. Má vysokoškolské vzdělání s bakalářským titulem absolvované v Brně, momentálně pracuje jako referentka nákupu. Má doma jedno dítě, a to syna Šimona ve věku šesti let. Společně se svým manželem žijí v rodinném domě na okraji města.

Celý rozhovor probíhal velmi příjemně a klidně, respondentka na mnou kladné otázky reagovala s několikavteřinovými pauzami, než odpověděla. Zodpovězené otázky mi však přinesly věcné a jasné informace, na které jsem se ptala. Respondentka se nesnažila nějakou z otázek obejít nebo se ji vyhnout, sama označila téma za aktuální a zajímavé. Rozhovor probíhal v podvečerních hodinách, kdy se Šimonovi věnoval manžel respondentky a my měly dostatečný prostor a čas.

Rozhovor trval 26 minut a 14 vteřin.

R2 – Druhá respondentka byla 45letá žena, jenž má středoškolské vzdělání a momentálně pracuje jako OSVČ v rodinné firmě. Respondentka je rozvedená a má dvě děti, staršího syna Sebastiana 10 let a mladší dceru Leu 5 let. Společně žijí v rodinném domě ve městě.

V rámci rozhovoru panovala velmi pohodová atmosféra, to souvisí s tím, že prvotně se u respondentky projevovala drobná nervozita, kterou poměrně rychle překonala a otevřela se kladeným otázkám. Jednalo se o podvečerní rozhovor, kdy si děti hrály spolu nerušeně v pokoji Sebastiana, který jakožto starší vymyslel hru s jeho oblíbenou stavebnicí.

Rozhovor trval 24 minut a 39 vteřin.

R3 – Třetí respondentkou je mladá žena ve věku 28 let. Respondentka momentálně pracuje ve školní družině, ale své středoškolské vzdělání s maturitou rozšiřuje v oboru předškolní a mimoškolní pedagogika na Vyšší odborné škole v Litomyšli. Je rozvedená, se svým bývalým manželem mají střídavou péči o své dvě dcery, mladší Mariánku má 4 roky a starší Viktorii má 6 let.

Respondentka bydlí ve velkém rodinném domě společně se svojí matkou na vesnici. Během rozhovoru respondentka byla velmi přátelská a klidná. Na mé otázky reagovala souvisle, věcně a se zájmem. Rozhovor byl v dopoledních hodinách, kdy dcery byly ve školce a respondentka měla čas před odpolední prací v družině.

Rozhovor trval 30 minut a 7 vteřin.

R4 – Čtvrtou respondentkou byla 38letá žena s vysokoškolským vzděláním a bakalářským titulem z Masarykovi Univerzity v Brně. Respondentka je na rodičovské dovolené se svým nejmladším synem, který má 1 rok, dalším je Samuel, který má 5 let a nejstarší je Valerie, která chodí do ZŠ ve věku 10 let.

Respondentka a její manžel žijí v rodinném domě na vesnici. Celý rozhovor probíhal velmi příjemně, respondentka reagovala v rozhovoru jistě s delšími odpověďmi, což mi přineslo další přínosné informace pro výzkum. Rozhovor probíhal v dopoledním čase, kdy starší děti byly ve škole a školce a nejmladší Timon spal v kočárku, takže jsme měly dostatečný prostor pro klidný a nerušený rozhovor.

Rozhovor trval 31 minut a 29 vteřin.

R5 – Pátou respondentkou je 29letá žena, která má vysokoškolské vzdělání zakončeno magisterským titulem na Univerzitě Karlově v Praze. Respondentka se živí jako právnička v Brně, je vdaná a má dceru Lauru, které je 5 let. Celá rodina žije v rodinném domě v menším městě.

Respondentka po celou dobu rozhovoru působila velmi klidně a přátelsky. Nad posledními otázkami se zamýšlela a občas si je i pro sebe zopakovala, než reagovala. Líbilo se mi, že

nad otázkami uvažovala a přemýšlela. Po celý rozhovor byla vedle u stolu dcera Laura, která si vytvářela škrabací obrázek a tiše naslouchala, občas i zareagovala. Jednalo se o odpolední čas, kdy respondentka vyzvedla po práci dceru ze školky a zaměstnala ji vytvářením. Byl to velmi zábavný a milý rozhovor.

Tento rozhovor trval 32 minut a 38 vteřin.

R6 – Šestou respondentkou je žena ve věku 38 let, která má vystudovanou střední pedagogickou školu v Boskovicích a pracuje na ZŠ jako asistent pedagoga. Respondentka je vdaná a má dvě dcery, které navštěvují stejnou třídu v MŠ, Veronika má 6 let a Michaela 4 roky. Celá rodina žije v rodinném domě ve městě, kousek od centra.

Rozhovor se nesl v příjemném duchu, respondentka byla soustředěně na kladené otázky a mnohdy nebyla potřeba se ani doptávat pro rozvedení otázky, sama se rozpovídala. Rozhovor byl realizován v odpoledním čase, kdy si holky společně hrály v pokojíčku ve druhém patře. Během rozhovoru si šly pro pití, které starší Verunka připravila sama a nerušeně odešla zpět do pokojíčku. Rozhovor byl klidný a milý.

Rozhovor trval 26 minut a 18 sekund.

R7 – Poslední sedmou respondentkou byla 40letá žena. Respondentka pracuje jako administrativní pracovník v bance a má vystudovanou vysokou školu v Praze s magisterským titulem. Se svým manželem a dvěma dětmi starším synem Lukášem, který má 14 let a mladší dcerou Markétkou, která má 5 let žijí v novém bytě 3+1.

Respondentka působila zprvu lehce nervózně, ale nakonec se rozpovídala natolik, že z ní veškerá nervozita opadla a rozhovor byl velmi příjemný se spoustou nových a zajímavých informací a pohledů k danému tématu. Rozhovor byl v odpolední době, kdy starší syn byl u sebe v pokoji a mladší dcera byla na návštěvě u kamarádky ze školky, manžel byl v práci.

Rozhovor trval 25 minut a 56 sekund.

Respondentky průzkumného šetření

Pro přehled jsme v tabulce uvedli základní charakteristiky jednotlivých respondentek.

Rodič	Pohlaví	Věk rodiče	Dítě	Věk dítěte
R1	Žena	38 let	Šimon	6 let
R2	Žena	45 let	Lea	5 let
R3	Žena	28 let	Viktorie	6 let
R4	Žena	38 let	Samuel	5 let
R5	Žena	29 let	Laura	5 let
R6	Žena	38 let	Veronika	6 let
R7	Žena	40 let	Markéta	5 let

Tabulka č. 1: Charakteristiky výzkumného souboru

6.6 Metoda sběru dat

V rámci kvalitativně orientovaného výzkumu jsme si pro metodu tvorby dat zvolili polostrukturované interview s rodiči dětí předškolního věku. Metodu rozhovoru jsme zvolili záměrně pro její pružnost s možností reagovat na témata, která se vynořují v průběhu dotazování. Miovský (2006, s.161) upozorňuje na skutečnost, že „výhodou polostrukturovaného interview je především to, že dokáže eliminovat nevýhody obou zbývajících variant metody interview (nestrukturovaného a plně strukturovaného) a vytěžit současně maximum jejich výhod.“

Cílem bylo provést hloubkové rozhovory se sedmi rodiči, tento předběžně daný počet se nám zdál dostatečný pro získání patřičných dat. Disman (2000, s. 304) zmiňuje, že v kvalitativním šetření je výzkumný vzorek nasycen tehdy, když nadále získávaná data od respondentů již nepřinášejí nové informace do našeho šetření.

Při přípravě okruhů a otázek jsme vycházeli z výzkumných cílů a výzkumných otázek, aby spolu vzájemně korespondovaly a získali jsme na ně odpovědi. Vzniklá osnova otázek byla koncipována tak, aby se v průběhu realizace rozhovoru dotkla všech důležitých oblastí. Otázky jsme pak lehce upravili a doplnili, podle aktuálního rozhovoru. Tyto předem připravené otázky jsme si nejprve u jedné rodiny vyzkoušeli „nanečisto“ před samotným šetřením. O této skutečnosti byla respondentka informována. Tento prvotní rozhovor nám umožnil získat přehled a celkovou představu o průběhu šetření.

Délka rozhovoru se pohybovala kolem 30 minut, což se potvrdilo jako dostačující k zjištění potřebných informací k tématu.

Tímto tématem jsme se zabývali zejména v odborné literatuře a článkách, společně s pohledy a názory různých odborníků na zkoumanou problematiku. Snažili jsme se, pomocí realizovaných rozhovorů, zmapovat zkoumanou situaci a najít jak pozitiva, tak i negativa pro rodiče v přístupu k informačním a komunikačním technologiím u dětí. Realizace rozhovorů nám pomohla pochopit současné problémy v oblasti využívání medií u dětí předškolního věku z pohledu rodičů, kteří se s tímto úskalím podotýkají každý den.

6.7 Realizace výzkumu

Co se týká samotné realizace výzkumu proběhl na území Jihomoravského kraje v období od prosince 2021 do ledna 2022. Prvotní otázkou byla dohoda ohledně místa realizace výzkumu, ačkoliv jsem nabízela k dispozici vlastní byt, nakonec se všechny rozhovory uskutečnily v místě bydliště jednotlivých respondentek. Rozhovory s matkami probíhaly zpravidla v prostředí obývacího pokoje, což jim umožnilo cítit se pohodlně, klidně a otevřít se vůči mnou kladeným otázkám.

Samotné rozhovory se nesly v přátelském duchu, což je bezesporu jedním z důležitých aspektů kvalitativního šetření. Pomohlo tomu zejména důvěrně známe rodinné prostředí respondentek, ve kterém se cítí dobře, a to se prolínalo i do příjemné atmosféry.

V okamžiku samotného výzkumu jsme nejprve v úvodu vyřešili etické okolnosti a nechali jsme respondentky podepsat patřičné dokumenty (viz příloha č. 1). Srozuměli jsme rodiče o skutečnosti, že provedené interview bude nahráváno na diktafon a následně je ubezpečili o anonymitě. Všechny respondentky souhlasily s uveřejněním věku, jména dětí a jednotlivých citací pod symboly R1-R7. Dotazované ženy jsme také informovali o možnosti ukončení a odstoupení z výzkumu kdykoliv budou chtít.

6.8 Zpracování a analýza dat

Nejprve vždy po ukončení rozhovoru jsme se přesvědčili o tom, že bylo interview úspěšně nahráno. Vždy jsme se snažili co nejdříve převést doslovnou transkripci získaných dat pro lepší orientaci v celém množství provedených rozhovorů. Zaznamenávali jsme i některé nonverbální aspekty, jako byl například smích nebo pauzy. Ovšem ne vždy je možné zachytit veškeré okolnosti dané situace, kterými může být mimika respondentky, tón jejího hlasu nebo vizuální stránka, jelikož jsme nezaznamenávali interview na video, ale pouze na

diktafon. Metoda byla časově náročná, ale nechtěli jsme opomenout jakékoliv informace jdoucí k jádru výzkumu.

Jakmile došlo k transkripci všech realizovaných rozhovorů, následovala fáze práce s analýzou dat, kdy jsme zvolili kódovací proceduru, která je definičním znakem zakotvené teorii. Za základní kódovací fáze v rámci zakotvené teorie, které byly klíčové i pro tuto diplomovou práci, můžeme považovat proces, jenž prochází třemi stádii a to: *kódování otevřené, axiální a selektivní* (Švaříček, Šeďová, 2014, s. 85).

V první fázi byla získaná data podrobena otevřenému kódování, ze kterého vzešli kategorie jednotlivých úseků datového materiálu. Podrobněji se jedná o označování pojmů, jejich přesnější určení a následné zařazení pod pojmenovanou kategorii. Rozvíjíme tak jednotlivé vlastnosti kategorií podle jednotícího kritéria. Každá vlastnost má přiřazen dimenzionální rozsah, jenž představuje umístění vlastnosti na určité škále.

Po úvodním sestavení systematických kategorií jsme započali kódování axiální. Cílem této fáze je hledání a vytváření spojení mezi jednotlivými kategoriemi a subkategoriemi (Švaříček, Šeďová, 2014, s. 232).

V konečné části jsme přešli k selektivnímu kódování. Jedná se o závěrečný proces identifikace základních obsahů, jež vzešly ze získaných dat pro daný výzkum a směřují ke konkrétnímu výsledku zkoumané problematiky. Postup je realizován až do té chvíle, kdy dojde ke stavu teoretické saturace. Přesněji selektivní kódování Švaříček a Šeďová (2014, s. 233) ve své publikaci definují jako „*popis pravidelnosti – tedy opakujících se vztahů mezi vlastnostmi a dimenzemi kategorií.*“ Je nutné poznamenat, že tyto pravidelnosti se postupně začínají objevovat již při druhé fázi axiálního kódování.

7 Interpretace výsledků výzkumu

7.1 Interpretace otevřeného kódování

Budoucí vztah dětí k informačním a komunikačním technologiím je v rukou rodičů

Vlastnost	Dimenzionální rozsah
pravý zájem	vysoký
nepodstatné údaje	méně časté
rizika	častá
získání předpokládaných informací	velmi časté
vliv matek na vztah k ICT	významný

Jakožto první vygenerovanou vlastností ve jmenované kategorii je **pravý zájem**, který se v odpovědích respondentek vyskytuje v dimenzionálním rozsahu **vysoký**. Respondentky jsou obeznámeny s informacemi, jenž souvisí s informačními a komunikačními technologiemi, zjišťují si je.

„To ano.“ (R1/1)

„Ano.“ (R2/1)

„...Michal byl takovej, že si rád četl různý články a vždycky přišel s něčím novým a vím, že o tomhle mi taky povídal...“ (R3/1)

„Jo to jo, my máme třeba i v práci školení na tu kybernetickou bezpečnost a tak...“ (R5/1)

„...Dokonce jsem teď viděla studie...“ (R6/1)

„Jo, už jsem na něco takového padla. Občas si nějaký článek projedu...“ (R7/1)

Objevila se i vlastnost **nepodstatné údaje** v rozsahu **méně časté**, kdy jedna z respondentek považuje vyhledávání informací o informačních a komunikačních technologiích za nepodstatnou činnost.

„Ne já o tom nic nevím. Nemám na to čas...“ (R4/1)

Další krok navazuje na předešlou informovanost respondentek, ať už v rámci vlastního zjištění, tak ze zjištění od někoho blízkého o informačních a komunikačních technologiích a jejich výskytu rizik. Vlastnosti jsou tedy **rizika** s dimenzionálním rozsahem **častá**.

„...Asi týden zpět jsem najela na nějaký článek o procentuálním zvýšení trávení volnočasových aktivit pasivně u těch počítačů a televizí. Stejně tak jsem viděla ten film „V síti“, jak tam ty holky posílaly fotky a oni je ti predátoři pak tím vydíraly, že to někde zveřejní a u dětí že, v podstatě, to je hrozný.“ (R5/2)

„...dlouhodobé dívání se na televizi nebo ten počítač u dětí předškolního věku snižuje intelekt...“ (R6/2)

„...že ty moderní technologie ve velkém množství škodí a naprosto s tím souhlasím. Je mi jasné, že se na to dá vybudovat závislost, je mi jasné, že to dítě, pokud to používá fakt pořád akorát hloupne.“ (R7/2)

Další vlastnost je **získání předpokládaných informací** s dimenzionálním rozsahem **velmi časté**, jelikož oslovené respondentky označily zjištěné informace o ICT za známé, pro ně v ničem nepřekvapivé.

„...Byly to informace pro mě vesměs známe.“ (R1/2)

„Ani ne, ty mnou probrané informace byly všechny podobného ražení...“ (R2/2)

„Zjištění ani ne...“ (R4/2)

„Ne to ne...“ (R5/3)

„Překvapilo ani ne.“ (R6/3)

„To ne. Vesměs mi to přijdou logické informace...“ (R7/3)

Poslední vlastností této kategorie na základě analýzy dat je patrný **vliv matek na vztah k ICT** s dimenzionálním rozsahem **významný**. Respondentky si uvědomují vlastní

odpovědnost v budování budoucího vztahu svých dětí k informačním a komunikačním technologiím.

„Jo, určitě můžu.“ (R1/3)

„Myslím si, že do jisté míry ano...“ (R2/3)

„Jo já si myslím, že ano...“ (R3/2)

„Tak určitě ano.“ (R5/4)

„Nyní to ovlivnit samozřejmě můžu.“ (R6/4)

„Ovlivnit to určitě můžu.“ (R7/4)

Brzké využívání ICT a jejich negativní dopad na děti

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
brzké seznámení dětí s ICT	velmi časté
uvědomění si negativ	patrné
potíže v oblasti fyzického zdraví	omezující
potíže v oblasti sociálního života	omezující
návykové chování	vyskytující se
zkreslená realita	silná

První vlastností této kategorie je **brzké seznámení dětí s ICT** s dimenzionálním rozsahem **velmi časté**. Děti respondentek se na obrazovky dívají již od batolecího věku. Respondentka R4 toto využívání informačních a komunikačních technologií uvedla i ve srovnání se starším dítětem, které tyto technologie využívá běžně i rámci školy a online výuky, která probíhala během minulého roku v rámci nařízení opatření související s covidovou situací, proto u dvou mladších členů v této rodině bude toto dřívější seznámení s ICT evidentní.

„Na pohádky na tabletu kouká snad už od dvou let.“ (R1/4)

„Tak asi od toho roku, to už chápala.“ (R2/4)

„Asi už od roku zhruba...“ (R3/3)

„...Tím, že máme i Valču, která je starší, tak Samuel znal televizi už od mala, asi od roku, možná roku a půl, teď přesně nevím.“ (R4/3)

„...tak klidně fakt už od roka.“ (R5/5)

„...už tak od necelých tří let...“ (R6/5)

„Jako na pohádky kouká tak od dvou let...“ (R7/5)

Další vlastností je **uvědomení si negativ**, které jsem označila v dimenzionálním rozsahu za **patrné**. Všechny respondentky jsou si vědomy negativních vlivů, které sebou ICT přináší. Zejména pak dopadu této negativní stránky technologií na jejich děti, které v moderní době vyrůstají. Jelikož každá respondentka uvedla nějaké negativum, rozčlenila jsem je pod jednotlivé blíže specifické vlastnosti spadající pod tuto kategorii.

„...V tom tabletu už těch záporů najdu víc...“ (R1/5)

„...a řada dalších negativ, která ty technologie přináší.“ (R2/5)

Respondentky si uvědomují negativní dopad informačních a komunikačních technologií prvotně v oblasti zdravotních problémů svého dítěte. Jedná se tak o vzniklou vlastnost **potíže v oblasti fyzického zdraví** s dimenzionálním rozsahem **omezující**. Matky upozorňují na nedostatečnou pohybovou aktivitu, jenž má za důsledky právě komplikace zdravotního hlediska.

„...V dnešní době nadměrné využívání třeba počítače může vyústit i v různé fyzické problémy se zdravým...“ (R1/6)

„...Samozřejmě nevyznávám dlouhé vysedávání u televize, to má pak právě ten negativní dopad, v tom spatřuji záporny. Myslím tím hlavně po stránce fyzické...“ (R2/6)

„...Takže jim neposkytuje takovou míru kreativity a pohybu, který je pro děti hlavně v tom předškolním věku podle mě dost důležitý...“ (R4/4)

„...Zápor pak možná v té televizi hlavně ze zdravotního hlediska...“ (R5/6)

„...Na druhou stranu zápory jsou hlavně v dlouhodobém užívání nebo sledování v nedostatku pohybu...“ (R6/6)

Stejně tak se u respondentek objevuje názor na oblast sociálního života. První oslavená matka (R1) uvedla, že vliv virtuálního světa může vyústit ve špatnou komunikaci a následnou socializaci mezi své vrstevníky. Zřetelně zde tak vystoupila vlastnost **potíže v oblasti sociálního života** s dimenzionálním rozsahem **omezující**. V předškolním věku je nutné u dítěte jeho přirozenou zvědavost podporovat a napomáhat tak jeho zdravému vývoji.

„...Pak to vyústí ve špatnou komunikaci a socializaci mezi vrstevníky...“ (R1/7)

„Pokud bych zmínila zápory u Lukáše je to určitě ten počítač, tráví na něm spoustu času a přichází o takový ten sociální kontakt. Jako Lukáš se v té hře spojí s kamarády ze školy, ale prostě to není takové, jako kdyby spolu šly ven a řešili něco jiného, než co to je právě děje ve hře...“ (R7/6)

Další uvedená vlastnost je **návykové chování** s dimenzionálním rozsahem **vyskytující se**. Co se týká i záměru této vlastnosti všimla jsem si z odpovědí mých respondentek značných obav z budoucí možné závislosti na mediích, jelikož jsou jimi jejich děti v současnosti obklopeny.

„Tak zápory jsou v těch technologiích, když si děti na ně lehce navyknou...“ (R3/4)

„...a v té zálibě, která může vést k nějaké budoucí závislosti na těch technologiích...“ (R6/7)

„...stejně tak se tvoří budoucí závislost na těch mediích i prostě internetu, no je to těžký někdy...“ (R7/7)

Poslední uvedená vlastnost je **zkreslená realita**, jejíž dimenzionální rozsah je **silná**. Konkrétně dvě respondentky (R1, R4) ve svých odpovědích hovoří v určitém ohledu o nepřesné a neodpovídající realitě, která se objevuje na obrazovkách. Děti s nedostatečně vyvinutým kritickým myšlením jsou pak lehce ovlivnitelné.

„...Ten hlavní je asi ten celý virtuální svět, který často neodpovídá realitě...“ (R1/8)

„Na druhou stranu má ta televize i zápornou stránku v tom, že dětem jistým způsobem podbízí svůj názor, který můžou lehce přebrat za svůj a nechat se tím ovlivnit...“ (R4/5)

Podobně reagují i další participantky rozhovoru, kterým se nelíbí jednoduchost některých seriálů pro děti.

„...Zase když se to nebude hlídat na co se to dítě bude dívat, tak jsou to kolikrát úplně hlouposti...“ (R3/5)

„...Některé dětské pohádky a seriály jsou naopak pojaté až hloupě prostě těm dětem nic nedají, nějak je nerozvíjí spíš naopak je dělají velmi pasivními...“ (R4/6)

„...To, aby nekoukala na blbosti fakt hlídám...“ (R5/7)

Oblíbenost ICT a jejich pozitivní aspekt

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
oblíbenost ICT	stěžejní
pohádky	velmi časté
koncentrace	individuální
kvalitní obsah	prvořadý
snadné ovládání	patrné
progresivní ovládání	časté
rodičovská kontrola	žádoucí
vyváženost	potřebná

Oblíbenost ICT je vlastnost, které jsem přiřadila dimenzionální rozsah **stěžejní**. Informační a komunikační technologie se staly nedílnou součástí našich životů, což vychází i z analýzy rozhovoru s respondentkami, kdy vyšla na jevo velká oblíbenost těchto technologií u jejich dětí.

Dle respondentky R7 starší syn nejraději tráví čas *„...Lukyn je na počítači...“ (R7/8)*

„...je ráda určitě na počítači nebo na tom telefonu...“ (R6/8)

„...Občas si Laura ráda pustí pohádky...“ (R5/8)

„... Někdy si pustí i pohádku nebo nějakou hru na tabletu, oblíkání panenek a takové ty holčičí hry...“ (R3/6)

„...Ráda se kouká i na pohádky v televizi...“ (R2/6)

„... asi nejčastěji je na tabletu a kouká na jeho oblíbená videa...“ (R1/9)

Další zmíněnou vlastností jsou **pohádky** v dimenzionálním rozsahu **velmi časté**. Pohádky jsou z analýzy dat všech respondentek jedním nejčastějším faktorem sledování televize či jiných moderních zařízení. Jak jsme se dozvěděli výše, děti mají přístup k ICT už v batolecím období, kdy dochází k prvotnímu seznámení s nejrůznějšími písničkami a fantazijními příběhy, které pak přetrvává u dítěte i další roky. Pro rodiče se jedná o prvek zábavy pro dítě.

„...Šimonek má svůj tablet, kde nejraději sleduje YoutubeKids. Teď frčí Tlapková patrola...“ (R1/10)

„...kouká na „Děčku“ na pohádky...“ (R2/7)

„...a na televizi pohádky...“ (R3/7)

„...má přístup zatím jen k televizi a pohádkám...“ (R4/7)

„...my máme takový pravidlo, že se na ty pohádky dívá třeba ráno, když se vzbudí, tak chvíli, jak jsem říkala a pak večer před spaním...“ (R5/9)

„...nejvíce využívají tu televizi, kde sledují pohádky...“ (R6/9)

„...kouká na pohádky na televizi...“ (R7/9)

V této kategorii jsem zmínila i vlastnost **koncentrace** s dimenzionálním rozsahem **individuální**. Některé respondentky odpověděly, že je těžké jejich dítě zaujmout natolik, aby u aktivity vydrželo nějaký čas, avšak u pohádek a herních aplikací je tomu jinak.

Například respondentka R3 dokonce uvádí, že se její děti zvládnou soustředit mnohem déle na tablet nebo televizi, jak na jiné činnosti. Respondentka R4 a R7 tuto soustředěnost pomocí ICT využívá zejména pro to, aby dítě zůstalo při nemoci v klidu nebo když si něco potřebují zařídit v domácnosti.

„...než je posadit k tabletu, protože na ten si rychle zvyknou a pak by tam byly klidně pul dne, jak jsem říkala...“ (R3/8)

„...jako když chcete to dítě zabavit, třeba v čekárně u lékaře, tak samozřejmě mu ten telefon dáte žejo. Protože to dítě nevydrží...“ (R3/9)

„... Jinak ho baví Pat a Mat už od malička, takže když potřebuji, aby byl v klidu, když je třeba nemocný nebo musím něco udělat a na „Děčku“ není nic, co by ho bavilo, tak mu pustím to, na to může koukat pořád dokola a neomrzí ho to, mi přijde...“ (R4/8)

„...Vyžaduje pozornost a aby u ní někdo prostě seděl a povídal si s ní, hrál si s ní a tak. Lukáš už si s ní nehraje, nebaví ho to a spíš ho otravuje, když zrovna já nemůžu, ale to pak poslouchám, ať už jde zamnou (smích). Takže pokud vážně potřebuju něco udělat nebo toho mám moc, tak Maky pustím pohádku...“ (R7/10)

Respondentky spatřují v informačních a komunikačních technologiích i řadu pozitivních aspektů a výhod. Nejvíce podle oslovených záleží na kvalitním obsahu pohádek, seriálu nebo her, které rodiče dítěti vyberou. Často se shodují na výběru edukativních aplikací či televizních pořadů, za vhodné považují i učení se cizím jazykům. Vlastností je tak **kvalitní obsah** s dimenzionálním rozsahem **prvořadý**.

„...Pozitivum na tom tabletu je asi i jistým způsobem učení. Šíma rád kouká mimo Tlapkovou patrolu i na anglicky mluvící animované filmy, tak jsem ráda, že angličtině aspoň naslouchá, než ji začne aktivně využívat. Ve školce mají angličtinu taky, tak je to dobrý start...“ (R1/11)

„Mluvila jsem i o sledování pohádek, kde bych přínos viděla asi v té slovní zásobě, kterou tam uslyší. Často u nás máme zaplé „Děčko“, kde jsou různé pohádky nebo program, kdy s dětmi vyloženě komunikují a čekají na jejich odpověď, tak to mi přijde fajn. Někdy se tam

naučí i něco nového, takže bych vyzdvihla i ty vzdělávací programy, které tam jedou...“ (R2/8)

„...ale zas může to být i tím přínosem, že to dítě se bude vzdělávat, když najdeme něco rozumného. Takže někdy se to dá, třeba celkově písničky nebo i anglický písničky jsou super, to holky baví...“ (R3/10)

„...Pokud to mám vztáhnout na ty informační technologie tak když začnu pozitivem, máme rádi „Děčko“, teda aspoň některé programy. V pondělí a ve čtvrtek tam bývá asi na patnáct minut angličtina pro nejmenší, tak to sleduje, protože má angličtinu i ve školce...“ (R4/9)

„...Takže se dají vybrat i ty vzdělávací u kterých si dítě procvičí i komunikaci, výslovnost slov ať už českých tak anglických a někdy se i něco nového dozví. Tak ty vyhledáváme. Včera měl Samuel puštěný nějaký dětský dokument o ptácích, tak to mi přijde fajn...“ (R4/10)

„...Laura je taková, že má ráda ty vzdělávací věci. Máme ještě Albi tužku, to nevím, jestli se bere taky jako informačně komunikační technologie, ale ta je fakt super. Právě tady na to různý učení, písničky, novy informace a komunikaci, tak tu chválím. Na to, že je to v podstatě na tom principu, že to tomu dítěti něco vykládá, tak mi to přijde dobrý, že jsou tak různý ty kvízy a pak to vysvětluje některý ty věci, takže to je asi přínos, to se mi líbí...“ (R5/10)

„...viděla přínos možná v rozvoji schopností pracovat s nimi, dnešní moderní doba to sebou přináší, tak do jisté míry to. I některé pořady jsou pro holky poučné, získají nové informace o zvířátcích, cizích zemích a tak...“ (R6/10)

„...i přínosy třeba v nových informacích, které tam získá o někom nebo něčem...“ (R7/11)

Po analýze odpovědí respondentek je také zřejmá vlastnost **snadné ovládní** s dimenzionálním rozsahem **patrné**. Jedná se tedy o to, že v současné moderní době děti s těmito technologiemi vyrůstají už od malička, a tak se s nimi učí zacházet podstatně rychle. Děti jsou bystré a velmi snadno přijdou na to, jak chytrý telefon, tablet či jiná z ICT funguje a jak se s ní dá pracovat. Například respondentka R6 uvádí, že její dcery si již umí stáhnout aplikace sami a následně je používat.

„...výjimečně tablet, ale když jí ho půjčím, tak se na něm stejně dívá na ty pohádky anebo tam má omalovánky ještě, tak ty si tam zapne...“ (R5/11)

„...Manžel jim občas půjčí i telefon, kde mají stáhlé nějaké aplikace, které rádi používají. Občas si je teda i sami stáhnou...“ (R6/11)

Jako další navazuje i vlastnost **progresivní ovládní** s dimenzionální rozsahem **časté**. Jelikož děti v rámci svého vývoje zvládají informační a komunikační technologie stále lépe ovládat, jsou pro ně také čím dál lákavější. Tak jako reflektují respondentky v rozhovoru.

Respondentka také uvedla, že má syn vlastní tablet kde *„...Má stažené i edukativní aplikace, které sice nevyužívá každý den, ale jsou pojaté takovou hravou formou a když má náladu tak ho baví...“ (R1/12)*

„...jen když volají prarodiče na facetime tady jednou za 14 dní, od Tomáše, jsou z Opavy, tak když se s nimi nemůže vidět, tak často jako s našima...“ (R5/12)

„...když jedeme někam na výlet a je to dlouhé, tak má u mě v telefonu aplikaci s různými hrami, nejvíc ji baví puzzle...“ (R7/12)

Jak uvedla respondentka R7 přínos ICT vidí v tom, že díky nim měla přehled o tom, zdali je syn v pořádku v kroužku, do kterého v týdně docházel. Jednalo se již o školní věk, ale i přes to telefon využíval pouze jako komunikační prostředek s rodiči, pro které to byla i možnost kontroly. Vlastností je tak **rodičovská kontrola** s dimenzionálním rozsahem **žádoucí**.

„...Lukáš měl telefon snad až ve druhé třídě, kdy jsem potřebovala vědět, že je v pořádku, když musel chodit ze školy do kroužku sám. On to ale fakt bral jen jako komunikační prostředek se mnou nebo manželem...“ (R7/13)

Z analýzy rozhovorů respondentky R4 a R5 vyplynula i jistá rovnováha mezi časem stráveným v kyberprostoru a pak časem stráveným různými činnostmi v reálném světě.

Poslední vlastností této kategorie je tedy **vyváženost** s přiřazeným dimenzionálním rozsahem **potřebná**.

„...Valča ráda vyrábí a zkouší různé vychytávky, které viděla na youtube...“ (R4/11)

„...My s Laurou jsme spolu zvyklý se bavit co dělali ve školce, co měli na oběd, a i o blbostech z pohádek, to, co jí zajímá. Takže jasně, že jí pustím občas pohádku, ale ráda se s ní pak o ní i bavím, aby to neměla takový jednotvárný, prostě jen televize, to ne...“ (R5/13)

Rodiče působí na správný vývoj dítěte

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
podpora psychomotorického vývoje	velmi častá
čas věnovaný dětem	velmi častý
podnětné prostředí	žádoucí
samostatnost dítěte	potřebná
řád a pravidla	velmi časté

První vlastností kategorie je **podpora psychomotorického vývoje** s dimenzionální rozsahem **velmi častá**. Respondentky se dětem věnují a za pomoci kreativních činností a her se snaží o rozvoj správného psychomotorického vývoje.

„...když si hraje sám procvičuje stavěním jemnou motoriku, což se mu za chvíli do školy bude hodit...“ (R1/13)

„Tady u těch výtvarných činnosti asi ta jemná motorika, kreativita při vyrábění, určitě i rozvoj celkově osobnosti jako takové. Lea je šikovná a zručná...“ (R2/9)

„...Takže se dají vybrat i ty vzdělávací u kterých si dítě procvičí i komunikaci, výslovnost slov ať už českých tak anglických a někdy se i něco nového dozví. Tak ty vyhledáváme. Včera měl Samuel puštěný nějaký dětský dokument o ptácích, tak to mi přijde fajn...“ (R4/12)

„...Stejně tak ty ruční práce, které Lauru teď hodně baví, jak jsem říkala to malování, vystřihování nebo modelování z plastelíny, tak tam procvičuje a zdokonaluje jemnou motoriku a určitě kreativitu, nějakou fantazii.“ (R5/14)

„...přínosy je to asi ta jemná motorika, rozvoj fantazie při stavbě toho lega, nebo při nějaké výtvarné činnosti, kterou holky dělají, takže tam jsou samé klady. Pokud jde o ty hry, telefon a televizi v některých případech bych viděla přínos možná v rozvoji schopností pracovat s nimi, dnešní moderní doba to sebou přináší, tak do jisté míry to. I některé pořady jsou pro holky poučné, získají nové informace o zvířátcích, cizích zemích a tak...“ (R6/12)

„...přínosy třeba v nových informacích, které tam získá o někom nebo něčem.“ (R7/14)

Další vlastností je **čas věnovaný dětem** s dimenzionálním rozsahem **velmi častý**. Respondentky ve svých odpovědích zmiňují různé činnosti, které s dětmi dělají, ty se často vážou na momentální počasí či roční období např. maminka R1 odpovídá – *„Tak náš volný čas se odvíjí hlavně od počasí nebo ročního období.“* Nebo maminka R5 – *„zaleží podle počasí.“* Všechny matky se ale své děti snaží zabavit, ať už venku, tak doma jednotlivými aktivitami a činnostmi, které děti baví.

„... Ted má Šíma oblíbenou „Piktoreku“, takže ji hrajeme společně snad každý večer.“ (R1/14)

„Volný čas, co máme tráví tím, že hrajeme různé hry nebo si malujeme, něco tvoříme. Máme rádi i sportovní aktivity v létě jezdíme často na kole v zimě jsou to zas lyže.“ (R2/10)

„...s holkama rádi chodíme na vycházky, na hřiště nebo jen k nám na zahradu. Venku ten čas rádi věnujme i sportovním aktivitám, jezdíme na kolech, in-line bruslích, Viky si teď oblíbila koloběžku. V zimě holky nejraději bobují...“ (R3/11)

„...Celkově máme rádi sport a sportovní aktivity, jezdíme plavat na bazén, občas na místní sjezdovku na lyže nebo jdeme sáňkovat. Když jsme doma tak často něco vyrábíme, teď tady má škrabací obrázek, takže tady nějaký ty ruční práce Lauru baví...“ (R5/15)

„...Laura: „pečení perníčku, to mě taky hodně bavilo“ ...“ (R5/16)

„Volný čas trávíme nejraději společně na různých výletech, vycházkách v přírodě, za domem máme les, kam rádi chodíme...“ (R6/13)

„...Přes léto jsme hodně venku, rádi chodíme na koupák nebo jen tak do přírody, na procházky, na kolo...“ (R7/15)

„...v zimě jsme spíš doma s Markétkou si vyrábíme, třeba Vánoční výzdobu nebo jen něco malujeme. Někdy se sejdem přes pracovní týden všichni a zahrajeme si nějakou hru, třeba Rumikub...“ (R7/16)

Každodenní činnost dítěti přináší významný zdroj poznatků z jakékoliv oblasti života. Čím podnětnější prostředí dítě pro svůj vývoj má, tím více získává nové vědomosti, zkušenosti a dovednosti. Proto tedy další vlastností je právě **podnětné prostředí** s přiřazeným dimenzionálním rozsahem **žádoucí**.

„...Tím, že je teď předškolačka a Mariánka taky příští rok bude, tak se snažím, aby holky procvičovaly správné držení tužky, tvary, barvy a celkově věci do školy. Takže když mám čas, snažím se to s nimi procvičovat, pokud teda zrovna chtějí malovat nebo kreslit, ale to chtějí většinou vždy...“ (R3/12)

„.... Máme teda ještě Albi tužku, ke které máme i ty knížky, tak to využíváme hodně.“ (R3/13)

„...pořád vyhledává i ty knížky...“ (R4/13)

„...Máme ještě Albi tužku, to nevím, jestli se bere taky jako informačně komunikační technologie, ale ta je fakt super. Právě tady na to různý učení, písničky, nový informace a komunikaci, tak tu chválím. Na to, že je to v podstatě na tom principu, že to tomu dítěti něco vykládá, tak mi to přijde dobrý, že jsou tak různý ty kvízy a pak to vysvětluje některý ty věci, takže to je asi přínos, to se mi líbí...“ (R5/17)

„...Holky mají v pokojíčku i malou knihovnu, tak někdy Verunka listuje a ukazuje Míši obrázky. Společně si pak čteme každý večer před spaním pohádku, teď máme Sedmives aneb růžová holčička, tak ta se holkám moc líbí.“ (R6/14)

Respondentky vedou své děti i k samostatnosti, zejména v nejběžnějších dětských činnostech. Děti pak nejsou tolik vázané na své rodiče a zvládnou se sami rozhodovat a nést

do jisté míry i zodpovědnost za tyto následky. Vlastnost je **samostatnost dítěte** s dimenzionálním rozsahem **potřebná**.

„...Všude samé obrázky, nové výrobky, co zkoušeli ve školce, tak pak tvoří i doma u sebe v pokoji, někdy tam ani nesmíme, aby nám to pak mohla představit a my to tak neviděli dřív, než to bude hotové...“ (R2/11)

„Ona si vždycky vezme puzzle a jde skládat nebo si hraje s Mariánkou, vezmou si nějakou deskovku nebo domeček pro panenky a hrají si spolu no...“ (R3/14)

„Rád si hraje i s Valčou, takové ty rolové hry na něco, takže se vzájemně zabaví...“ (R4/14)

„...tak si vždy každý něco vybere podle sebe, co zrovna chce dělat, co ho láká...“ (R4/15)

„Laura má ráda tady to malování a vyrábění, takže to zvládá sama a baví ji to...“ (R5/18)

Poslední vlastností této kategorie je **řád a pravidla** s dimenzionálním rozsahem **velmi časté**. Nastavování smysluplných pravidel je nedílnou součástí vývoje dítěte, jedná se o takový životní rytmus, který dítěti pomáhá se orientovat v běžném dni ví, co může očekávat, na co se může těšit. Jak uvádí respondentka R5 každý den si s dcerou povídá o jejím dni, co zažila a co se jí líbilo, považuje to za důležité a podotýká že *„celkově dobré se zklidnit a vyhradit si čas na ty děti, na tu rodinu jako takovou, a ne hekticky spěchat za něčím, být unavený a zaneprázdněný“*

„...Večer se všichni potkáme u večeře...“ (R1/15)

„...večer se přesuneme zase do druhého patra, kde vyčistíme zuby, připravíme se do postele a čtu všem pohádku...“ (R4/16)

„... Před spaním čteme pohádku...“ (R5/19)

„...Společně si pak čteme každý večer před spaním pohádku, teď máme Sedmives aneb růžová holčička, tak ta se holkám moc líbí...“ (R6/15)

„.... Kolem té sedmé se jde koupat, čistit zuby, pohádka a jde se spát. Ráno na novo...“ (R7/17)

Matky regulují přístup k obrazovkám informačních a komunikačních technologií

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
usměrňování	velmi časté
důslednost	žádoucí
přístup bez omezení	občasný
domluva	přínosná
regulace chování	časté

V této kategorii na základě analýzy provedených rozhovorů mi vystoupila vlastnost **usměrňování** s dimenzionálním rozsahem **velmi časté**. Většina oslovených respondentek se v odpovědích shodla na jistém způsobu omezení informačních a komunikačních technologií u svých dětí. Důležité je podotknout fakt, že jde o omezení pouze ICT, nikoliv jakékoliv jiné činnosti dětí jako je např: oblékání barbie panenek, vyrábění, stavění stavebnic apod.

„Ano, protože si sama televizi ještě zapnout neumí. Mám o tom přehled...“ (R2/12)

„Jasně, musím to omezovat, stejně jak ten tablet, fakt k tomu holky nevedu...“ (R3/15)

„No snažím se, i vlastně tím, že si Sam ještě televizi sám nezapne...“ (R4/17)

„To ano, snažím se, aby to holky používaly co nejméně...“ (R6/16)

„Počítač má heslo, které holky neznají, takže pokud chtějí hrát hry, víme o tom...“ (R6/17)

„Ano, nechci, aby děti byli u počítače nebo té televize od rána do večera...“ (R7/18)

Navazující další vlastností v této kategorii je **důslednost** s dimenzionálním rozsahem **žádoucí**. Stejně jako uvádí i respondentka R2 *„...děti, kterým rodiče nechávají strašně velký prostor a neudávají jim hranice, protože každý potřebuje mít nějaký hranice a děti zejména...“* nebo respondentka R3 *„...děti nemají nastavená pravidla a hranice...“*. Pocit jistoty, bezpečí a také určitých hranic jsou pro dítě nezbytnou součástí života. Respondentky uvádí, že při snaze omezit činnost dítěte na ICT se s nimi jejich potomek snaží

smlouvat. Ve většině se shodly však na tom, že děti jsou zvyklé poslouchat rodiče, co řeknou, to platí a děti to respektují.

„...ale já jsem v tomto přísná, i když se snaží smlouvat a přemlouvat mě, tak po chvíli vzdorování to pochopí a jde si hrát. To je spíš ten první moment, ze začátku asi je naštvaná, ale pak se hned zabaví i s Mariánkou...“ (R3/16)

„...zpravidla ale řeknu, tak jedna pohádka a jdeme něco dělat nebo tahle bude poslední a vypínáme televizi, pak jen třeba už je čas...“ (R5/20)

„...občas protestují a nelíbí se jim to s tím, že chtějí „ještě jednu hru“, ale já jsem v tomto přísný rodič. Většinou je před koncem ještě upozorním, že mají posledních pět minut, že už budeme končit, tak značně šum, ale aspoň jsou na to připravené...“ (R6/18)

Další vlastností je **přístup bez omezení** s dimenzionálním rozsahem **občasný**. Ne všechny respondentky regulují množství času tráveného na ICT. Některé děti mají možnost výběru a volných hranic při využívání svých oblíbených technologií.

Respondentka R1 odpověděla na otázku týkající se toho, zdali koriguje čas trávený na ICT u svého syna takto: *„Mnohokrát bohužel ne.“ (R1/16)*

Respondentka R3, jenž má své děti s bývalým manželem ve střídavé péči: *„Jiné je to pak u tatínka, tam často můžou vše, bez časového omezení...“ (R3/17)*

„...ale já jí pohádky neodepírám prostě ty zakázané úplně nemá no...“ (R7/19)

S dimenzionálním rozsahem **přínosná** je uvedená vlastnost **domluva**. Respondentky uvádí, že počet pohádek, jejich délka nebo celkový přístup dítěte na ICT se odvíjí od domluvy a vlastním nastavení.

„Většinou je to o domluvě...“ (R2/13)

„Tak na tablet jsme domluvné, že vždy řeknu...“ (R3/18)

„To se často dohodneme prostě podle situace.“ (R7/20)

Poslední je vlastnost **regulace chování** s dimenzionálním rozsahem **časté**. Některé z respondentek uvedly, že dle toho, jak se dítě chová využívají ICT pro dítě jako odměnu či naopak trest. Tedy motivují dítě na základě jeho kladného chování v podobě odměny např. pohádkou. Pokud se jedná o nevhodné chování dítěte je jeho přístup k ICT zakázán, popřípadě tablet odebrán.

„...Pokud teda Lea vyloženě celý den zlobí tak na ní platí takové to „dneska bez pohádky...“ (R2/14)

„Jak jsem říkala, je to spíše za odměnu, že mají splněné všechny povinnosti, které ten den mají...“ (R6/19)

„...doma vypnu wifi a mu to nejede, protože všechny hry hraje online, to jediné platí...“ (R7/21)

Subkategorie: Důležitou roli v regulaci ICT hraje zkušenost matek

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
potřeba časové regulace	častá
nabídka jiné činnosti	velmi častá
schopnost porozumění	méně častá
vlastní zkušenost matek	častá
získaný přehled z okolí	velmi častý
narušení dětského světa	nežádoucí

V této subkategorii jsem zvolila jako první vlastnost **potřeba časové regulace** s dimenzionální rozsahem **častá**. Jak jsme se již v předchozích kategoriích dozvěděli respondentky jsou si vědomy negativních dopadů ICT na své dítě, a proto také čas trávení na těchto technologiích omezují.

„...Podle toho, jaká pohádka zrovna běží, myslím to teď časově, jestli je to dlouhá nebo kratší. Takže si řekneme nějaký čas a ten se snažím dodržet...“ (R2/15)

„...Ten čas, já nevím zhruba té pul hodiny si ohlídám a pak jen řeknu, ať to vypne a jde si hrát nebo malovat...“ (R3/19)

„...Ty pohádky máme nastavené tak, že ráno před nachystáním, protože to je chaos, tak zhruba 15-20 minut, podle toho, jak stíháme, někdy ji ani nepustíme a v pohodě...“ (R5/21)

Další vlastnost je **nabídka jiné činnosti**, ke které jsem přiřadila dimenzionální rozsah **velmi častá**. Motivace k jiné aktivitě je z analýzy rozhovorů respondentek patrná, jelikož považují za důležité trávit volný čas zejména venku nebo jinou činností než využíváním ICT. V tomto případě je na rodičích, jakým způsobem své děti vedou k trávení volného času.

„Snažím se ho zaujmout i jinou činností, právě třeba tou stolní hrou nebo venkovní procházkou se zastávkou na hřišti, to ale podle počasí.“ (R1/17)

„...Tím, že je teď předškoláčka a Mariánka taky příští rok bude, tak se snažím, aby holky procvičovaly správné držení tužky, tvary, barvy a celkově věci do školy. Takže když mám čas, snažím se to s nimi procvičovat, pokud teda zrovna chtějí malovat nebo kreslit, ale to chtějí většinou vždy.“ (R3/20)

„...snažím se ho namotivovat na jinou činnost, která vím, že by ho bavila...“ (R4/18)

„Nabídnutím jiné aktivity...“ (R5/22)

Vlastnost **schopnost porozumění** s dimenzionálním rozsahem **méně častá**. Konkrétně respondentka R5 poukazuje na znalost a obeznámení s negativními vlivy na internetu či sociálních sítích, které jsou nutnou podmínkou pro jejich bezpečné užívání.

„...Takže bych řekla, že výhody a nevýhody zná, toho užívání, to je podle mě dost důležitý...“ (R5/23)

Respondentky podle své předešlé zkušenosti, s momentálně již staršími dětmi volí různé způsoby regulace ICT. Vlastnost je tedy **vlastní zkušenost matek** s dimenzionálním rozsahem **častá**.

R1 na otázku dle čeho usuzuje odpověděla *„Nevím, asi podle sebe...“ (R1/18)*

„... a pak taky z vlastní zkušenosti výchovy staršího syna...“ (R2/16)

„Soudím teď podle nejstarší Valči...“ (R4/19)

„Vím, že Lukáš měl telefon...“ (R7/22)

Mimo to, že mají respondentky zkušenost se svými třeba i staršími dětmi se setkávají ve svém okolí s přáteli i jinými rodinami, kde děti ICT využívají a ony si všimají jejich reakcí a vztahu k těmto technologiím. Vlastnosti jsou tedy **získaný přehled z okolí** s dimenzionálním rozsahem **velmi častý**.

„Protože jsem padla na některé články...“ (R2/17)

„...Já to vidím i u ségry, že je těžký, tomu dítěti vzít telefon, že se začne vztekat, je vzpruzený a tak...“ (R3/21)

„...třeba jen v obchodě vidím ty malé děti s telefonem v ruce a jsou věkově jak Laura.“ (R5/24)

„...děti tráví ten čas někdy až moc na těchto zařízeních, co tak vidím i u známých...“ (R5/25)

„...Vidím to na kamarádovi od manžela...“ (R6/20)

„...co mám zkušenost z kavárny, kam chodím jednou za čas s kamarádkou...“ (R7/23)

Poslední vlastností kategorie je **narušení dětského světa** s dimenzionálním rozsahem **nežádoucí**. Na základě analýzy dat se některé matky domnívají, že děti v předškolním věku by neměly mít přístup k informačním a komunikačním technologiím. Považují ICT za ohrožení nevinného dětského světa, který by měl být víceméně bez starostí.

„Já sama si myslím, že dětem, co jsou ve školce ještě například ty tablety nepatří, nemají z toho rozum.“ (R2/18)

„Vím, že přijde čas, kdy holky budou chtít mít telefon a třeba i sociální síť, protože v této době žijou a obklopuje je to. Teď jsem zastávce toho, že v tomto věku mít třeba vlastní telefon je nesmysl a všeobecně jim to do ruky nepatří...“ (R3/22)

„...Jako kdyby to šlo, nejradši bych zavedla nějaké pravidlo, že technologie až tak od školního věku...“ (R7/24)

Učení nápodobou umožňuje dítěti přejmout hotový vzorec chování, myslíme na to

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
učení nápodobou	rozhodující
vliv rodičů	vyskytující se
poskytnutí ICT rodiči	velmi nežádoucí
vliv přátel	častý
čas rodičů na ICT	velmi častý
nepotřebné	vyskytující se
pracovní povinnosti	velmi časté

Stěžejní vlastností této kategorie je **učení nápodobou** s dimenzionálním rozsahem **rozhodující**. Je nutné si uvědomit, že již v předškolním věku se dítě učí pomocí nápodoby, je to pro dítě jeden ze základních prvků učení se novým vědomostem, dovednostem, schopnostem, vzorům chování a řadě dalších klíčových procesů, které mají vliv na sociální učení. Na základě analýzy dat je zřejmé, že respondentky jsou si této skutečnosti vědomy.

„...Rodiče jsou přece jen takovým pomyslným zrcadlem a děti dělají dost často to, co vidí doma.“ (R1/19)

„...ale jelikož je teď Lea předškolák a primárně má nás, jako rodinu, kde se učí i tím pozorováním, tak ano...“ (R2/19)

„...V neposlední řadě je to pak i ten vzor, jak jsem zmiňovala, že se učí pozorováním. Děti jsou chytré a vnímají, jak často je rodič na internetu, notebooku a co tam dělá, jestli vážně pracuje nebo jen paří hry a jede facebook.“ (R2/20)

„...Každý rodič by si měl sáhnout do svědomí, co ho učí, jestli se mu věnuje, jak on sám se chová, protože dítě to všechno vnímá, jestli s ním mluví, tak jak má nebo jestli naopak na něj úplně kašle, a to dítě potřebuje hodnoty, cíle, který tak nemá, protože ten rodič mu to nepředá. Velkou roli, zde teda hrají rodiče.“ (R3/23)

„Dítě je do jisté míry odrazem toho, co dělají rodiče. Takže když já přijdu domů a budu tady celý odpoledne a celý večer sedět u mobilu, tak je jasný, že to dítě bude pak chtít taky. A říkat pak jaká má internet a technologie negativa, když bych tak sama nekonala mi přijde, jako blbost...“ (R5/26)

„...Děti se učí nápodobou v tomto věku hlavně z rodiny že, takže pokud to uvidí u nás je pravděpodobné, že to sami budou vyhledávat...“ (R6/21)

„...a taky abych já jako rodič nešla příkladem v tom, že jsem pořád jen na netu.“ (R7/25)

Vlastnosti **vliv rodičů** je přiřazena dimenze **vyskytující se**. Jak uvádí respondentka výše v rámci napodobování, velmi blízce s tímto pojmem souvisí i vliv rodiče na dítě. Přece jen je dobré si uvědomit, že častokrát je rodič nebo i paní učitelka ve školce pro dítě velká autorita a idol, ke kterému vzhlíží. Ne jednou jsem slyšela frázi „až vyrostu, budu jako maminka“ apod. Logicky tedy děti přebírají jisté vzorce chování od svých rodičů, protože chtějí být jako oni.

„...Jak už jsem říkala, manžel notebook využívá hlavně k pracovním záležitostem, které potřebuje dodělat a já spíš k zábavě nebo oddychu, jestli se to takto dá říct.“ (R1/20)

„...Spíš manžel rád sleduje filmy a využívá telefon i počítač nejenom k práci, ale i té zábavě a internetu...“ (R4/20)

„...No a televize nám doma jede často spíš jako kulisa, na tu jsem nekoukala snad deset let. Nám to vše vynahrazuje manžel, ten je na počítači často, ať už v rámci té práce, tak v rámci svého volného času.“ (R7/26)

Další vlastností této kategorie je **poskytnutí ICT rodiči** s dimenzionálním rozsahem **velmi nežádoucí**. Respondentka R3 má své děti s bývalým manželem ve střídavé péči. Doma má nastavený systém a časovou dotaci, kdy dcery mohou využít tablet nebo televizi, ke kterým mají přístup po domluvě. U otce tyto omezení dcery nemají, s čímž respondentka nesouhlasí.

„...Jiné je to pak u tatínka, tam často můžou vše, bez časového omezení. Takže já se doma snažím mít nastavená pravidla a věnovat se jim, než je posadit k tabletu...“ (R3/24)

Respondentky ve svých odpovědích poukazují i na sourozence, vrstevníky a kamarády dětí, kteří mají velký vliv v rámci využívání ICT. Některé děti mají v oblasti těchto moderních technologií více zkušeností a znalostí, které předávají těm, co zkušeností mají méně. Vlastnost je tedy **vliv přátel** s dimenzionálním rozsahem **častý**.

„...nebo si ukazují nové hry na tabletu, kdo co umí a tak...“ (R1/21)

Mariánka je mladší dcera 4roky, Viktorka předškolák 6let. Z odpovědi můžeme říct, že se mladší učí od starší „...Mariánka se většinou ráda kouká, jak Viky hraje ale sama to ještě neumí, tak jsem ráda...“ (R3/25)

„Tím, že máme i Valču, která je starší, tak Samuel znal televizi už od mala...“ (R4/21)

Z analýzy rozhovorů vyplynulo, že některé matky si volí sami vhodnou dobu pro využívání informačních a komunikačních technologií v rámci trávení svého volného času. Vlastnost **čas rodičů na ICT** s dimenzionálním rozsahem **velmi častý**.

„Většinou večer, když mám chvíli projíždím na telefonu Facebook nebo Instagram, ale na televizi se moc nekoukám...“ (R2/21)

„...večer před spaním si přečtu maily, než jdu spát na telefonu...“ (R4/22)

„...domu tak jen spíš až večer si pustíme nějaký film nebo seriál na Netflixu s manželem...“ (R5/27)

„...Večer mám pak většinou čas prolítnout si Facebook a napsat kamarádce...“ (R7/27)

Některé z respondentek tyto technologie nepožívají takřka vůbec nebo jen velmi zřídka. Vlastnost je označena jako **nepotřebné** s dimenzionálním rozsahem **vyskytující se**.

„...není to tak, že dám Timona spát, když jsou všichni ve školce, škole a byla bych na internetu, to ne, to jsem ráda, že si stihnu udělat věci v domácnosti. Takže jo, spíš občas večer, jak je čas...“ (R4/23)

„...Doma mám spoustu práce s domácností a péčí o rodinu, tak na to není čas a ani nemám potřebu.“ (R6/22)

„...ale že bych u toho 24/7 to fakt ne, na to nemám čas a asi ani nejsem ten tip, že by mě bavilo psát si na zed' co jsem dnes dělala a vařila, nemyslím si, že by to někoho zajímalo. Ale fakt hlavně v tom nevidím smysl...“ (R7/28)

Poslední vlastností této kategorie jsou **pracovní povinnosti** s dimenzionálním rozsahem **velmi časté**. Dnešní doba se bez moderních technologií neobejde, a i rodiče své notebooky nebo chytré telefony využívají k práci a zajištění financí pro svoji rodinu.

„...Notebook používám jen k pracovním záležitostem...“ (R2/22)

„...Spíš manžel rád sleduje filmy a využívá telefon i počítač nejenom k práci, ale i té zábavě a internetu. Má, ale firmu tak mu stále někdo volá, takže pak vyřizuje požadavky, maily i mimo pracovní dobu.“ (R4/24)

„...tak moje celá práce je na počítači...“ (R5/28)

„...Na počítači ráda hledám inspiraci k přípravě do práce, ale to jen v rámci přestávky, volného času ve škole...“ (R6/23)

„Počítač používám dost v práci...“ (R7/29)

Informační a komunikační technologii jako čas navíc pro rodiče

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
nedostatek volného času	velmi častý
úkoly rodičů	časté
zabavení dítěte za pomoci technologií	časté
pohodlnost	vyskytující se

První vlastností této kategorie je **nedostatek volného času** s dimenzionálním rozsahem **velmi častý**. Na základě analýzy provedených rozhovorů s respondentkami se ukázalo, že matky mají omezené množství volného času zejména v průběhu pracovního týdne. Odpověděly tak všechny respondentky včetně té, která je momentálně na rodičovské dovolené se svým ročním synem.

„Možná by se mi hodilo mít míň práce, nebo úplně volno a mít tak více času, ale to asi všem.“
(R1/22)

„...Jediné co, tak bych chtěla víc volného času...“ (R2/23)

„...Kdybych měla víc času, tak bych byla spokojenější...“ (R3/26)

„...někdy bych potřebovala, aby měl den tak 48 hodin minimálně...“ (R4/25)

„...Někdy bych potřebovala víc času, protože mi přijde, že absolutně nic nestíhám.“ (R5/29)

„Někdy by se mi hodilo mít víc času...“ (R6/24)

„...aby to bylo prostě takové víc různorodé, a hlavně na vše bylo víc času.“ (R7/30)

Vlastnost **úkoly rodičů** s dimenzionálním rozsahem **časté**, jsou myšleny veškeré povinnosti, které respondentky musí zařídit a obstarat. Často v odpovědích na otázky zaznívalo, že po vyzvednutí dětí ze školky mají řadu úkolů, které jsou běžnou součástí každodenních situací. Respondentky tam musí své pracovní i domácí povinnosti řešit již s přítomností jejich dětí.

„Jako takhle přes týden, toho času úplně moc nezbývá. Já jsem každý den v práci...“ (R2/24)

„...Z práce přijedu ve čtyři a vyzvednu holky ze školky a vlastně máme čas do sedmi, než se půjdou chystat zase na spaní, ta večerní hygiena, a tak no. Tam jsou v podstatě dvě hodiny, navíc teď ještě ta moje škola, no kdyby tam bylo víc času, tak jsem samozřejmě spokojenější.“
(R3/27)

„...Přece jen s tou školou je to náročnější a nemám tolik času, kolik bych chtěla, takže víc trávit čas s holkama...“ (R3/28)

„...Když bych to vzala na sebe a já chodila do práce, tak absolutně nedokážu pochopit, to, co dělám teďka a jsem na mateřské, jak bych to skloubila ještě s tím, že bych měla osm hodin strávit v práci. Nevím, co Vám řekly pracující ženy, ale fakt skloubit tady ty kroužky, nákupy, péči o domácnost a o děti a k tomu chodit ještě do práce, to mi přijde v dnešní době hodně náročný.“ (R4/26)

„V pracovním týdnu bych měla ráda trochu víc času, abych lépe stíhala vše, co potřebuji ...“ (R6/25)

Zabavení dítěte za pomoci technologií je vlastností, jež mi vyvstala s dimenzionálním rozsahem **časté**. V této kategorii jsem zmínila nedostatek volného času rodičů a řadu povinností, které matky mají, proto v některých případech dochází k tomu, že respondentky dětem sami nabídnou ICT, aby je v danou chvíli zabavily a mohly se věnovat svým úkolům. Respondentka R4 uvedla, že po informačních a komunikačních technologiích sáhne v případě, že je dítě nemocné a potřebuje jej udržet v klidu.

„...Třeba o víkendu, když potřebuju uvařit nebo uklidit tak si tam třeba pustí pohádku, na té televizi...“ (R3/29)

„Jinak ho baví Pat a Mat už od malička, takže když potřebuji, aby byl v klidu, když je třeba nemocný nebo musím něco udělat a na „Děčku“ není nic, co by ho bavilo, tak mu pustím to...“ (R4/27)

„...většinou ji ty pohádky večer pustím, když potřebuju něco dělat...“ (R5/30)

„...Takže pokud vážně potřebuju něco udělat nebo toho mám moc, tak Maky pustím pohádku.“ (R7/31)

Čtvrtou vlastností je **pohodlnost** s dimenzionálním rozsahem **vyskytující se**. U dětí v předškolním věku je přirozenou činností hra, kterou po příchodu ze školky vyžadují zpravidla po svých rodičích. Vhodně zvolená hra dítěti nikdy neuškodí. Někdy však rodiče mají jiné mínění, a tak pro svoji pohodu a klid dítěti nějakou z ICT sami vnutí. Poslední kategorie se liší právě postojem rodičů k těmto technologiím, ve všech předchozích vlastnostech si tuto činnost dítě víceméně vybírá samo.

„...Mám pak klid a nemusím to poslouchat...“ (R7/32)

Děti ničí nedostatek času rodičů

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
nedostačující množství času	velmi časté
liberální výchova	častá

nenastavené hranice	vyskytující se
informační a komunikační technologie	ovlivňující
příliš vysoké nároky	časté
strádání dítěte	nežádoucí
nedostatek finančních prostředků	vyskytující se

První analyzovaná vlastnost této kategorie je **nedostačující množství času** s dimenzionálním rozsahem **velmi časté**. V předchozí kategorii to byl analyzován nedostatek volného času respondentek, v této kategorii se jedná již o nedostatek času věnovaný dítěti. Většina respondentek uvedla jako ničivý element zejména rodiče, přesněji jejich nedostatečný zájem o dítě. Každé dítě musí mít uspokojeny základní lidské potřeby, mezi které řadíme i ty emoční. Pokud tomu tak nebude může dojít až k narušení celého vývoje dítěte.

„Jak jsem mluvila o té rodině, tak asi ta. Prostě mít dobré a milující zázemí je podle mě základ všeho. Ohrožení bych teda viděla v rozvodu, nefungující rodině, kde jsou časté hádky nebo pak třeba i pití alkoholu...“ (R1/23)

„...Záleží i na času, který ten rodič na to dítě má. Takže se určitě najdou ti, co tráví čas aktivně ale i ti, co volný čas tráví u televize, tabletu, telefonu...“ (R2/25)

„...Hodně si myslím, že po školce rodiče dětem švihnou telefon, jelikož jsou pracovně vytížení nebo na ně nemají čas nebo ho ani mít nechtějí. Pak se vlastně chystají jít spát a ten den uteče a rodiče s dítětem pomalu ani nepromluví...“ (R3/30)

„Asi bych řekla málo času, jak jsem říkala doba je taková uspěchaná...“ (R4/28)

„Tak řekla bych asi taky, že spousta lidí, teda těch rodičů má hodně práce a málo času na své děti, které pak právě pošlou na tablet s tím, že se na něm zabaví. Dítě je na televizi nebo čumí do mobilu a něco a nevěnují se sobě...“ (R5/31)

„Rodiče jsou dlouho v práci, aby měli dostatek peněz pro potřeby svých dětí, ale neuvědomují si pak, že ten čas trávený se svojí rodinou je o dost cennější, než mít nejnovější

auto a děti iphone 12. To je pak důvod toho, že děti nechávají napospas tady těm počítačům a chytrým telefonům s internetem...“ (R6/26)

„...že rodiče nemají čas a nemůžou se tomu dítěti věnovat, když už nejsou peníze na ty kroužky třeba, tak mi z toho vychází dítě, které se chytne nějaké špatné party a je to fakt průser nebo naopak se uzavře do světa internetu...“ (R7/33)

Druhá vlastnost je **liberální výchova** s dimenzionálním rozsahem **častá**. Z analýzy dat respondentek je zřejmé, že se setkávají s rodiči, kteří prosazují liberální volnou výchovu svých dětí, což může být jistým způsobem pro dítě i ohrožující. Tyto děti mohou mít problém i ve společnosti, kdy nevědí, jak se mají chovat, chybí jim kontrola a sociální zodpovědnost. Nedostatek času a citových projevů často rodiče kompenzují dárky, které však rodiče samotného nenahradí. Jak už bylo a bude řečeno děti potřebují hranice a pravidla pro svůj život.

„...ale spousta rodičů má děti a nemá o ně zájem, nestarají se o ně...“ (R3/31)

„...ohrožuje, klidně bych řekla ta výchova některých rodičů...“ (R4/29)

„...Má tady syna, který i přes to, že má všechno na co si ukáže, nemá čas svých rodičů, a tak je právě na tom počítači skoro furt. To je pak takové to, že mívá je někdy víc.“ (R6/27)

„...Nelíbí se mi asi to, že někteří rodiče mají děti, jen z nějaké povinnosti nebo nechtěně, to je pak těžký, berou je nedejbuň jako zátěž a co s takových dětí vyrostete?“ (R7/34)

Jako další již vícekrát zmíněnou je vlastnost **nenastavené hranice** s dimenzionálním rozsahem **vyskytující se**. Respondentky jsou si vědomy, že je nutné mít ve výchově nastavená jasná pravidla a hranice. Vlastní zkušenost popisuje maminka R3, která je družinářkou v alternativní škole a velmi často se potýká s dětmi, které nastavené hranice nemají a práce s nimi je pak těžká. Podobný názor má i maminka R2, která hranice zmiňuje v ohledu k technologiím a také některým rodičům, kteří dětem dovolí vše možné.

„...Souvisí to i s tím nastavováním hranic, pokud dítě nemá pravidla a rád má větší pravděpodobnost propadnout internetu, počítači, tabletu a tak...“ (R2/26)

„...kterým rodiče nechávají strašně velký prostor a neudávají jim hranice, protože každý potřebuje mít nějaký hranice a děti zejména.“ (R2/27)

„...pracuji v alternativní škole, tak děti nemají nastavená pravidla a hranice a já to třeba těm dětem musím nastavovat. Děti jsou v první chvíli takový vykojení, ale pak třeba přijdou, že to přehnalý a omluví se, že si to sami uvědomují. Pak přijdou ty rodiče a poděkují mi, že jsem jim ty hranice nastavila a dítě jim doma už jak se říká neskáče po hlavě...“ (R3/32)

Informační a komunikační technologie jakožto stěžejní prvek výzkumu jsou další vlastností s dimenzionálním rozsahem **ovlivňující**. Z analýzy rozhovoru vyšel vliv moderních technologií na dítě jako ohrožující. Respondentky se shodují, že některé děti u nich tráví příliš mnoho času, a to má dopad na jejich psychické i fyzické zdraví. Odůvodněním je pak to, že rodiče nemají snahu dětem vyplnit volný čas jinak než právě ICT.

„...Myslím, že právě i ta elektronika, internet a vymoženosti, které současná doba přináší mají negativní stránku hlavně ve výchově dětí...“ (R2/28)

„...Děti jsou pak třeba moc důvěřivé, což může být negativem třeba pro tady ty informační technologie, počítače, tablety, kde se mohou s někým seznámit a bůh ví co...“ (R4/30)

„...Tak jako v tomhle vidím i ten problém v nedostatku času na dítě a v těch technologiích, internetu a nebezpečí na něm....“ (R5/32)

„...velké ohrožení pro děti je právě na internetu. Děti tam mohou kliknout na cokoliv a vidět to, co by vidět neměly, mohou si psát s naprosto cizími lidmi, mohou sdílet nějaké osobní informace, které mohou mít za následek zneužití těchto informací, mohou nalákat zloděje a tady ty věci. Teď to asi přeháním, ale tohle všechno se může stát a dnešní doba tomu jde vyloženě naproti, všem podvodníkům, násilníkům a zlodějům.“ (R6/28)

„...uzavře do světa internetu, a to vede taky k obezitě, klidně i poruše v komunikace a celkově jim to strašně ubere na tom sociálním životě, děti si mají hrát s kamarády, a ne bych zavření

s obrazovkou v pokojíku. To všechno může vyústit i v nějaký úzkosti nebo deprese klidně, jako dnes to není sranda tady ta závislost na sítích.“ (R7/35)

Další vlastností jsou **příliš vysoké nároky**, ke kterým jsem přiřadila dimenzionální rozsah **časté**. Z odpovědí respondentek vyplynulo, že je na děti kladeno velké množství nároků, které musí zvládnout. Například maminky R5 i R3 uvádí, že trávení volného času v kroužku je pozitivní aspekt, než aby rodiče své dítě posadily k internetu. Naopak za negativní část považují případné přetížení tím, že rodiče dítěti naplánují příliš mnoho kroužků, což je pro malé předškolní dítě náročné nejen fyzicky, ale také psychicky, jelikož pak tráví čas bez rodičů.

„Každý chce dělat třicet aktivit, a to se nedá stihnout, lidi by se měli trochu zpomalit a umět odpočívat. Všichni by si měli uvědomit, že když je toho na ně moc, tak je dobrý se zastavit, nic se nestane, ale to dělají asi i ty modernizace, nové technologie...“ (R2/29)

„...Vím, že děti mají i hodně kroužků, což je ta lepší alternativa toho, jak děti zabavit...“ (R3/33)

„...i pro ty děti pak těžké, prostě velký nápor na splnění spokojenosti některých rodičů...“ (R4/31)

„...Ale znám i pár lidí co ty děti za každou cenu prostě dávají do nějakých kroužků a mají každý den něco a pak ve finále spolu vůbec nejsou jako rodina doma, a to dítě je hotový. Pro malýho předškoláka je to náročný žejo, být takhle celý odpoledne někde v nějaké angličtině, pak celý odpoledne nějaký tanečky pak další, pak fotbal. Některý ty rodiče kladou fakt velký a zbytečný nároky na ty děti, že to pak pro ně náročný...“ (R5/33)

Další vlastností je **strádání dítěte** s dimenzionálním rozsahem **nežádoucí**. Dítě potřebuje pocit jistoty, bezpečí, lásky a mnohé další vyhledávají u svých rodičů. Bohužel může dojít i k tomu, že rodič dítěti potřebné uspokojení neposkytne a dítě se tak uchyluje ke svým kamarádům a vrstevníkům, s nimiž jsou součástí různých part. Jak uvádí respondentka R7, pokud rodič nemá na dítě dostatek času, může tento čas trávit s delikventní partou, která bude mít na dítě negativní vliv. Respondentka R1 poukazuje i na vliv rodičů, kteří mohou jít dítěti špatným příkladem v konzumaci alkoholu či drogové závislosti. Přece jen je důležité

mít stále na paměti, že děti se učí nápodobou, v předškolním věku zejména pak od svých rodičů.

„...dítě, které se chytne nějaké špatné party a je to fakt průser...“ (R7/36)

„...Ohrožení bych teda viděla v rozvodu, nefungující rodině, kde jsou časté hádky nebo pak třeba i pití alkoholu a podobně, to už je průser s šíleným dopadem na to dítě v rodině.“ (R1/24)

Poslední vlastností této kategorie je **nedostatek finančních prostředků** s dimenzionálním rozsahem **vyskytující se**. Respondentka R6 poukazuje i na současnou finanční situaci, která je pro rodiče nelehká i v souvislosti s coronavirovou situací. Vše se nyní zdražuje, a to může být pro některé rodiny i nad hranicí jejich výdajů, jenž jsou ze svých platu schopni pokrýt. Podobně pohlíží na limity financí i maminka R7.

„Nejtěžší v době inflace právě asi ty finance.“ (R6/29)

„...co je nejtěžší, protože za mě je to asi ta finanční situace...“ (R7/37)

Subkategorie: Rychlý životní styl současného světa

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
rychlost	velmi častá
široké možnosti	velmi časté
nedostatek kvalitních vztahů	vyskytující se
finanční zabezpečení	individuální
vlastní uvědomění	důležité

V této subkategorii jsem jako první vlastnost označila **rychlost** s dimenzionálním rozsahem **velmi častá**. Respondentky dnešní dobu popisují jako rychlou a uspěchanou s řadou povinností, které musí v časovém presu splnit.

„Zrychlená moderní doba, kde se každý jen předhání.“ (R1/25)

„Doba je rychlá a taková spleť...“ (R2/30)

„...A celkově uspěchanej...“ (R3/34)

„Všechno kolem je moc rychlý, hektický.“ (R4/32)

„Možná jak jsem říkala, že někdy nestíhám, že je ten den pro mě moc krátký a tak. Takže to si myslím, že ten problém dnešní doby, že je všechno strašně uspěchaný, všechno musí být hned a tak...“ (R5/34)

„... Přijde mi, že lidé se pořád někam ženou, nemají čas...“ (R6/30)

„...takže žijeme dost ve spěchu...“ (R7/38)

Respondentky si mimo uspěchanost dnešní doby uvědomují i relativní volnost a více možností, které současnost v našich zeměpisných podmínkách přináší. Současné rodiny mají nepochybně mnohem více možností, než měli jejich rodiče či předchozí generace. Matky vidí přínos ve svobodě a volnosti, bez ohlednutí na současnou pandemickou situaci, považují klady v dostupnosti a možnosti téměř všeho. Další vlastností jsou **široké možnosti** s dimenzionálním rozsahem **velmi časté**.

„...Řekla bych asi možnosti a volnost, kterou nám naše země poskytuje...“ (R1/26)

„Nejlepší vidím to, že se ráno můžeš sbalit a letět třeba na Kánary nebo kamkoliv. Můžeš odletět za mořem a sluníčkem, za zimou. Asi prostě, že máme tu svobodu pořád, i když je trochu momentálně omezená...“ (R2/31)

„A nejlepší možnosti, kterých můžu s dětmi využívat. Že si s dětmi můžu zajet kamkoliv, když zrovna není covid a je všechno zavřený. Můžeme si zajít do zábavního parku, do ZOO, prostě ty možnosti tady pořád máme. Na internetu si zjistíš otvírací dobu, sedneš do auta a jedeš.“ (R3/35)

„...asi výběr tady těch možností, toho všeho, co dneska je a co můžeš udělat pro sebe a pro děcka. To si myslím, že dřív za nás nebývalo.“ (R4/33)

„Za nejlepší považuju v dnešní době tady těch strašně moc možností, co máme, co můžeme dělat, můžeme jet do zahraničí, je na výběr ze spousty kroužků pro děti, vše je dostupný i skrz ten internet...“ (R5/35)

„...pozitivní věc je asi svět plný možností, což se momentálně pře s očkováním a celkovým stavem koronaviru, ale když odhlédnu od pandemie, tak myslím, že je super, že můžeme dělat

různé aktivity, vidět různé země, zkusit různá jídla, koupit si v obchodě to, co potřebujeme, tak asi tohle bych brala jako nejlepší.“ (R6/31)

„...tak asi dostupnost všeho. Myslím to tak, že prostě nestojíme frontu na banány (smích). Dnešní doba poskytuje fakt velké množství výběru takřka ve všem...“ (R7/39)

Nedostatek kvalitních vztahů je vlastností s dimenzionálním rozsahem **vyskytující se**. Při analýze dat se respondentky k některým mezilidským vztahům dnešního světa staví spíše negativně. Dle jejich slov jsou lidé negativní, zlí či závistiví, kdy maminka R6 tvrdí, že tyto vlastnosti jsou ještě prohloubeny současným pandemickým stavem.

„...A nejtěžší asi ty mezilidský vztahy, které dnes nejsou tak kvalitní, jak třeba bývaly dřív.“ (R2/32)

„Možná závist některých lidí, to jde vidět i u těch dětí, že mezi sebou dělají ty rozdíly někdo má a někdo nemá, někdo může a někdo nemůže, proč já nemůžu, když oni můžou...“ (R4/34)

„...A ještě co mi vadí, že spousta lidí je dost negativní a všude to kolem sebe roznáší, prskají, jak je všechno zle a špatně, a to úplně není můj styl...“ (R5/36)

„...hodně z nich je pak takových zlých a nepřejících. Hlavně i dnes v období pandemie se tyhle vlastnosti dost prohlubují a přispívá to k takové té spíš negativitě a závisti v lidech.“ (R6/32)

Čtvrtou vlastností subkategorie jsou **finanční zabezpečení**, ke kterým jsem přiřadila dimenzi **individuální**. V předešlé kategorii jsem vybrala vlastnost nedostatek finančních prostředků, kdežto v této subkategorii se zaměřuji na finanční zabezpečení v dnešní době jako takové. Doba je náročná na čas i finanční prostředky rodiny. Maminka R6 uvádí, že jako mladá rodina půjčku dostali, ale je si vědoma i faktu, že u jiných mladých párů tomu tak být nemusí. Maminka R7 zase podotýká, že mají finanční možnosti na to, trávit čas podle svých představ a koupit si co potřebují.

„...A už se začínou posmívat i to, že dítě nemá nejnovější značky, telefony, vše řeší už i v té školce...“ (R3/36)

„...Prolíná se s tím i finanční situace rodin, no jde to všechno ruku v ruce, co si budeme povídat že.“ (R5/37)

„...I my máme hypotéku a troufnu si říct, že jsem to ještě podchytily a máme to vyřešení, ale věřím, že pro spoustu mladých rodin, je velkej problém jako vzít si tu hypotéku a najít si nějaký bydlení, který by se jim fakt líbilo.“ (R6/33)

„...Hlavně teďka, jak se vše zdražuje, v obchodě, kdy blby rohlík stojí dokonce 3,90, před pár lety to byla koruna a ve výsledku ty platy se nějak extra nezvýšily, natož kvalita těch potravin. Takže jo, asi bych řekla, že ty peníze jsou znát v tom, jak se člověk má. Dokonce jsem četla, že velké procento rozvodovosti v česku je právě prvotně kvůli alkoholu, drogám u jednoho z partnerů, ale fakt hned další byly ty peníze. Dokážu si představit, že se to odrazí i v náladě nějaké spoustě stresu, kde sehnat peníze na jídlo a tak. Já musím zaklepat, že u nás dobrý. Máme dva platy, vše poplatíme, a i něco ušetříme, ale takové matky samoživitelky, to fakt obdivuju...“ (R7/40)

Poslední vlastností subkategorie je **vlastní uvědomění** s dimenzionálním rozsahem **důležité**. Respondentka R1 vidí důležitost v našem životním smyslu a ve vzájemných kvalitních vztazích. Podobně reaguje i maminka R2 a R3.

„...Myslím, že podstatné jsou vzájemné vztahy mezi jedinci a ty pak tvoří společnost a pak i ten svět.“ (R1/27)

„...nejtěžší je najít nějakou životní cestu, směr, kterým se prostě vydat.“ (R1/28)

„...A nejtěžší asi ty mezilidské vztahy, které dnes nejsou tak kvalitní, jak třeba bývaly dřív.“ (R2/33)

„...lidi si neváží věci a celkově si neuvědomují, co mají, že to všechno berou, že je to přirozený. Dokud to neztratí nebo dokud se jim něco nestane, třeba když onemocní...“ (R3/37)

Subkategorie: Způsoby harmonizace pracovního života a rodinného soukolí

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
bilance	obtížná
nespokojenost rodičů	patrná
osobní rozhodnutí	individuální
tužba změnit situaci	patrná

Bilance je první vlastnost této subkategorie s dimenzionálním rozsahem **obtížná**. Řada respondentek považuje za náročné skloubit pracovní a rodinný život a najít v těchto dvou vztazích vzájemnou bilanci pro spokojený rodinný život. Respondentka R3 vidí jako náročné najít si dobrou práci v tak mladém věku 28let. Další z respondentek, maminka R4, která je momentálně na rodičovské dovolené s obdivem sleduje ostatní pracující ženy s dětmi, jak zvládají své zaměstnání i péči o domácnost a rodinu.

„...Je těžké sehnat dobrou normální práci, když máš ještě malé holky. Všichni chtějí ty, kdo mají už děti dospělé a mají záruku, že žena nepůjde už na mateřskou. S tím se potýkám i já, když mám těch 28.“ (R3/38)

„...Když bych to vzala na sebe a já chodila do práce, tak absolutně nedokážu pochopit, to, co dělám teďka a jsem na mateřské, jak bych to skloubila ještě s tím, že bych měla osm hodin strávit v práci. Nevím, co Vám řekly pracující ženy, ale fakt skloubit tady ty kroužky, nákupy, péči o domácnost a o děti a k tomu chodit ještě do práce, to mi přijde v dnešní době hodně náročný.“ (R4/35)

„...Tak asi je celkově dobré se zklidnit a vyhradit si čas na ty děti, na tu rodinu jako takovou, a ne hekticky spěchat za něčím, být unavený a zaneprázdňený. To my nepřijde dobré.“ (R5/38)

Další vlastností, která vyplynula z odpovědí je **nespokojenost rodičů** s dimenzí **patrná**. Značná nespokojenost respondentek souvisí s vlastností rychlosti a uspěchanosti dnešní doby, kterou jsem zmínila v předešlé subkategorii. Hektický život vyústí v nedostatek času na děti, které pak svůj volný čas v některých případech mohou trávit u informačních a komunikačních technologií, což je nežádoucí aspekt, jako uvedla například respondentka R5.

„...Zde ho pak ohrožuje samotný vliv těch medií, reklam, které se snaží ovlivnit naše myšlení a přesvědčení. Větší uzavřenost toho dítěte, agresivní chování, které může vidět v televizi nebo počítačové hře a řada dalších negativ, která ty technologie přináší.“ (R2/34)

„...A ještě co mi vadí, že spousta lidí je dost negativní a všude to kolem sebe roznáší, prskají, jak je všechno zle a špatně, a to úplně není můj styl. Stejně tak i ty moderní technologie,

...které jsou všude kolem v dnešní době, kdy rodiče nemají čas, tak dítě odloží k tabletu, telefonu, nevím, prostě ty děti tráví ten čas někdy až moc na těchto zařízeních, co tak vidím i u známých...“ (R5/39)

„...Přijde mi, že lidé se pořád někam ženou, nemají čas a většinou ani moc peněz, hodně z nich je pak takových zlých a nepřejících. Hlavně i dnes v období pandemie se tyhle vlastnosti dost prohlubují a přispívá to k takové té spíš negativitě a závisti v lidech.“ (R6/34)

„...Rodiče často nemají čas na ty děti a ty následně strádají, oni to vidí, že ten rodič je ve stresu a unavenější z práce. Tak může být podrážděný na to dítě, a když se to bude pořád opakovat pak i v budoucnu, tak ono nebude mít zájem mu třeba vůbec něco říct, ukázat, pochlubit se dobrou známkou, nevím...“ (R7/41)

V této subkategorii je také vlastnost **osobní rozhodnutí** s dimenzionálním rozsahem **individuální**. Dle respondentek každá rodina svůj volný čas tráví jinak, dle vlastního uvážení a možností a nemusí to být vždy jen o „odkládání“ dětí k ICT. Maminky R4 i R5 uvedly, že v jejich okolí rodiče svůj čas s dětmi tráví aktivně. Maminky R2 a R6 odpověděly, že je to individuální rodina od rodiny. Maminka R3 zastává názor, že často děti tráví svůj volný čas právě na ICT.

„To je dost individuální, každá rodina je jiná, má jiné možnosti. Záleží i na času, který ten rodič na to dítě má. Takže se určitě najdou ti, co tráví čas aktivně ale i ti, co volný čas tráví u televize, tabletu, telefonu...“ (R2/35)

„Hodně si myslím, že po školce rodiče dětem švihnou telefon, jelikož jsou pracovně vytíženi nebo na ně nemají čas nebo ho ani mít nechtějí...“ (R3/39)

„Tak s předškoláky, se kterými se Samuel potkává využívají svůj čas dost aktivně...“ (R4/36)

„Co je takhle většina přátel i ta sousedka, tak je to srovnatelný s životem Laury, prostě v pohodě...“ (R5/40)

„To je asi rodina od rodiny, každá je jiná...“ (R6/35)

Další vlastností je **tužba změnit situaci** s dimenzionálním rozsahem **patrná**. Ve většině případů respondentky touží po větším množství času, který by mohly trávit se svými dětmi. Maminka R5 to popisuje následovně – „*děti jsou malé jen jednou a je důležité jim předat to nejlepší právě v dětství.*“

„*Tak asi mít přes týden krátkou pracovní dobu, abych se mohla víc věnovat Šímovi...*“ (R1/29)

„*...chtěla bych víc toho času...*“ (R3/40)

„*...Jít z družiny, kde je to dlouhý a holky kvůli tomu vstávají brzo, protože je na půl sedmou musím dát do školky a dopoledne mám volno, a to je právě to, stejně tam ten čas s holkama nemám...*“ (R3/41)

„*...to ranní vstávání na půl šestou. Laura je pak unavená, nechce se jí, je protivná a prostě to na ní vidím a stejně, když jedeme takto brzo, tak já jsem v práci až po sedmé. Kdybych jezdila později, tak zas domů přijedu večer žejjo. Spíš tady to bych změnila...*“ (R5/41)

Poslední vlastností subkategorie je **hledání východiska** s dimenzionálním rozsahem **přínosné**. Tato vlastnost navazuje na předchozí zmíněnou *touhu po změně situace*. Respondentky se snaží najít řešení v současné nevyhovující situaci zejména změnou zaměstnání. Maminka R4 by naopak uvítala více možností pro volnočasové aktivity dětí předškolního věku, mimo mateřskou školu, ale zároveň dodala, že si je vědoma více možností ve městě než na vesnici, kde žijí.

„*Ano, jediné, co chci a budu měnit, doufám, že to vyjde, je práce...*“ (R3/42)

„*...Přes týden bych pozměnila tu pracovní dobu, kterou měnit budu, abych měla na Lauru víc času, a hlavně i ráno, aby se déle prospala...*“ (R5/42)

„*...klidně bych uvítala víc možností pro volnočasové aktivity dětí. Všechny kroužky má Samuel ve školce, tedy jen tu angličtinu a flétničku, ale to je zas asi i tím, že jsme tady z vesnice, a ne z velkoměsta, kde je rozhodně těch možností vyžití víc...*“ (R4/37)

Rodiče chtějí trávit více času se svými dětmi

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
potřeba společného času s rodinou	velmi častá
potřeba většího množství času	velmi častá
tužba po kratší pracovní době	žádoucí
spokojenost s víkendy	silná
potřeba aktivního vyžití	velmi častá
cesta k zážitkům	častá
blízká setkání	potřebná

Respondentky v dnešní době nejvíc vnímají důležitost času, který tráví se svojí rodinou, vlastností je tak **potřeba společného času s rodinou** s dimenzionálním rozsahem **velmi častá**. Stejně jako jsme zjistili výše, respondentky považují dnešní svět za velmi uspěchaný a na rodinu tak zbývá málo času. Všechny se v odpovědích shodly, že svůj čas nejraději tráví po boku svých dětí a ideálně celé rodiny.

„...No a víkendy se snažíme trávit spolu...“ (R1/30)

„...Trávit tak čas pospolu, jít na dobrý oběd a užívat si těch společných chvil, jak v týdnu, tak o víkendu...“ (R2/36)

„...vyzvednu holky a trávíme spolu pak celé to odpoledne.“ (R3/43)

„...Prostě trávíme čas spolu i manžel má čas, tak je to příjemný a užíváme si to.“ (R4/38)

„...ty naše víkendy, kdy jsme všichni spolu a máme na sebe čas.“ (R5/43)

„...Prostě si užíváme čas spolu, protože přes týden ho přece jen není tolik.“ (R6/36)

„... tak neměnila bych ty naše víkendy, které jsou takové neuspěchané...“ (R7/42)

Druhou vlastností je **potřeba většího množství času** s dimenzionálním rozsahem **velmi častá**. Ruku v ruce spolu jdou odpovědi i v této oblasti, respondentky si váží času se svojí rodinou, ale touží i po větším množství tohoto času. Zjistili jsme, že matky hledají

řešení například v podobě nové práce, respondentka R1 uvádí přání dřívějšího odchodu z práce manžela, aby spolu mohli být jako rodina déle. Podobný názor má i maminka R4, která uvádí, že manžel i po příchodu domů stále vyřizuje telefonáty a e-maily z firmy a nemá pak tolik času věnovat se dětem a rodině.

„...Kdyby i manžel končil dřív, jak běžně v pět, bylo by to ideální...“ (R1/31)

„...Nedostatek času na děti...“ (R2/37)

„...Jako všeobecně víc času na děti i manžela, celou rodinu neuškodí nikdy...“ (R4/39)

„...Takže natáhnout víkendy a zkrátit týden, šlo by to?“ (R6/37)

V této kategorii jsem zmínila i **tužbu po kratší pracovní době** s dimenzionálním rozsahem **žádoucí**. Většina matek by chtěla kratší pracovní dobu, aby měly více času na veškeré domácí i rodinné povinnosti. Tato vlastnost je zaměřena převážně na zkrácenou dobu v zaměstnání oproti předchozím, které jsou koncipovány na rodinu jako takovou, všechny vlastnosti spolu však velmi blízce souvisí.

„Možná by se mi hodilo mít méně práce, nebo úplně volno a mít tak více času...“ (R1/32)

„...Jediné co, tak bych chtěla víc volného času, ale to by mi v práci fakt neprošlo“ (R2/38)

„...chtěla bych víc toho času. Kvůli tomu mi vadí i ta práce a studuji na učitelku v mateřské škole...“ (R3/44)

„...Někdy do té práce chodit musím, takže tak to беру...“ (R5/44)

Vlastnost **spokojenost s víkendy**, jsem přiřadila dimenzionální rozsah **silná**. Jelikož respondentky uvedly, že si nejvíce užívají dny volna, kdy je více času na vše, což bývá především o víkendech. V odpovědích často zaznívala definice těchto dní jako klid a odpočinek, který tráví rodina pospolu.

„...No a o víkendu klidně asi být na té chatě, v přírodě, klid a nějaké dobré jídlo.“ (R1/33)

„...No a o víkendu se snažíme po obědě trochu odpočívat a potom jdeme vždycky ven...“ (R2/39)

„...je to příjemný a užíváme si to.“ (R4/40)

„...užívám si ty víkendy, kdy je fakt čas na všechno...“ (R6/38)

„O víkendu je to větší pohodička, to se tak neženeme, nejsou kroužky...“ (R7/43)

I přes to, že respondentky nemají takový dostatek času, jaký by si představovaly. Pokud už ten čas mají, snaží se ho využít aktivně. Vlastností je **potřeba aktivního vyžití** s dimenzionálním rozsahem **velmi častá**. Z analýzy rozhovorů bylo zjištěno, že respondentky rádi tráví volný čas v přírodě, na čerstvém vzduchu nebo sportovním vyžitím a různými výlety.

„...Chodíme společně na výlety, hodně do lesa...“ (R1/34)

„...Máme rádi sportovní vyžití, takže teďka v zimě jet na lyže, kamarádka má lyžařskou školu a taky mále děti, tak jezdíme společně nebo si jít zaplavat nebo vyšlápnout nějaký kopec...“ (R2/40)

„O víkendu, tak samozřejmě nějaký věci ráno, oběd, někdy mi holky pomáhají vařit a jde se ven...“ (R3/45)

„...Jezdíme i do Olešnice na lyže, teď v zimě...“ (R4/41)

„...Když jsme doma, tak zas podle toho, jestli je hezky jdeme ven nebo vaříme, uklízíme a víc si užije i manžela, který na ni má o víkendu víc času...“ (R5/45)

„...Všichni jdeme třeba na to koupaliště nebo na boby, prostě tak nějak v klidu.“ (R7/44)

Cesta k zážitkům je další vlastnost této kategorie s dimenzionálním rozsahem **častá**. Rodiče svým aktivním vyžitím chtějí dítěti pomoci výletů a plánovaných aktivit zprostředkovat nové zážitky a zkušenosti.

„...Rádi vyrážíme i na nějaké výlety nebo navštěvujeme příbuzné a přátele, nebo oni nás...“ (R2/41)

„...Rádi jezdíme i na výlety...“ (R3/46)

„...jedeme někam na výlet, na procházku po vesnici, Samuel má rád pohádku „O Smolíčkovi“, tak chodíme i do lesa a hledáme jelena, necháme mu pak v krmelci dobroty...“ (R4/42)

„...Je to podle toho, jestli jedeme někam na výlet, někde se podívat nebo jedem nakupovat...“ (R5/46)

„...Někdy naplánujeme nějaký výlet...“ (R6/39)

„...No a zas podle toho, jak je venku, buď jedeme někam na výlet nebo jdu s malou ke kamarádce, tyhle návštěvy už staršího Lukáše nebaví... (R7/45)

Jako poslední částí této práce všechny respondentky ve svých odpovědích zmiňovaly i to, že ve svém volném čase rádi navštěvují blízké, rodiče a přátele. Vlastností jsou tak **blízká setkání** s dimenzionálním rozsahem **potřebná**.

„..., jezdíme k našim a jiným příbuzným.“ (R1/35)

„...navštěvujeme příbuzné a přátele, nebo oni nás.“ (R2/42)

„...nebo se navštěvujeme se ségrou, bydlí od nás kousek.“ (R3/47)

„O dvě ulice vedle bydlí prarodiče, ke kterým Valča se Samuelem moc rádi chodí, takže jak se domluvíme...“ (R4/43)

„..., Jezdíme i na návštěvu za našima, bydlí tady kousek a taťka Lauru miluje, mají slepice, trampolínu, v létě velký bazén, tak tam má super vyžití a já je tady ráda vidím...“ (R5/47)

„...nebo nás navštíví kamarádka s dětmi nebo zase my jedeme k babičce...“ (R6/40)

„...jdu s malou ke kamarádce...“ (R7/46)

7.2 Interpretace axiálního kódování

Strauss a Corbinová (1999, s. 70) popisuje axiální kódování jako soubor postupů, díky kterým jsou údaje získané otevřeným kódováním opět novým způsobem upořádány, prostřednictvím vytváření spojení mezi kategoriemi. Děje se tak za pomoci paradigmatického modelu, který zahrnuje **příčinné podmínky**, tedy události, dění, které vedou k výskytu nebo vzniku jevu. **Jev** je pak další součástí tohoto modelu. Jedná se o ústřední myšlenku, případ nebo událost, na který se zaměřuje soubor zvládajících nebo ovládajících interakcí a jednání, nebo k němuž má soubor jednání nějaký vztah. Dalším spojením je **kontext**, což je soubor určitých vlastností, které k jevu patří. Jedná se tedy o konkrétní soubor podmínek, za nichž jsou realizovány strategie jednání nebo interakce. Paradigmatický model obsahuje i **intervenující podmínky**, to jsou strukturální podmínky, které souvisejí se strategiemi jednání nebo interakcemi náležející jevu. Spojení **strategie jednání/ interakce** jsou vytvořeny k ovládnutí, zvládnutí, vykonání nebo reagování na jev určitého souboru percipovaných podmínek. Poslední jsou **následky** nebo také následky a důsledky jednání (Strauss a Corbinová, 1999, s. 70).

Ústřední myšlenku paradigmatického modelu, jsme uvedly **jev**, že děti *ničí nedostatek času rodičů*, který vyplynul z odpovědí respondentek nejzřetelněji. Pokud rodič nemá dlouhodobě čas na své dítě, může u něj dojít k pocitům apatie a smutku v horších případech se dítě může uchýlovat k dřívějším stadiím vývoje s pocitem toho, že mu bude dána tolik potřebná pozornost rodiče. Pro přesnější objasnění jsme jako **příčinné podmínky**, které směřují k výskytu jevu vymezili *úkoly rodičů*, *rychlost moderní doby*, *pracovní povinnosti* a *finanční zabezpečení*. Přesněji respondentky uvedly řadu povinností, které musí obstarat po své pracovní době. Jsou to každodenní úkony, které zaberou značnou část času, a proto i dnešní svět vidí jako rychlý a uspěchaný. *Rychlost moderní doby* je také příčinnou podmínkou, vystavuje nás stresu a vysokým nárokům jak na život, jeho vztahy, tak i finance.

Do příčinných podmínek bychom také zařadili mimo úkoly i *pracovní povinnosti* rodičů. Matky mají svůj denní harmonogram rozpočítány takřka na minuty a v pracovním týdnu je to pak jeden velký kolotoč povinností a starostí, které musí zařídit. Práce rodičům zabere velkou část dne a na děti už nezůstává tolik volného času, který by si respondentky představovaly. Mimo to řeší i *finanční situaci*, která v současné době inflace a covidové situace není lehká. Matky zmiňují stále zdražující se potraviny, oblečení pro děti, poplatky za případné kroužky či finance spojené s domácností. Nedostatek finančních prostředků

v rodině se dle matek může odrazit i v její celkové atmosféře, stresu a uspěchanosti, což jsou i faktory, které významně působí na dítě. Jedna z respondentek uvedla, že zejména finance jsou jedním z důvodů rozvodu partnerů.

Jev je zakotven i do **kontextu**, do kterého jsme zařadili *nedostatek volného času*, který se ukázal jako omezující hlavně v průběhu pracovního týdne, kdy takto reagovaly všechny respondentky, včetně té, která je momentálně na rodičovské dovolené se svým ročním synem.

Intervenující podmínky, které působí na jev, jsou jako stěžejní pojmy *ICT jako čas navíc pro rodiče*. Matky jsou často alfou omegou rodiny, každý den musí zvládnout sled povinností a mohou být pak vyčerpané a unavené, což má vliv i na výchovu dětí. Rodiče někdy nemají dostatek energie a ICT jim pak slouží, jako potřebný volný čas navíc. Tomu napomáhá i *oblíbenost ICT* u dětí jako tvrdí všechny respondentky, že jejich děti na nich mají nejraději pohádky. Na základě analýzy dat je intervenující podmínkou i *vliv matek na vztah k ICT*, který je dle respondentek v předškolním věku ještě stále dobře ovlivnitelný, jelikož právě rodina je primární sociální skupinou, ze které si dítě přebírá vzorce chování. Dítě v jeho vývoji ovlivňuje totiž daleko víc to, co vidí než to, co slyší. Z toho vyplývá, že potřebuje vhodný vzor nikoliv kritiku ICT. Problém tedy vidí až s přibývajícím věkem dítěte, kdy dítě přesáhne hranice primární rodiny a ve školním věku je obklopen vrstevníky a přáteli. Je to pak o individuálním přístupu každého rodiče, jak s touto skutečností bude pracovat. Blíže jsme pak jednotlivé volby rodičů popsali ve strategiích jednání a následcích. I přes veškeré doposud zmíněné vlastnosti má vliv na strategii jednání i *potřeba většího množství času rodičů*, respondentky si váží času se svojí rodinou, ale touží i po větším množství tohoto času.

Strategie jednání a interakce související s jevem odpovídá již jmenované kategorii *informační a komunikační technologii jako čas navíc pro rodiče*, kde se objevuje vlastnost *zabavení dítěte za pomoci technologií*. V této kategorii jsme zmínili nedostatek volného času rodičů a řadu povinností, které matky mají, proto v některých případech dochází k tomu, že respondentky dětem sami nabídnou ICT, aby je v danou chvíli zabavily a mohly se věnovat svým úkolům. Respondentka R4 uvedla, že po informačních a komunikačních technologiích sáhne v případě, že je dítě nemocné a potřebuje jej udržet v klidu. Maminka R3 a R5 zase považují případné přetížení dítěte tím, že rodiče dítěti naplánují *příliš mnoho kroužků*, což je pro malé předškolní dítě náročné. V některých případech respondentky uvedly, že ICT slouží k *regulaci chování*, dle toho, jak se dítě chová využívají ICT pro dítě jako odměnu či naopak trest. Matky však znají negativní dopady těchto technologií na dítě, a proto *přístup*

*k ICT u dítěte regulují, zejména časovým limitem vyhrazeným pro pohádku a technologie nebo dítěti nabídnou jinou zajímavou aktivitu s patrnou důrazností. Do strategie jednání patří i *balance*, jelikož řada respondentek považuje za náročné skloubit pracovní a rodinný život a najít v těchto dvou vztazích vzájemnou rovnováhu pro spokojený rodinný život. Jako poslední bychom zmínili *potřebu respondentek společného času s rodinou*. Jak už bylo řečeno výše v odpovědích byla dnešní doba považována za rychlou a uspěchanou s nedostatek času na děti a rodinu. Dvě z respondentek tento problém budou v blízké době řešit změnou zaměstnání.*

Následkem působení těchto jednání a strategií jsme uvedli *negativní dopad na dítě*. Moderní technologie se staly nedílnou součástí každodenního života, zejména současné generace dětí, které dle respondentek těmito technologiemi *pasivně vyplňují svůj volný čas*. Právě i tento fakt může podporovat *návykové chování* a budoucí potencionální závislost na mediích. Stejně tak respondentky vidí velkou nevýhodu v odvádění pozornosti od reality a uchýlování se ke *zkreslenému pohledu na svět*. V odpovědích respondentek se objevuje i vlastnost *strádání dítěte* z nedostatku času rodičů, které může podstatným způsobem ovlivnit celý rozvoj osobnosti dítěte, jeho vztah s ostatním lidem či sobě samému. Respondentky si v neposlední řadě uvědomují i následky v oblasti zdravotních problémů svého dítěte, které se objevují *v oblasti fyzického zdraví* a také potíže spojené s *oblastí sociálního života*. V předškolním věku je nutné u dítěte jeho přirozenou zvědavost podporovat a napomáhat tak jeho zdravému vývoji po stránce psychické i fyzické. Matky jsou si taktéž vědomy i jejich vlivu k *vytváření budoucího postoje dítěte* k technologiím a využívají zejména *učení nápodobou*, kterým významně regulují chování a jednání dítěte, tedy tím, jak se jako rodiče vyjadřují a jak konají v rámci ICT. Důležité je pro matky využít volný čas, jenž na dítě mají podle jeho zájmu a *působit tak na jeho správný vývoj*.

7.2.1 Diagram axiálního kódování

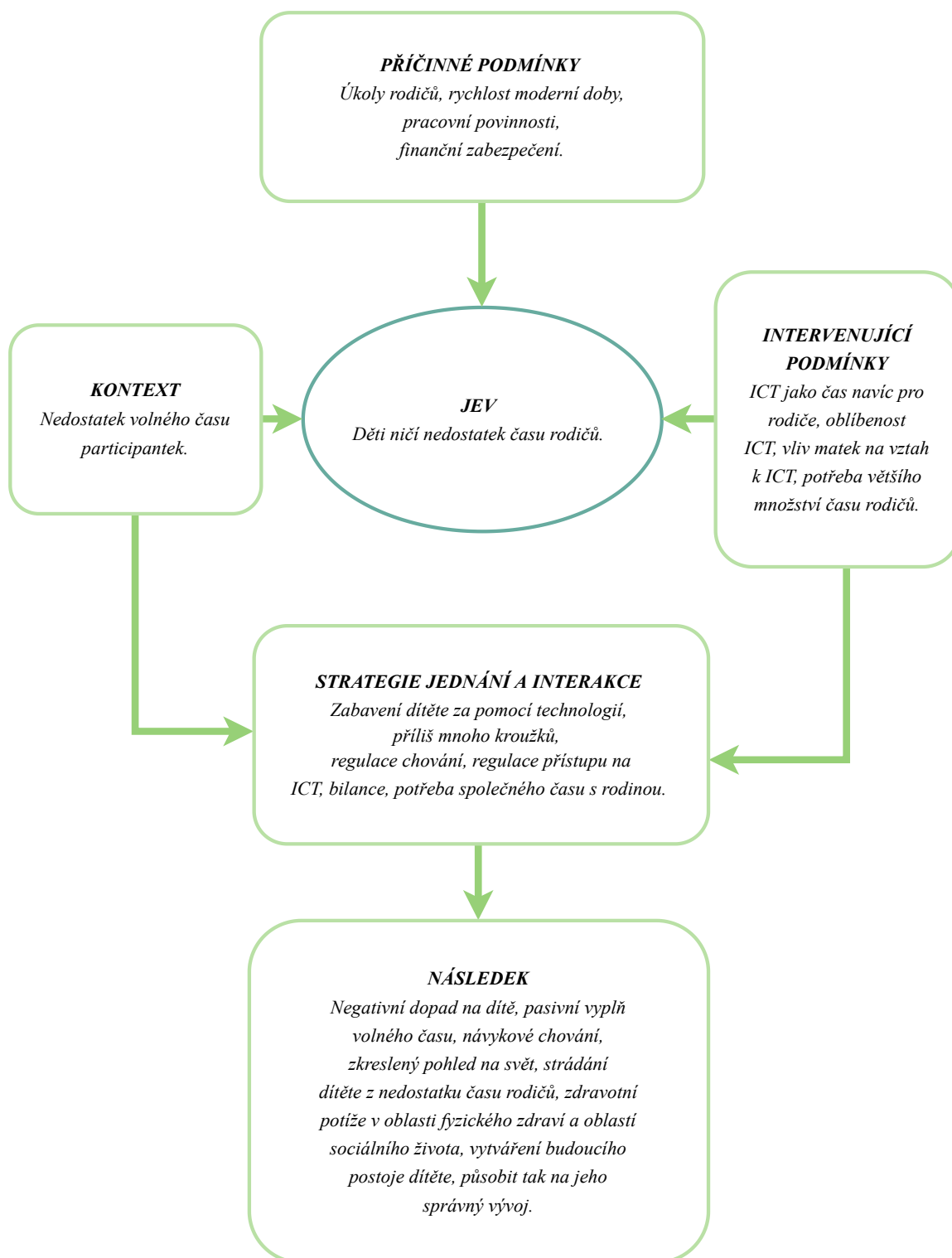


Diagram č. 1: axiálního kódování

7.3 Interpretace selektivního kódování

Závěrečnou část zakotvené teorie tvoří selektivní kódování. Selektivní kódování je definováno následovně jako „*proces, kdy se vybere jedna centrální kategorie, která je pak systematicky uváděna do vztahu k ostatním kategoriím. Tyto vztahy se dále ověřují a kategorie, u nichž je to třeba, se dále zdokonalují a rozvíjejí*“ (Strauss a Corbinová, 1999, s. 86).

Budoucí vztah dětí k informačním a komunikačním technologiím je v rukou rodičů je vybranou centrální kategorií pro selektivní kódování, kterému tvoří základ kódování axiální, kde byl zjištěn jev, že děti ničí nedostatek času rodičů, který vyplynul z odpovědí respondentek nejzřetelněji.

Ve výchově dítěte hraje nepochybně nejdůležitější roli jeho rodič. Neplatí to jen pro reálný svět, ale i pro ten virtuální. Stejně jako vyplynulo z analýzy, rodiče jsou zodpovědní za vztah a přístup dítěte k ICT. Respondentky jsou si tohoto faktu vědomy, jak bylo uvedeno v předchozích řádcích rodiče jsou pro dítě velký vzor a ideál. Každé dítě, zejména v útlém věku je receptorem vnímání a zpracovává veškeré dění kolem něj, všechny nové poznatky, které vidí a slyší naprosto přirozeně „nasává jako houba“. Tuto schopnost dítě postupně ztrácí kolem sedmého roku života, proto je předškolní věk, jenž je nejen pro moji diplomovou práci a celé studium stěžejní. Zdroj inspirace jsou pro malé dítě tedy rodiče, mohou být vzorem jak pozitivním, tak i negativním a je důležité s touto informací kvalitně pracovat. Tím, že dítě lze v předškolním věku jistým způsobem ovlivnit je například při tématu regulace ICT důležitým faktem. Respondentky uvádí potřebu důslednosti a domluvy v oblasti ICT. Být důsledný nemusí vždy znamenat být přísný a autoritativní. Hranice a pravidla jsou podstatné, dodávají dítěti pocit jistoty a bezpečí, který tolik potřebují. Podotýká to také respondentka R2, která hranice zmiňuje v ohledu k technologiím a také některým rodičům, kteří dětem dovolí vše možné. Je to o tom, že každý rodič je jiný, má své přirozenosti a jinak nastavené osobnostní mantinely ve výchově, co od svého dítěte vyžaduje a co mu toleruje. Člověk má různé hodnoty, které přenáší do své výchovy dítěte, proto je vždy dobré mít hranice toho, co prosazujeme a co od dítěte vyžadujeme. Z toho plyne, že musí být jasně dáno, co se po dítěti v určitém věku chce, a to by mělo být dodrženo i ze strany obou rodičů. To může být problém u rozvedených páru, tak jak uvádí respondentka R3 „...*Jiné je to pak u tatínka, tam často můžou vše, bez časového omezení. Takže já se doma snažím mít nastavená pravidla a věnovat se jim, než je posadit k tabletu...*“ Pokud

tedy vím, že chci po dítěti, aby dodržovalo časový limit, který byl pro využívání ICT vymezen, tak se budu snažit, aby tomu tak bylo vždy. Ale pokud rodič povolí a není důsledný v nastavených pravidel, dítě není hloupé a dobře si pamatuje, že jednou byl rodič benevolentní bude i po druhé a bude zkoušet vyjednávat ve svůj prospěch a později už to brát jako jasnou věc. Je pak těžké, tyto rozbourané mantinely opět svázat. S tím, jak dítě roste, postupně objevuje svět kolem sebe a má nové představy a specifické požadavky. Takže se přirozeně objevuje období, kdy se dítě zlobí, že mu něco nejde, něco nesmí nebo není po jeho. Soulad slova a činu je tedy patrný, tak jako ve své odpovědi uvedla respondentka R5 *„dítě je do jisté míry odrazem toho, co dělají rodiče. Takže když já přijdu domů a budu tady celý odpoledne a celý večer sedět u mobilu, tak je jasný, že to dítě bude pak chtít taky. A říkat pak jaká má internet a technologie negativa, když bych tak sama nekonala mi přijde, jako blbost.“*

Dítě ještě nemá plně vyvinuté kritické myšlení, které nám pomáhá přemýšlet, klást otázky a nebát se na ně odpovídat, aktivně naslouchat, utvářet si vlastní postoje a názory, třídit získané informace a mnohé další dovednosti, které jsou v souvislosti s ICT závazným prvkem. Rodiče by měli hlídat to, co dítě na informačních a komunikačních technologiích dělá, co sleduje, jelikož dítě všem informacím, může lehce uvěřit a vzít si je za správné, i když tomu tak není. Vhodný je přístup matky R5, která říká *„... jasně, že ji pustím občas pohádku, ale ráda se s ní pak o ní i bavím...“*.

Dalším je fakt oblíbenosti ICT, většina respondentek moderní technologie, zejména pohádky využívají k zabavení dítě, které se často soustředí a rodič má tak čas na vlastní povinnosti či volný čas a odpočinek.

Důležité je tak uvědomění, které bylo už několikrát v práci zmíněno, jakožto stěžejní prvek pro zodpovědnost k budoucímu vztahu dětí k ICT. Zde pak pomůže jednoduché pravidlo, říkejte dětem pouze to, co jste schopni sami dodržet. Možná to jednoduše zní, ale jednoduché to zrovna není. Je pak rozdíl v tom, zdali rodič chce budoucí vztah dítěte k ICT ovlivnit či nikoliv. Rodič, který si svoji odpovědnost nepřipustí se pak diví, když nastane období, kdy předškolák tráví svůj volný čas nejraději jen u televize nebo tabletu od rána do večera. Nejčastěji dojde pak k vysokému zaujetí dítěte k ICT a je pak složité domluvit mu, aby šel ven nebo si hrál sám, můžeme říct, že ho informační a komunikační technologie doslova pohltí a je těžké tento stav změnit. Počáteční důslednost je tak klíčovým modelem nastavení důvěryhodného vztahu s dětmi. Respondentky ve svých odpovědích uvádí i nabídnutí jiné smysluplné aktivit, místo trávení volného času u ICT. Matka R4 zmiňuje následující řešení *„...snažím se ho namotivovat na jinou činnost, která vím, že by ho*

bavila... “. S tím je spojený nedostatek času rodičů na své potomky. Pro rodinu je dostatečné množství času tráveném společně velmi důležité, vzájemně si naslouchat a sdílet své radosti i strasti. V opačném případě dítě strádá a projeví se to na jeho vývoji a neuspokojených základních potřebách, které mohou vyústit v nežádoucí chování dítěte. Nejde tedy jen o shon rodinných povinností, zajištění příkazů a pokynů, ale zejména o vymezení si prostoru a dostatečného množství času pro rodinu a dítě, jeho osobní prožitky.

V první řadě je nejlepším řešením zaměřit se na prevenci, se kterou je dobré začít v co nejmladším věku dítěte, ideálně předškolním. Důsledný rodič totiž věří svým rodičovským schopnostem, stejně tak věří svému dítěti, kterému umožní nést odpovědnost za své činy, tím ho vede k zodpovědnosti. Ať už je to pomocí drobných aktivit v domácnosti, vždy jde o dynamické hranice, jenž respektují vývojové vlastnosti a potřeby dítěte. Respondentky často nabízejí jinou zábavnou činnost, výlety, procházku do přírody, návštěvu blízkých a jiné aktivit pro trávení volného času bez ICT. Základ je tak v otevřené a upřímné komunikaci a jasně nastavených pravidlech v rodině. Zároveň je nutné si uvědomit svoji autoritu, že o některých věcech se zkrátka nediskutuje a nastavit si s dítětem vzájemné dohody, popřípadě si říct, co bude následovat, pokud nebude dohoda dodržena.

7.3.1 Diagram selektivního kódování

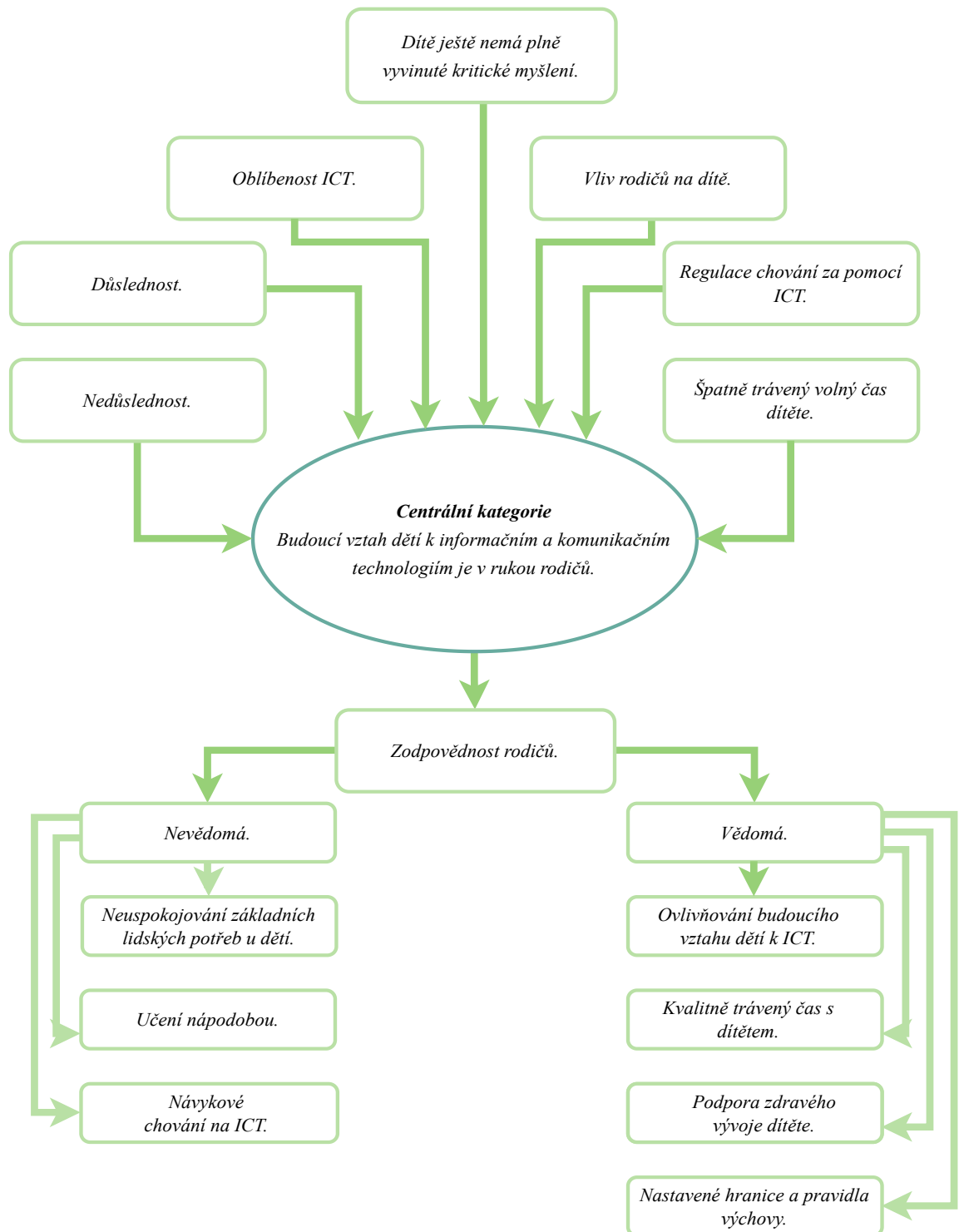


Diagram č. 2: selektivního kódování

8 VÝSLEDKY VÝZKUMU A DISKUSE

V této kapitole odpovíme na hlavní a vedlejší výzkumné otázky, které jsme si na začátku výzkumu stanovili. Zaměříme se i na propojení teoretické a praktické části a popíšeme, v čem se případně náš výzkum shoduje s tím, jenž byl zmíněný v kapitole páté a v čem naopak nikoliv.

Co se týká již našeho konkrétního postupu výzkumný vzorek byl vybrán náhodně v kombinaci s kvótním výběrem, *metodou sněhové koule*. Při volbě postupu sněhové koule jsme si byli vědomi rizika jednotvárnosti respondentů. Proto jsme cíleně dbali na to, aby rodiče dětí nenavštěvovali jednu a tu samou mateřskou školu. Díky malému počtu zvoleného výzkumného vzorku rodičů byly tyto požadavky splněny. Získali jsem tak dostatečně pestrý vzorek, který tvořilo 7 žen, matek, jejíž děti navštěvovaly jednu z mateřských škol v Jihomoravském kraji. Pro metodu tvorby dat jsme zvolili polostrukturované interview, které se zaměřovalo na používání informačních a komunikačních technologií u dětí předškolního věku bylo posuzováno z pohledu rodičů těchto dětí.

Hlavní výzkumná otázka zní: **Jakým způsobem pohlížíte na využití informačních a komunikačních technologií u Vašeho dítěte?**

Respondentky jsou si vědomy *negativních vlivů*, která sebou ICT přináší. Z odpovědí vyplynuly negativa spočívající zejména s možností potíží *v oblasti fyzického zdraví*. Matky upozorňují na nedostatečnou pohybovou aktivitu, jenž má za důsledky právě komplikace zdravotního hlediska. Druhou negativní stránkou v oblasti zdravotních problému byly vzniklé potíže *v oblasti sociálního života* dítěte. V předškolním věku je nutné u dítěte jeho přirozenou zvědavost podporovat a napomáhat tak jeho zdravému vývoji. Základní společenskou skupinou a v naší společnosti zákonně uznávanou jednotkou je rodina, jenž má výchovnou a společenskou funkci pro dítě. Další obavy respondentek jsou možnosti z budoucí *závislosti na mediích*, jelikož jsou jimi jejich děti v současnosti obklopeny. Poslední uvedené negativum respondentky vidí ve *zkreslené realitě* v určitém ohledu hovoří o nepřesné a neodpovídající realitě, která se objevuje na obrazovkách. Děti s nedostatečně vyvinutým kritickým myšlením jsou pak lehce ovlivnitelné.

Na druhou stranu respondentky v ICT vidí *čas navíc pro sebe a své povinnosti*, které musí obstarat mimo pracovní dobu. Využívají tak oblíbenosti těchto moderních technologií u svých dětí a někdy je využívají i k *regulaci chování dítěte* jako odměnu či naopak trest. Tedy motivují dítě na základě jeho kladného chování v podobě odměny např. pohádkou.

Pokud se jedná o nevhodné chování dítěte je jeho přístup k ICT zakázán, popřípadě tablet odebrán.

Na hlavní otázku navazuje první dílčí výzkumná otázka, a to **jakým způsobem vnímáte čas trávený na internetu a moderních technologiích Vašeho dítěte?**

Jak jsme se již v předchozí otázce dozvěděli respondentky jsou si vědomy negativních dopadů ICT na své dítě, a proto také čas trávení na těchto technologiích omezují. Omezení je v podobě časového limitu a případné domluvě s dítětem či nabídnutí jiné smysluplné a zábavné aktivity. I přes to, že se matky snaží, aby jejich děti trávily na ICT co nejméně času, někdy to prý není zcela možné. S tím je spojený nedostatek času rodičů na své potomky. Pro rodinu je nesmírně důležité vzájemné naslouchání, sdílení pocitů a čas trávený společně v harmonii rodinného prostředí. Z odpovědí je jistá i skutečnost, že si matky uvědomují svoji roli i vzor, kterým pro dítě jsou. Učení nápodobou je v tomto věku převládající a je nutné respektovat přirozenost a vrozený temperament dítěte. Rodiče jakožto pomyslné zrcadlo pro dítě, tak dbají i na správné chování a jednání v rámci využívání ICT. Z toho plynou jasně stanovené hranice toho, co prosazují a co od dítěte na oplátku vyžadují.

Druhou dílčí otázkou je, zdali **regulujete u Vašich dětí nějakým způsobem míru užívání informačních a komunikačních technologií? Vysvětlíte, jakým způsobem tak činíte?**

V návaznosti na předchozí otázku jsme zjistili, že se matky snaží regulovat čas i míru užívání informačních a komunikačních technologií, především zmíněným časovým limitem a kontrolou obsahu vybraných pohádek, aplikací i her, musí být kvalitní. Některé z respondentek jsou i toho názoru, že dětem v mateřské škole informační a komunikační technologie vůbec nepatří, nemají z nich rozum. Matky často nabízí jinou zábavnou aktivitu pro dítě, procházky v přírodě, společné výlety, návštěvy svých přátel a rodinných příslušníků a řadu dalších činností pro aktivní trávení volného času. Zároveň si jsou matky vědomy své autority a toho, že o některých věcech se zkrátka nediskutuje a mají nastavená pravidla, hranice i dohody k využívání ICT.

Poslední dílčí výzkumná otázka je následující. **Co podle Vás ovlivňuje budoucí vztah Vašeho dítěte k internetu a informačním a komunikačním technologiím?**

Na tuto otázku odpovídá i vybraná centrální kategorie selektivního kódování, která zní: *budoucí vztah dětí k informačním a komunikačním technologiím je v rukou rodičů.* Valná část respondentek si je vědoma svého vlivu na dítě a jeho budoucímu přístupu k ICT. Současná rychlá doba sebou přináší i nové množství moderních technologií. Svět nových technologií je pro dítě lákavou každodenní realitou, která je obklopuje. Prostě jen poznávají

svět takový, jaký skutečně je. Podstatné je, co konkrétně dítě na ICT dělá a jak dlouhý čas na nich tráví. Právě to respondentky řeší kvalitními a edukativními programy či seriály pro děti v jistém časovém ohraničení. Respondentky touží po větším množství času, který by mohly věnovat svým dětem. V pracovním týdnu toho času však není dostatečné množství, ale i přes to se matky snaží dítěti věnovat. Je pro ně důležité naučit dítě využívat svůj volný čas smysluplně. V pozdějším (školním) věku dítěte matky vidí také vliv na děti ze strany jejich vrstevníků, spolužáků a přátel, se kterými se budou obklopotovat.

Nyní bychom rádi navázali na kvalitativní studii v rámci kapitoly přehled vybraných výzkumů, kterou zmiňujeme v teoretické části práce a popsali případnou shodnost s našim výzkumem. Yılmaz Genç, Fidan (2017) ve výzkumu Děti, rodiče a tablety jsem zjistili, že rodiče při výběru her a aplikací mají specifická kritéria (podporují vzdělávací složku), stejně tak mají obavy z návykového či asociálního chování při častém využívání tabletu jejich dětmi v důsledku toho podnikají preventivní opatření. Oproti tomu každodenní působení dětí na tabletu odůvodňovali malou kapacitou dětských hřišť nebo nedostatečnými možnostmi ve výběru volnočasových aktivit. V neposlední řadě byl ve výzkumu jako vlivný faktor označen právě zábavný prvek, který děti v tabletu a jeho využití spatřují. Podotýkáme, že náš výzkum nebyl zaměřen konkrétně na tablety ale využití všeobecně všech informačních a komunikačních technologií ve stejné věkové kategorii předškolního věku. Shodnost nalezneme v kontrole obsahu vybraných pohádek, aplikací i her, které dle rodičů musí být kvalitní a vzdělávací. Také v našem výzkumu respondentky zmiňují obavu z návykového chování a budoucí potencionální závislost na mediích. Na jevo vyšla i v našem případě velká oblíbenost těchto technologií u dětí. Výsledky se rozcházejí až v názoru na využívání tabletu. V našem výzkumu respondentky omezují ICT v podobě časového limitu a případné domluvě s dítětem či nabídnutí jiné smysluplné a zábavné aktivity. S tím souvisí i nesoulad pobytu venku. Námi oslovení rodiče se snaží trávit většinu volného času se svými dětmi venku, pokud je příznivé počasí, a to zejména o víkendy. Jezdí na společné výlety, procházky a tráví čas v přírodě. Tato odpověď zazněla u všech našich respondentek.

Tento poslední odstavec v kapitole bychom rádi věnovali doporučením pro budoucí výzkumy na téma informační a komunikační technologie u dětí předškolního věku. V rámci zkoumání využití ICT u dětí by mohla být zajímavou inspirací právě studie nastíněná v páté kapitole v rámci kvalitativních výzkumů od autorů Segal-Drori a Ben Shabat (2021). Cílem studie bylo prozkoumat názory dětí předškolního věku na integraci digitálních technologií v jejich mateřské škole. Podobné studie na toto téma se nám v České republice nepodařilo dohledat. Přičemž, jak jsme se mohli dočíst ve zmíněné studii, v odpovědích dětí zazněly

velmi kreativní a rozmanité názory a s dostatkem získaných dat by se mohlo jednat o skutečně zajímavé výsledky.

ZÁVĚR

V této diplomové práci na téma „*Informační a komunikační technologie v životě dítěte předškolního věku*“ se zabýváme využíváním těchto informačních a komunikačních technologií u dětí předškolního věku a odpovědností jejich rodičů za budoucí vztah i postoj k těmto moderním technologiím. Zkoumáme také potřebu včasného vlivu rodičů na děti a jejich vztah k ICT. Na základě výsledků výzkumu jsou v následujících řádcích popsány nejdůležitější zjištění.

Současná doba je charakteristická těsným propojením společnosti s ICT, které jsou běžnou součástí každodenního života většiny lidí. Informační a komunikační technologie lidem přináší řadu výhod a značné usnadnění života, zároveň však přináší i mnoho problémů. Děti předškolního věku často zvládají tyto technologie velmi dobře sami ovládat, tomu napomáhá i fakt, že se děti s ICT seznamují poměrně brzy, v odpovědích respondentek to bylo již v batolecím období.

Předškolní věk je období růstu, zdokonalování a poznávání okolního světa, ke kterému si dítě vytváří vlastní postoj. Jedná se o část života člověka, kdy zpočátku pouze opakuje slovíčka a na konci se stává samostatnou bytostí, jenž stojí na prahu školní budovy. Právě tato chvíle nás posouvá v našich životech o krok dál. Ale než se staneme školáky, čeká nás spletitá cesta vrůstání do společnosti a přijímání našich rolí. Přičemž největším vzorem jsou naši rodiče, učitelé i vychovatelé, to, co říkají je pro nás svaté a neexistuje jiná pravda. To v nás utváří člověka a postupně i naše názory. Rodiče jsou ti, kteří nám říkají, co je dobré a co naopak špatné, stejně tak od nich přebíráme způsoby využívání volného času. V současné rychlé době se lidé věnují převážně pasivním aktivitám, což má i svá rizika. V případě obecné populace ČR převažuje sledování televize, u online populace je to pak surfování na internetu. Rizika se zde objevují v podobě potíží v oblasti fyzické, psychické i sociální. Všechny tři zmíněné oblasti ohrožují dítě mnohem více než dospělého člověka. Proto je nutné položit si otázku, mohou děti sami posoudit jaké negativní aspekty dlouhodobé sledování obrazovky monitorů ICT přináší? Jaké riziko dětem hrozí při několikahodinovém hraní her? Kdo je za to vše zodpovědný? Je důležité se zamyslet nad tím, kdo dětem umožní takto trávit volný čas, kdo je to učí? Nebylo by to poprvé co jsem se setkala s rodiči, kteří si stěžovali na dlouhodobé vysedávání dětí u počítače, tabletu nebo televize. Takové chování není zdravé, děti by se měly věnovat i jiným aktivitám, například navštěvovat kroužky, chodit ven nebo sportovat, vždy je to tak na rozhodnutí a následné zodpovědnosti rodičů.

Hlavním výzkumným cílem bylo *popsat, jakým způsobem rodiče pohlíží na využívání informačních a komunikačních technologií u dětí předškolního věku*. Po analýze dat provedených rozhovorů je patrné, že si respondentky uvědomují negativní dopad informačních a komunikačních technologií na dítě, avšak stále je to pro matky snadno dostupný nástroj na zabavení svého dítěte a získání více času pro vlastní povinnosti, které během dne mají. Některé z respondentek uvedly i to, že dle toho, jak se dítě chová využívají ICT pro dítě jako odměnu či naopak trest. Tedy motivují dítě na základě jeho kladného chování v podobě odměny např. pohádkou. Pokud se jedná o nevhodné chování dítěte je jeho přístup k ICT zakázán, popřípadě tablet odebrán.

Již zmíněný negativní vliv a rizika informačních a komunikačních technologií respondentky vidí prvotně v oblasti zdravotních problémů svého dítěte. Jedná se tak o vzniklou vlastnost potíží v oblasti fyzického zdraví a sociálního života dítěte, stejně tak hovoří v určitém ohledu o nepřesné a neodpovídající realitě, která se objevuje na obrazovkách. Vše pak vyústilo i ve značné obavy z budoucí možné závislosti na mediích, jelikož jsou jimi jejich děti v současnosti obklopeny. Informační a komunikační technologie se staly nedílnou součástí našich životů, což vychází i z analýzy rozhovoru s respondentkami, kdy vyšla na jevo velká oblíbenost těchto technologií u jejich dětí. Jedním nejčastějším faktorem sledování televize či jiných moderních zařízení jsou pohádky a dětské příběhy. Pokud si děti mohou sami zvolit, jakou aktivitou chtějí trávit svůj volný čas, zpravidla jsou to informační a komunikační technologie. Na to navazuje další z výzkumných otázek, *zdali rodiče regulují u svých dětí nějakým způsobem čas trávený na informačních a komunikačních technologiích*. Matky se snaží regulovat čas i míru užívání informačních a komunikačních technologií, především nastaveným časovým limitem a kontrolou kvalitního obsahu vybraných pohádek, aplikací nebo her. Některé z respondentek jsou i toho názoru, že dětem v mateřské škole informační a komunikační technologie vůbec nepatří, nemají z nich rozum. Matky často tedy nabízí jinou zábavnou aktivitu pro dítě, procházky v přírodě, společné výlety, návštěvy svých přátel a rodinných příslušníků a řadu dalších činností pro aktivní trávení volného času. Pokud by však podle respondentek nedošlo k časovému omezení této aktivity, děti by touto činností trávily dlouhé hodiny. Z toho plyne, že musí být jasně dáno, co se po dítěti v určitém věku chce, a to by mělo být dodrženo i ze strany obou rodičů. To může být problém u rozvedených páru, jak uvádí jedna z respondentek. Další výzkumná otázka se ptala na to, *zdali jsou si rodiče vědomi své odpovědnosti za budování vztahu dítěte k ICT, popřípadě co jiného podle nich tento vztah ovlivňuje*. Dotazované matky si tuto odpovědnost uvědomují, současně ale poukazují i na sourozence, vrstevníky a

kamarády dětí, kteří mají velký vliv v rámci využívání ICT. Některé děti mají v oblasti těchto moderních technologií více zkušeností a znalostí, které předávají těm, co zkušeností mají méně, zejména pak s nástupem do školy, kdy vliv rodičů postupně mírně klesá. Poslední obecnou otázkou empirické části je, *jakým způsobem rodiče vnímají čas trávený na internetu a moderních technologiích?* Respondentky, jak již bylo řečeno jsou si vědomy negativních vlivů, které sebou ICT přináší, a tak se snaží čas svých dětí, trávený u obrazovek technologií zkrátit na minimum a co nejvíce jej eliminovat, ne vždy se jim to však daří. S tím je spojený nedostatek času rodičů na své potomky, kteří pak tráví čas u ICT. Rodina je pro předškolní dítě prvním prostředím, které vytváří vhodné podmínky pro jeho volný čas, prostřednictvím kterého pak dochází i k rozvoji osobnosti dítěte. Jenže právě čas vyšel již v axiální kódování jako nedostatečný. Pokud rodič nemá dlouhodobě čas na své dítě, může u něj dojít ke stigma osamocení v horších případech se dítě může uchýlovat k dřívějším stadiím vývoje s pocitem toho, že mu bude dána tolik potřebná pozornost rodiče. V pozdějším věku se tento nezáměr ze strany rodičů může projevit i v inklinaci k vrstevníkům a přátelům, kteří pokud působí v nevhodné skupině, která užívá opiáty nebo alkohol velmi negativně působí na celkový vývoj a život jedince.

Centrální kategorií pro selektivní kódování, je to, že *budoucí vztah dětí k informačním a komunikačním technologiím je v rukou rodičů*. Zde je pozoruhodné rozporuplné chování oslovených matek, které si svoji odpovědnosti z části vědomy jsou a z druhé části si ji neuvědomují. Je pak tedy otázkou, zdali si rodiče odpovědnost za vytváření budoucího vztahu svého dítěte k ICT vážně nejsou vědomi nebo si ji vědomi pouze nechtějí být a zříkají se jí například z důvodu pohodlnosti. Velká část respondentek si je vědoma svého vlivu na dítě a jeho budoucímu přístupu k ICT a touží po větším množství času, který by se svojí rodinou mohly trávit. V pracovním týdnu toho času však není dostatečné množství, ale i přes to se matky snaží dítěti věnovat. Je pro ně důležité naučit dítě využívat svůj volný čas smysluplně.

Touto diplomovou prací se snažíme rodiče upozornit na důležitost včasného ovlivňování budoucího vztahu svého dítěte k informačním a komunikačním technologiím, které jsou u současné generace alfa (dětí narozených po roce 2010) všudypřítomným nástrojem zábavy, informací ale i rizik. Podstatné je, co konkrétně dítě na ICT dělá a jak dlouhý čas na nich tráví. Právě to respondentky řeší kvalitními a edukativními programy či seriály pro děti v jistém časovém ohraničení, neboť dítě v předškolním věku ještě nedokáže plně odhadnout dopady a rizika svých činností.

Rádi bychom tak touto prací poskytli obraz rodičům zejména předškolních dětí. Je potřebné si uvědomit, jak významný je jejich vliv, chování a jednání, kterým rodiče velmi ovlivňují budoucí vývoj svého dítěte. Líbilo by se nám, kdyby se téma dostalo více do povědomí rodičů, například zařadit jej do diskuse v rámci rodičovských schůzek, které jsou dnes již běžnou součástí snad každé mateřské školy. Popřípadě by mohla být tato problematika a přidružená témata zařazeny jako rubrika na webových stránkách, které slouží jako informační prvek pro rodiče. Internet je stále „pouze“ technologie, kdy je v rukou samotných uživatelů, zda bude využit k něčemu dobrému nebo špatnému. A to jak v rukou útočníku, tak v rukou potencionálních oběti infomačních a komunikačních technologií. Informovanost a bezpečné užívání těchto moderních technologií je zejména v současné době u dětí stěžejním klíčem výchovy.

Na závěr je nutno dodat, že jelikož se jedná o relativně neprobádanou oblast je nutné se tímto tématem nadále zaobírat a věnovat mu dostatečnou pozornost a výzkumy.

SOUHRN

Tématem, kterým jsme se v této diplomové práci zabývali jsou „*Informační a komunikační technologie v životě dítěte předškolního věku*“. Práce má teoreticko-empirický charakter.

V teoretické části byla první kapitola věnována samotné charakteristice cílové skupiny, kterou jsou děti předškolního věku. Zaměřili jsme se především na věkové vymezení a vývojové znaky typické pro toto jedinečné dětské období. Vývoj dítěte v předškolním věku probíhá současně v několika oblastech, které byly v podkapitolách přesněji definovány. Jedná se o oblast socializace a vývoje emocí, motorického vývoje a tělesných proměn a oblast kognitivního vývoje. V každém vývojovém stádiu jedinec potřebuje uspokojit své základní lidské potřeby, což je podstatou zdravé osobnosti proto i v tomto období zmiňují podkapitolu potřeby dětí v předškolním věku. Kapitola obsahuje i diskutované téma této práce, a to trávením volného času dětí v předškolním období společně s vymezením historického vývoje způsobu trávení volného času, jež se mění vlivem vývoje společnosti. Kapitola byla zakončena tématem hra v životě dítěte, jelikož období předškolního věku nám může být známo i pod pojmem **období hry**.

Druhá kapitola diplomové práce nese název informační a komunikačních technologie u dítěte předškolního věku, kde jsou stručně popsány ty technologie, se kterými se dětský uživatel nejčastěji setká. Je to televizní přijímač, počítačové hry a mobilní telefon.

Třetí kapitola teoretické části je věnována předškolnímu dítěti v prostředí zmíněného internetu. Prvotně vymezují pojem internet jako takový, každý si pod slovem internet představí něco jiného webové stránky, internetové prohlížeče, vyhledávání a stahování jakýchkoli souborů. Lze tedy mluvit o specifických benefitech ale i o potencionálních rizikových faktorech, které se na internetu objevují. Současná generace dětí (Alfa) vyrůstá v obklopení digitálních technologií a díky tomu tyto elektronická zařízení berou jako přirozenou součást života. A proto chceme informovat zejména rodiče v následujících podkapitolách dítě ve věku dvou až pěti let v prostředí internetu a dítě ve věku pěti až šesti let v prostředí internetu o možnostech, které internet pro děti přináší. Mimo přínosy jsou to i rizika, která jsou další podkapitolou. Podrobněji tuto problematiku rozebírám i v oblasti netolismu. Kdo je těmito riziky ohrožen je poslední částí této kapitoly.

Předposlední čtvrtá kapitola této diplomové práce je věnována pro mě tomu nejdůležitějšímu, a to problematice prevence před návykovým chování na ICT, kterou by se

měly řídit nejen děti ale také jejich rodiče i učitele. Mimo prevenci a léčbu je zde zahrnuta i podkapitola ukotvení prevence v dokumentech školy.

Pátá kapitola a zároveň poslední kapitola teoretické části práce, byla věnována výzkumům, které se vztahují k tématu informačních a komunikačních technologií v předškolním věku. Kapitola je pro lepší přehlednost rozdělena na podkapitulu kvalitativních i kvantitativních výzkumů.

V části empirické neboli výzkumné je po úvodních slovech představena hlavní výzkumná otázka společně s navazujícími dílčími otázkami. Výzkum se zaměřil na to, *jakým způsobem pohlží rodiče na využití informačních a komunikačních technologií u jejich dětí v předškolním věku*. Dílčí otázky jsou následující: *Jakým způsobem vnímáte čas trávený na internetu a moderních technologiích Vašeho dítěte? Regulujete u Vašich dětí nějakým způsobem míru užívání informačních a komunikačních technologií? Vysvětlíte, jakým způsobem tak činíte? Co podle Vás ovlivňuje budoucí vztah Vašeho dítěte k internetu a informačním a komunikačním technologiím?* Analyzujeme tak názory a zkušenosti rodičů s ICT pomocí polostrukturovaného interview a způsoby trávení volného času dětí a rodiny.

Ve snaze dojít k žádoucím výsledkům a stanoveným cílům, jsme zvolily strategii kvalitativního šetření. Tento typ výzkumu odpovídá a vyhovuje našim záměrům nejvíce, umožňuje nám podílet se na hloubkové podstatě dané problematiky v přirozeném prostředí a získávat podrobné informace a vhled při zkoumání respondentů, což nám dovoluje pružně reagovat na místní podmínky i jednotlivé situace. Do výzkumného souboru bylo zapojeno 7 rodičů, kteří splňovali dvě kritéria pro působení ve výzkumu. A to že respondent, musí mít potomka v předškolním věku a v domácnosti přítomnost počítače, tabletu či jiného zařízení, které má možnost připojení k internetu.

Získaná data byla analyzována metodou zakotvené teorie. Ústřední myšlenkou paradigmatického modelu axiálního kódování, jsme uvedli **jev**, že děti *ničtí nedostatek času rodičů*, který vyplynul z odpovědí respondentek nejzřetelněji. Pro přesnější objasnění jsme jako **příčinné podmínky**, které směřují k výskytu jevu vymezili *úkoly rodičů, rychlost moderní doby, pracovní povinnosti a finanční zabezpečení*. Jev je zakotven i do **kontextu**, do kterého jsme zařadili *nedostatek volného času*. **Intervenující podmínky**, které působí na jev, jsou jako stěžejní pojmy *ICT jako čas navíc pro rodiče*. Tomu napomáhá i *oblíbenost ICT u dětí a vliv matek na vztah k ICT*, který je dle respondentek v předškolním věku ještě stále dobře ovlivnitelný, jelikož právě rodina je primární sociální skupinou, ze které si dítě přebírá vzorce chování. **Strategie jednání a interakce** související s jevem odpovídá již jmenované kategorii *informační a komunikační technologií jako čas navíc pro rodiče*, kde

se objevuje vlastnost *zabavení dítěte za pomoci technologií, příliš mnoho kroužků, balance*. V některých případech respondentky uvedly, že ICT slouží k *regulaci chování*, dle toho, jak se dítě chová využívají ICT pro dítě jako odměnu či naopak trest. Matky však znají negativní dopady těchto technologií na dítě, a proto *přístup k ICT u dítěte regulují*, zejména *časovým limitem* vyhrazeným pro pohádku a technologie nebo dítěti *nabídnou jinou zajímavou aktivitu s patrnou důrazností*. **Následkem** působení těchto jednání a strategií jsem uvedla *negativní dopad na dítě v podobě pasivního vyplnění svého volného času, možnost návykové chování a zkreslenému pohledu na svět*. V odpovědích respondentek se objevuje i vlastnost *strádání* i následky v oblasti *zdravotních problémů svého dítěte, v oblasti fyzického zdraví* a také potíže spojené s *oblastí sociálního života*. Matky jsou si taktéž vědomy i jejich vlivu k *vytváření budoucího postoje dítěte, učení nápodobou, působit tak na jeho správný vývoj*.

Vybranou centrální kategorií pro selektivní kódování a zhodnocení je to, že *budoucí vztah dětí k informačním a komunikačním technologiím je v rukou rodičů*.

SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ:

AVG. *Digital skills, Kids are learning computer skills before life skills* .[online]. 13.5. 2011 [cit. 03.02.2022]. Dostupné z: <https://www.avgdigitaldiaries.com/day/2011/05/13>

BACUS-LINDROTH, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Praha: Portál, 2004. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-862-7.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, 2007. Dětská naučná edice. ISBN 978-80-251-1829-0.

BENKOVIČ, Jozef. *Novodobé nelátkové závislosti. Psychiatrie pro praxi* [online]. Bratislava, roč. 8, č. 6, 2007 [cit. 18.10.2021]. ISSN 1803-5272. Dostupné z: <http://www.solen.cz/pdfs/psy/2007/06/03.pdf>

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.

DAMBORSKÁ, Marie. *Psychologie a základy výchovy: učebnice pro střední zdravotnické školy – studijní obor dětská sestra*. Praha: Avicenum, 1978. Učebnice pro zdravotnické školy (Avicenum).

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 978-80-246-0139-7.

DOČEKAL, Daniel, Jan MÜLLER, Anastázie HARRIS a Luboš HEGER. *Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. Praha: Mladá fronta, 2019. Flowee. ISBN 978-80-204-5145-3.

ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.

ELLIOTT, Michele. *Jak ochránit své dítě*. Přeložil Jiří BUMBÁLEK. Praha: Portál, 1995. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-034-0.

GUTNICK, Aviva Lucas; ROBB Michael; TAKEUCHI, Lori; KOTLER, Jennifer. *Always connected: The new digital media habits of young children*. [online] 2011 [cit. 6.01.2022]. Dostupné z: https://joanganzcooneycenter.org/wp-content/uploads/2011/03/jgcc_alwaysconnected.pdf

HAN, Yanfang., YAN, Hui. *Book or screen? a preliminary study on preschool children's reading and ICT using behaviors* [online] 56 (1) Melbourne, Australia, 18.10.2019 [cit. 6.02.2022]. Dostupné z: <https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/pr2.127>

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HLAVENKA, Jiří a kol. *internet: jednoduše, srozumitelně, názorně*. 2., aktualiz. vyd. Brno: CP Books, 2005. Vizuální příručka nové generace (CP Books). ISBN 80-251-0789-2.

JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, c2003. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-86734-05-6.

KREJČOVÁ, Věra, Jana POCHE KARGEROVÁ a Zora SYSLOVÁ. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.

KŘEMÉNKOVÁ, Lucie. *Problematika závislostí dětí a mladistvých jako celospolečenský problém* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 03.11.2021]. Dostupné z: http://oldwww.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/veda-vyzkum-

zahr/2016/seminare/Problematika_zavislosti_deti_a_mladistvych_jako_celospolecensky_p
roblem.pdf

KONCA, Ahmet Sami., KOKSALAN, Baharid. *Preschool Children's Interaction with ICT at Home*. [online], International Journal of Research in Education and Science (IJRES), 3(2) 2017, s. 571-581. [cit. 02.02.2022]. Dostupné z: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1148419.pdf>

KOPECKÝ, Kamil. *Úvod do netolismu*. Internetový portál E-Bezpečí. [online], Centrum PRVoK PdF UP: Olomouc 2011 [cit. 25.10.2021]. ISSN: 2571-1679. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/331-uvod-do-problematiky-netolismu>

KOŽÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1.

KUBELOVÁ, Veronika. A MALÍŘSKÁ, Lenka. *Potencionální závislost na mobilním telefonu*. In: prevence úrazů, otrav a násilí., 1/2009, s. 14-17, ISSN 1801-0261.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LISÁ, Lidka a Marie KŇOURKOVÁ. *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Praha: Avicenum, 1986. Život a zdraví (Avicenum).

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada), 2009. ISBN 978-80-247-2715-8.

MARTANOVÁ, Veronika. *Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-75-0.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0853-2.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MERTIN, Václav. *Výchovné maličkosti: průvodce výchovou dítěte do 12 let*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-857-9.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MOTA, J., MARTINS, C., SILVA-SANTOS, S., SANTOS, A., VALE, S. *TV in bedroom, outdoor playtime and obesity status among preschool girls* [online].,34(4) 222-227, 2019, ISSN 0765-1597. [cit. 02.02.2022]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0765159718303514#>

MUSIL, Josef. *Sociální a mediální komunikace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-002-0.

NAGY, Ádám., KÖLCSEY, Attila. *Generation Alpha: Marketing or Science*. [online]. Acta Educationis Generalis,7(1) 107-115. 9.3.2017 [cit. 01.02.2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/atd-2017-0007>

NÁBĚLEK, Ludvik. *Kto je ohrozený nelátkovou závislostou? In: Sociálna prevencia – Prevencia nelátkových návykových chorob* [online]. Bratislava, roč. 2, 2007 [cit. 18.10.2021]. ISSN 1336-9679. Dostupné z: <https://silo.tips/download/issn-informano-vzdelavaci-bulletin-rezortu-kultury>

NCBI – National Center for Biotechnology Information. *Children and the media. Paediatrics & child health*, [online]. USA, 4(5), Pages 350–362., 1.7.1999 [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2827729/#b31-pch04350>

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6.

NĚMEC, Jiří. *S hrou na cestě za tvořivostí: poznámky k rozvoji tvořivosti žáků*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-014-X.

NONDEK, Lubomír a Lenka ŘENČOVÁ. *Internet a jeho komerční využití*. Praha: Grada, 2000. Manažer. ISBN 80-7169-933-0.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

POKORNÝ, Vratislav, Jana TELCOVÁ a Anton TOMKO. *Patologické závislosti*. 2. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. ISBN 80-86568-02-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

PŘÍHODA, Václav. *Ontogeneze lidské psychiky*. 4. nezm. vyd. Praha: SPN, 1977. Učebnice vysokých škol (SPN).

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

RVP PV, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2021 [cit. 20.10.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

SEGAL-DRORI, Ora., SHABAT, Anat Ben. *Preschoolers' views on integration of digital technologies* [online]. *Journal of Childhood, Education & Society*, 2(1), s.29-42, 2021 [cit. 02.02.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/349427657_Preschoolers'_views_on_integration_of_digital_technologies

SILVERMAN, David. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. [1. vyd.]. Přeložil Martin ŠTULRAJTER. Bratislava: Ikar, 2005. Pegas. ISBN 80-551-0904-4.

SPITZER, Manfred. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.

SPITZER, Manfred. *Kybernemoc!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví*. Přeložil Iva KRATOCHVÍLOVÁ. Brno: Host - vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-792-9.

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠIKL, Jan. *Rizika závislostního chování u dětí a dospívajících a jejich prevence* [online]. Šance dětem, Praha, 03.09.2012 [cit. 22.11.2021]. ISSN 1805-8876. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/rizika-zavislostniho-chovani-u-deti-dospivajicich-jejich-prevence#pro-rodice>

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezm. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0629-2.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.

ŠULOVÁ, Lenka, ed. *Problémové dítě a hra*. Praha: Josef Raabe, 2003-. Nahlížet – nacházet. ISSN 1801-8351.

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0877-4.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VANWESENBEECK, Ini., HUDDERS, Liselot., PONNET, Koen. *Understanding the YouTube Generation: How Preschoolers Process Television and YouTube Advertising* [online]. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, Jun 2020., 426-432.

[cit. 02.02.2022]. Dostupné z: <https://www.liebertpub.com/doi/epdf/10.1089/cyber.2019.0488>

YEE, Nicholas. Ariadne - Understanding MMORPG Addiction. *The Virtual Skinner Box* [online]. Verze 2.5, 2002 [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <http://www.nickyee.com/eqt/skinner.html>

YILMAZ GENÇ, Melek Merve., FIDAN, Ayça. *Children, parents and tablets: Preschool children's tablet use* [online]. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 7(3), 2017, 367-398 [cit. 01.02.2022]. Dostupné z: <https://www.pegegog.net/index.php/pegegog/article/view/pegegog.2017.014/pegegog.2017.014d>

Zákon č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)* [online]. c2004, poslední revize 27.2.2021, verze 51 [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast2>

SEZNAM GRAFŮ

Diagram č. 1: axiálního kódování

Diagram č. 2: selektivního kódování

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Charakteristiky výzkumného souboru

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Struktura informovaného souhlasu s účastí na výzkumu

Příloha č. 2: Přepisy polostrukturovaných rozhovorů

Příloha č. 1: Struktura informovaného souhlasu s účastí na výzkumu

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu pro magisterskou práci s názvem:

Informační a komunikační technologie v životě dítěte předškolního věku

Diplomová práce vedena na: Fakultě psychologie a patopsychologie Univerzity Palackého v Olomouci.

Obor: Předškolní pedagogika

Studentka: Laura Čechurová (email: laura.cechurova@email.cz)

Cíl výzkumu:

Vážený účastníku, nejprve bychom Vás rádi seznámili se záměrem a cílem tohoto výzkumu. V diplomové práci se snažíme zjistit, jak pohlíží rodiče na využívání informačních a komunikačních technologií u jejich dětí předškolního věku, stejně tak zjistit, co tyto moderní technologie znamenají pro samotné dítě, jelikož v dnešní době media a internet využívá stále více mladších dětí, které často nedomýšlí důsledky svého chování a vyplňují si tak pasivně volný čas. To souvisí i se skutečností, že se na trhu objevuje neustále nové množství informačně komunikačních technologií, které děti mohou využívat. Hlavním cílem je poskytnout ucelený obraz o informačních a komunikačních technologiích a zmapovat tuto situaci očima rodičů dětí.

Výzkumnou metodou je polostrukturovaný rozhovor s odhadovanou délkou cca třicet minut.

Práva účastníků výzkumu:

Vaše práva jsou nezadatelná, máte právo kdykoliv během rozhovoru nedopovídat bez udání důvodu nebo ukončit interview, popřípadě nemusíte udělit souhlas ke zveřejnění získaných dat.

Získaná data z výzkumu:

Zaručujeme, že veškeré získané informace a jejich uchování, zpracování, analýza a konečné vyhodnocení dat bude anonymní. Nahrávka rozhovoru bude ihned po přepsání a zpracování vymazána. Veškeré veřejně přístupné informace budou citovány pod symboly R1-R7 a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu. V průběhu analýzy k informacím budu mít přístup pouze já jakožto výzkumník (Laura Čechurová) a moje vedoucí práce Mgr. Simona Dobešová Cakirpaloglu Ph.D. Konečná verze Vám bude zaslána pro kontrolu a odsouhlasení z Vaší strany.

Závěrečné prohlášení:

Svým slovem souhlasíte s poskytnutím rozhovoru Lauře Čechurové a dobrovolně přijímáte účast ve výzkumu. Dále stvrzujete, že jste byla obeznámena s průběhem a podmínkami výzkumu a Vašich právech na účasti.

V

dne

Podpis participanta

Rozhovor - R1

Jaký je prosím, Váš věk?

Je mi 38 let.

Jaké je Vaše současné zaměstnání?

Jsem referentka nákupu v menší firmě u nás v Boskovicích.

Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Bakalářské.

Jaký je Váš rodinný stav?

Jsem vdaná.

Bydlíte v domě nebo v bytě?

Máme rodinný domek na okraji města.

Jak se jmenuje Vaše dítě a jaký je jeho věk?

Šíma měl teďka 6 let.

Jak běžně trávíte volný čas?

Tak náš volný čas se odvíjí hlavně od počasí nebo ročního období. Myslím to tak, že na jaře a pak v létě chodíme spíš na procházky, rádi jezdíme na kole a chodíme plavat. Na podzim milujeme houbaření, máme chatu na Suchým, tady kousek od nás a tam máme takovou pohodu, rádi tam opékáme špekáčky a chodíme do lesa, hlavně teda o víkend, když máme s manželem volno. No a v zimě jsem takový líní (smích), to jsme spíš doma a hrajeme různé stolní hry. Ted má Šíma oblíbenou „Pikturu“, takže ji hrajeme společně snad každý večer.

Kolik času asi věnujete těmto jednotlivým aktivitám se synem?

Tak hrám se snažíme věnovat dost, ale samozřejmě ne vždy to jde. Určitě si ale hrajeme hodinu denně, pokud to jde i dýl. Jinak je pravda, že dost času strávíme i na počítači. Manžel zejména dodělává IT věci do práce, já rada koukám na nové recepty a novinky, které se aktuálně dějí. Šimonek má svůj tablet, kde nejraději sleduje YoutubeKids. Ted' frčí Tlapková patrola (smích).

Co dělá Váš syn nejraději? Jaká je jeho oblíbená činnost?

Ted' má nejraději stavebnice a autodráhu, kterou dostal k Vánocům. To si myslím, že ho baví, rád si s ní hraje.

A jak tráví svůj volný čas Šíma, když si s ním zrovna nemůžete hrát Vy nebo Váš manžel?

No, jak už jsem zmiňovala, asi nejčastěji je na tabletu a kouká na jeho oblíbená videa.

Takže tráví Šimonek nějaký čas využíváním informačních a komunikačních technologií?

Ano.

V čem podle Vás spatřujete přínos a v čem naopak vidíte zápory jednotlivých činností?

Tak ve hrách jsou to spíš pozitiva, když si hraje sám procvičuje stavěním jemnou motoriku, což se mu za chvíli do školy bude hodit. Když hrajeme spolu stolní hru, tak manžel se málo kdy účastní, proto mi někdy přijde, že se na mě Šíma dost zafixuje a pak je takový plačtivý, když mu něco nepovolím, ale to je asi v tomto věku běžné, takže bych to ani jako zápor neviděla.

V tom tabletu už těch záporů najdu víc. Ten hlavní je asi ten celý virtuální svět, který často neodpovídá realitě. Pak to vyústí ve špatnou komunikaci a socializaci mezi vrstevníky. V dnešní době nadměrné využívání třeba počítače může vyústit i v různé fyzické problémy se zdravím. Takže určitě si negativní stránku těchto informačních technologií uvědomuji, ale je to pro mě často čas navíc, který můžu využít pro úklid nebo vaření. Pozitivum na tom tabletu je asi i jistým způsobem učení. Šíma rád kouká mimo Tlapkovou patrolu i na anglicky mluvící animované filmy, tak jsem ráda, že angličtině aspoň naslouchá,

než ji začne aktivně využívat. Ve školce mají angličtinu taky, tak je to dobrý start. Má stažené i edukativní aplikace, které sice nevyužívá každý den, ale jsou pojaté takovou hravou formou a když má náladu tak ho baví.

Dokážete říct, zhruba od kolika let tyto moderní technologie používá?

Na pohádky na tabletu kouká snad už od dvou let.

Využívá teda ještě i nějaké jiné informační a komunikační technologie? Nebo pouze zmíněný tablet?

Občas mu půjčím svůj telefon ale to fakt málo. Na jiné zařízení, které doma máme, přístup nemá.

Korigujete množství času tráveného na tabletu nebo telefonu či nikoliv?

Mnohokrát bohužel ne.

A omezujete nějakým způsobem množství času tráveného touto aktivitou?

Snažím se ho zaujmout i jinou činností, právě třeba tou stolní hrou nebo venkovní procházkou se zastávkou na hřišti, to ale podle počasí.

A jak na to Šimonek zpravidla reaguje?

Jak kdy (smích), ale většinou kladně.

Trávíte i Vy nějaký čas touto aktivitou, ať už je to v rámci pracovních povinností nebo formou zábavy a vyplnění Vašeho volného času?

Řekla bych, že dost často. Jak už jsem říkala, manžel notebook využívá hlavně k pracovním záležitostem, které potřebuje dodělat a já spíš k zábavě nebo oddychu, jestli se to takto dá říct.

Určitě ano, vím, jak to myslíte. Ted' se zeptám asi spíš ze široka, ale jak podle Vás žijete?

Myslím si, že dobře.

Jaký máte harmonogram běžného dne a víkendu?

Přes týden chodím já i manžel do práce. Po práci vyzvednu syna ve školce a jdeme společně na nákup, doma pak dělám běžné věci, co jsou potřeba v domácnosti. Večer se všichni potkáme u večeře. No a víkendy se snažíme trávit spolu, pokud to jde. Chodíme společně na výlety, hodně do lesa, jezdíme k naším a jiným příbuzným. Tak asi takhle nějak to přes týden máme.

Jak jste s tímto rozvržením spokojená?

Asi bych řekla, že je to takhle fajn.

Je teda vůbec něco, co byste ráda změnila, a co byste naopak neměnila?

Možná by se mi hodilo mít miň práce, nebo úplně volno a mít tak více času (smích), ale to asi všem.

Jaký by měl být Váš ideální běžný den a víkend?

Tak asi mít přes týden krátkou pracovní dobu, abych se mohla víc věnovat Šimovi. Kdyby i manžel končil dřív, jak běžně v pět, bylo by to ideální. No a o víkendu klidně asi být na té chatě, v přírodě, klid a nějaké dobré jídlo.

Jak vnímáte Vy svět kolem sebe?

Asi bych jej definovala jako dost uspěchaný. Zrychlená moderní doba, kde se každý jen předhání.

A jaký je podle Vás dnešní svět pro děti a rodiče?

Náročný (smích), je hodně na rodičích, jak vychovají své dítě. Myslím, že podstatné jsou vzájemné vztahy mezi jedinci a ty pak tvoří společnost a pak i ten svět.

Co si myslíte, že je v dnešní době nejtěžší a naopak nejlepší?

Co je nejlepší? Řekla bych asi možnosti a volnost, kterou nám naše země poskytuje. Naopak nejtěžší je najít nějakou životní cestu, směr, kterým se prostě vydat.

Když se zaměříme na dnešní dobu, co podle Vás dítě nejvíce ohrožuje?

Jak jsem mluvila o té rodině, tak asi ta. Prostě mít dobré a milující zázemí je podle mě základ všeho. Ohrožení bych teda viděla v rozvodu, nefungující rodině, kde jsou časté hádky nebo pak třeba i pití alkoholu a podobně, to už je průser s šíleným dopadem na to dítě v rodině.

Jak vnímáte to, jakým způsobem tráví svůj volný čas jiné předškolní děti?

To asi nějakým způsobem nevnímám, nevím. Když k nám chodí Šímovi kamarádi ze školky, hrají si normálně v pokojíku s hračkami nebo si ukazují nové hry na tabletu, kdo co umí a tak, ale co konkrétně dělají, když nejsou u nás na návštěvě fakt nedokážu říct.

Zjišťovala jste si někdy něco o informačních a komunikačních technologiích, ať už v rámci nějakého videa nebo článku?

To ano.

A byla jste překvapena tímto zjištěním?

Řekla bych, že ne. Byly to informace pro mě vesměs známe.

Myslíte si, že můžete nyní ovlivnit to, jaký vztah bude mít Váš syn v budoucnu k těmto mediím? Nebo si myslíte, že to není možné, že to nejde.

Jo, určitě můžu.

Podle čeho takto usuzujete?

Nevím, asi podle sebe. Já si času, který společně se synem i celou rodinou mám moc vážím a snažím se ho na maximum využít, proto respektuji i hranice internetu a těchto technologií. Myslím si, že každý rodič by si měl být vědom toho, že všeho je někdy moc. Rodiče jsou přece jen takovým pomyslným zrcadlem a děti dělají dost často to, co vidí doma.

Poslední otázkou tedy je, jakým způsobem se tento vztah dá ovlivnit?

Asi zaplnit dítěti volný čas jinými zábavnými aktivitami, kroužky, aby se nenudil a nevyhledával zábavu na internetu či těch informačně komunikačních technologiích.

Moc děkuji za Váš čas a příjemný rozhovor.

Rozhovor - R2

Jaký je prosím, Váš věk?

45 let.

Jaké je Vaše současné zaměstnání?

OSVČ (Osoba samostatně výdělečně činná).

Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Středoškolské, zakončeno maturitou.

Jaký je Váš rodinný stav?

Rozvedená.

Bydlíte v domě nebo v bytě?

Bydlíme v domečku.

Jak se jmenují Vaše děti a jaký je jejich věk?

Sebíkovi je 10 a Lea je mladší, ta má 5 let.

Jak běžně trávíte volný čas?

Volný čas, co máme tráví tím, že hrajeme různé hry nebo si malujeme, něco tvoříme. Máme rádi i sportovní aktivity v létě jezdíme často na kole v zimě jsou to zas lyže.

Kolik času asi věnujete těmto jednotlivým aktivitám s dětmi?

To je různé, podle toho, jestli jsem v práci nebo je víkend. Prostě podle možností nebo i toho jaké je zrovna počasí. Přesně kolik času, tak to asi neodhadnu.

Co dělá Leuška nejraději? Jaká je teďka její oblíbená činnost?

Nejraději si maluje a vyrábí, máme doma teď takový ateliér (smích). Všude samé obrázky, nové výrobky, co zkoušeli ve školce, tak pak tvoří i doma u sebe v pokoji, někdy tam ani nesmíme, aby nám to pak mohla představit a my to tak neviděli dřív, než to bude hotové (smích). Ráda se kouká i na pohádky v televizi.

Jak tráví svůj volný čas Lea, když si s ní momentálně nemůžete hrát Vy?

Řekla bych, že to stejné. Bud' si Lea maluje, vyrábí, hraje se Sebíkem nebo kouká na „Děčku“ na pohádky.

Takže tráví Vaše dcera i nějaký čas využíváním informačních a komunikačních technologií?

Ano, ale má přístup jen k televizi.

V čem podle Vás spatřujete přínos a v čem naopak vidíte zápory jednotlivých činností?

Tady u těch výtvarných činností asi ta jemná motorika, kreativita při vyrábění, určitě i rozvoj celkově osobnosti jako takové. Lea je šikovná a zručná, tak jsem ráda, že jí to baví a jde jí to. Zápory v tom žádné nevidím, právě naopak samá pozitiva. Mluvila jsem i o sledování pohádek, kde bych přínos viděla asi v té slovní zásobě, kterou tam uslyší. Často u nás máme zaplé „Děčko“, kde jsou různé pohádky nebo program, kdy s dětmi vyloženě komunikují a čekají na jejich odpověď, tak to mi přijde fajn. Někdy se tam naučí i něco nového, takže bych vyzdvihla i ty vzdělávací programy, které tam jedou. Samozřejmě nevyznám dlouhé vysedávání u televize, to má pak právě ten negativní dopad, v tom spatřuji záporny. Myslím tím hlavně po stránce fyzické, ale i psychické. Proto se snažíme všeho s mírou.

Dokážete říct, zhruba od kolika let tyto moderní technologie používá?

Tu televizi asi od malička (smích).

A když byste měla říct zhruba věk?

Tak asi od toho roku, to už chápala.

Využívá teda ještě i nějaké jiné informační a komunikační technologie kromě televize?

Zatím ne.

Korigujete množství času tráveného na televizi či nikoliv?

Ano, protože si sama televizi ještě zapnout neumí. Mám o tom přehled.

A omezujete nějakým způsobem množství času tráveného touto aktivitou?

Většinou je to o domluvě. Podle toho, jaká pohádka zrovna běží, myslím to teď časově, jestli je to dlouhá nebo kratší. Takže si řekneme nějaký čas a ten se snažím dodržet. Pokud teda Lea vyloženě celý den zlobí tak na ní platí takové to „dneska bez pohádky“.

A jak na to Lea zpravidla reaguje?

Je v pohodě.

Trávíte i Vy nějaký čas touto aktivitou, ať už je to v rámci práce nebo jako způsob volnočasové zábavy?

Jo to jo. Většinou večer, když mám chvíli projíždím na telefonu Facebook nebo Instagram, ale na televizi se moc nekoukám. Notebook používám jen k pracovním záležitostem, takže doma jen minimálně.

Jak podle Vás žijete?

My se máme moc hezky. Nám to tady jde, na jedničku (smích).

Jak máte nastavený harmonogram všedního dne a víkendu?

Jako takhle přes týden, toho času úplně moc nezbyvá. Já jsem každý den v práci, Sebík ve škole, Lea ve školce. Děti vyzvedávám po práci někdy kolem jedné, jindy až kolem třetí hodiny. Odpoledne trávíme různě, se Sebíkem uděláme úkoly, co má do školy a jdeme na zahradu, na procházku, hrajeme stolní hry nebo mi děti pomáhají s drobnými domácími pracemi, které jsou zrovna potřeba. Nebo jedeme nakoupit, prostě jak kdy. No a o víkendu se snažíme po obědě trochu odpočívat a potom jdeme vždycky ven, pokud

teda není úplně šílené počasí, ve kterém by to nešlo. Rádi vyrážíme i na nějaké výlety nebo navštěvujeme příbuzné a přátele, nebo oni nás.

Jak jste s tímto rozvržením spokojená?

Zčásti jo. Jediné co, tak bych chtěla víc volného času, ale to by mi v práci fakt neprošlo (smích).

Je teda vůbec něco, co byste ráda změnila, a co byste naopak neměnila?

Já jsem fakt spokojená, všechno nám takto vyhovuje.

Jaký by měl být Váš ideální běžný den a víkend?

Asi velmi podobně, jak to máme teď. Máme rádi sportovní vyžití, takže teďka v zimě jet na lyže, kamarádka má lyžařskou školu a taky mále děti, tak jezdíme společně nebo si jít zaplavat nebo vyšlápnout nějaký kopec. Trávit tak čas pospolu, jít na dobrý oběd a užívat si těch společných chvil, jak v týdnu, tak o víkendu.

Jak vnímáte celkově Vy svět kolem sebe?

Doba je rychlá a taková spleť, každý den se v současné covidové situaci mění.

A když byste měla říct, jaký je podle Vás dnešní svět pro děti a rodiče?

Zase bych asi řekla, že rychlý. Každý chce dělat třicet aktivit, a to se nedá stihnout, lidi by se měli trochu zpomalit a umět odpočívat. Všichni by si měli uvědomit, že když je toho na ně moc, tak je dobrý se zastavit, nic se nestane, ale to dělají asi i ty modernizace, nové technologie. Myslím, že právě i ta elektronika, internet a vymoženosti, které současná doba přináší mají negativní stránku hlavně ve výchově dětí. Nedostatek času na děti, kterým rodiče nechávají strašně velký prostor a neudávají jim hranice, protože každý potřebuje mít nějaký hranice a děti zejména.

Co si myslíte, že je v dnešní době nejtěžší a naopak nejlepší?

Nejlepší vidím to, že se ráno můžeš sbalit a letět třeba na Kánary nebo kamkoliv. Můžeš odletět za mořem a sluníčkem, za zimou. Asi prostě, že máme tu svobodu pořád, i když je trochu momentálně omezená. A nejtěžší asi ty mezilidský vztahy, které dnes nejsou tak kvalitní, jak třeba bývaly dřív.

Když se zaměříme na dnešní dobu, co podle Vás dítě nejvíce ohrožuje?

Když se bavíme o těch informačně komunikačních technologiích, tak bych klidně řekla, že ty. Souvisí to i s tím nastavováním hranic, pokud dítě nemá pravidla a řád má větší pravděpodobnost propadnout internetu, počítači, tabletu a tak. Zde ho pak ohrožuje samotný vliv těch medií, reklam, které se snaží ovlivnit naše myšlení a přesvědčení. Větší uzavřenost toho dítěte, agresivní chování, které může vidět v televizi nebo počítačové hře a řada dalších negativ, která ty technologie přináší.

Jak vnímáte to, jakým způsobem tráví svůj volný čas jiné předškolní děti?

To je dost individuální, každá rodina je jiná, má jiné možnosti. Záleží i na času, který ten rodič na to dítě má. Takže se určitě najdou ti, co tráví čas aktivně ale i ti, co volný čas tráví u televize, tabletu, telefonu. Jak kdo no.

Zjišťovala jste si někdy něco o informačních a komunikačních technologiích, ať už v rámci nějakého videa nebo článku?

Ano.

A jaké bylo Vaše zjištění? Překvapilo Vás něčím?

Ani ne, ty mnou probrané informace byly všechny podobného ražení, logické. Já sama si myslím, že dětem, co jsou ve školce ještě například ty tablety nepatří, nemají z toho rozum.

Myslíte si, že můžete nyní ovlivnit to, jaký vztah bude mít Vaše dcera v budoucnu k těmto mediím? Nebo si myslíte, že to nelze.

Myslím si, že do jisté míry ano. Druhou skupinou budou pak vrstevníci, ale jelikož je teď Lea předškolák a primárně má nás, jako rodinu, kde se učí i tím pozorováním, tak ano. Ve škole to pak může být asi jinak.

Proč si to myslíte?

Protože jsem padla na některé články, kde to bylo rozumně popsáno, a pak taky z vlastní zkušenosti výchovy staršího syna. I já jako jedinec se snažím, aby na to moc nechodila a jí to pravda, ani moc nezajímá.

Poslední otázkou tedy je, jakým způsobem se tento vztah dá ovlivnit?

U Sebika platilo fakt hlídat čas na počítači, aby na něm nevysedával příliš dlouho. Měl pouze YoutubeKids, kdy jsem věděla, že se nepřeklikne na nějaký nevhodný obsah videí. Takže asi tím časovým limitem, kontrolou typu her, které hraje, pokud hraje. Je určitě rozdíl, jestli má puštěné hry edukativní nebo hororové střílečky. V neposlední řadě je to pak i ten vzor, jak jsem zmiňovala, že se učí pozorováním. Děti jsou chytré a vnímají, jak často je rodič na internetu, notebooku a co tam dělá, jestli vážně pracuje nebo jen paří hry a jede facebook.

Velmi děkuji, že jsem si udělala čas a poskytla mi rozhovor.

Rozhovor - R3

Jaký je prosím, Váš věk?

Mám 28 let.

Jaké je Vaše současné zaměstnání?

Teď pracuji ve školní družině.

Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Středoškolské, zakončeno maturitou a momentálně studuji předškolní a mimoškolní pedagogiku v Litomyšli.

Jaký je Váš rodinný stav?

Rozvedená.

Bydlíte v domě nebo v bytě?

V domě.

Jak se jmenují Vaše děti a jaký je jejich věk?

Viktorka měla teď v lednu 6 let a Mariánka má 4 roky.

Jak běžně trávíte volný čas?

Nejčastěji jsme v přírodě. Bydlíme na vesnici a z každé strany máme les, tak s holkama rádi chodíme na vycházky, na hřiště nebo jen k nám na zahradu. Venku ten čas rádi věnujme i sportovním aktivitám, jezdíme na kolech, in-line bruslích, Viky si teď oblíbila koloběžku. V zimě holky nejraději bobují, máme za domem velký kopec, tak tam se vyblbnou. Sestra má taky chlapečka, který měl 4 roky, tak se často setkáváme. Když není nejlepší počasí trávíme čas doma, hrajeme hry, vyrábíme nebo malování mají holky rády. Anebo když nestihám, tak jsou to pohádky, když se jim nemůžu zrovna věnovat.

Kolik zhruba času věnujete těmto jednotlivým aktivitám s holkama?

Jo tak hodinu až dvě, to tak vychází po té práci. Samozřejmě je to různé, o víkendu je toho času víc, tak se holkám můžu věnovat na plno, pokud zrovna nejsou u tatínka. Máme jednou za 14 dní střídavou péči, kdy je má pouze na víkendy.

Co dělá Viktorka nejraději? Jaká je její oblíbená činnost?

Viky má teď nejraději pexeso, puzzle a zpívá.

Jak tráví svůj volný čas Viky, když si s ní momentálně nemůžete hrát Vy?

Ona si vždycky vezme puzzle a jde skládat nebo si hraje s Mariánkou, vezmou si nějakou deskovku nebo domeček pro panenky a hrají si spolu no. Někdy si pustí i pohádku nebo nějakou hru na tabletu, oblíkání panenek a takové ty holčičí hry, ale o tom vím, takže to má Viktorka časově omezené. Mariánka se většinou ráda kouká, jak Viky hraje ale sama to ještě neumí, tak jsem ráda (smích).

A jak to má časově omezené?

Tak na tablet jsme domluvné, že vždy řeknu, jak dlouho na něm může být. Ten čas, já nevím zhruba té pul hodiny si ohlídám a pak jen řeknu, ať to vypne a jde si hrát nebo malovat. Tím, že je teď předškolačka a Mariánka taky příští rok bude, tak se snažím, aby holky procvičovaly správné držení tužky, tvary, barvy a celkově věci do školy. Takže když mám čas, snažím se to s nimi procvičovat, pokud teda zrovna chtějí malovat nebo kreslit, ale to chtějí většinou vždy.

Ještě se zeptám, jak na to časové omezení nebo ukončení činnosti na tabletu Viky reaguje?

Tak samozřejmě není nadšená žejo. Chtěla by na tom být nejlépe celý den, kdyby mohla (smích), ale já jsem v tomto přísná, i když se snaží smlouvat a přemlouvat mě, tak po chvíli vzdorování to pochopí a jde si hrát. To je spíš ten první moment, ze začátku asi je naštvaná, ale pak se hned zabaví i s Mariánkou.

Takže tráví Vaše dcera i nějaký čas využíváním informačních a komunikačních technologií?

Ano, na tom tabletu má hry a na televizi pohádky, jiné technologie nepoužívá. Vlastně jediné, co doma ještě máme je notebook, ale ten je můj, na ten holky nemají přístup vůbec. Jiné je to pak u tatínka, tam často můžou vše, bez časového omezení. Takže já se doma snažím mít nastavená pravidla a věnovat se jim, než je posadit k tabletu, protože na ten si rychle zvyknou a pak by tam byly klidně pul dne, jak jsem říkala. Máme teda ještě Albi tužku, ke které máme i ty knížky, tak to využíváme hodně.

A na Váš telefon holky nemůžou?

Já nepůjčuju telefon (smích). Ten jsem zapomněla zmínit, ale ne, na ten nemohou.

V čem podle Vás spatřujete přínos a v čem naopak vidíte zápory jednotlivých činností?

Tak zápory jsou v těch technologiích, když si děti na ně lehce navyknou. Já to vidím i u ségry, že je těžký, tomu dítěti vzít telefon, že se začne vztekat, je vzpruzený a tak. Zase když se to nebude hlídat na co se to dítě bude dívat, tak jsou to kolikrát úplně hlouposti, ale zas může to být i tím přínosem, že to dítě se bude vzdělávat, když najdeme něco rozumného. Takže někdy se to dá, třeba celkově písničky nebo i anglický písničky jsou super, to holky baví. Jak jsem říkala v jedné z těch úvodních otázek, Viky ráda zpívá, tak ty písničky, ke kterým jsou i tanečky máme rádi. Když zrovna nemám čas a pustí se ty písničky, tak je to úplně o něčem jiném, než posadit holky k tabletu s hrama nebo aby koukaly na videa, kde holka koupe panenku jo.

Dokážete říct, zhruba od kolika let tyto moderní technologie používá?

Asi už od roku zhruba, jako když chcete to dítě zabavit, třeba v čekárně u lékaře, tak samozřejmě mu ten telefon dáte žejo. Protože to dítě nevydrží.

Využívá teda ještě i nějaké jiné informační a komunikační technologie kromě zmíněných?

Ne, nevyužívají.

A omezujete nějakým způsobem množství času tráveného touto aktivitou? Bavili jsme se o času na tabletu, jak byste řekla, že je to u té televize?

Jasně, musím to omezovat, stejně jak ten tablet, fakt k tomu holky nevedu. Třeba o víkend, když potřebuju uvařit nebo uklidit tak si tam třeba pustí pohádku, na té televizi. Takže já nevím, záleží jak, ve všední den téměř vůbec. Jestli uvidí dvacetiminutový pořad, video na „Děčku“, jako během chvilky a není to taky každý den. A co se týče toho víkendu, tak to je asi hod'ka, že se kouknou na pohádku, většinou právě tím, jak se dlouhá, ale hodně v neděli po obědě, jsou takové ty delší. Když dám příklad tak třeba Ledové království, to je necelé dvě hod'ky, dojde to a prostě, jde se dělat něco jinýho, jde se třeba tvořit.

Trávíte i Vy nějaký čas touto aktivitou, ať už je to z hlediska práce nebo jako způsob volnočasové zábavy?

Trávím no, ted'ka hodně, jak dělám tu školu. Tak si tam hledám hlavně přípravy do školy, materiály a maily, ale to jen kvůli škole, jinak bych ho ani nepotřebovala. Pak celkově navštěvuji sociální sítě na telefonu, sice jen občas ale jo, takže já bych řekla že jo.

Jak podle Vás žijete?

Jsem spokojená. Kdybych měla víc času, tak bych byla spokojenější (smích). Jako i tak s těma holkama. Z práce přijedu ve čtyři a vyzvednu holky ze školky a vlastně máme čas do sedmi, než se půjdou chystat zase na spaní, ta večerní hygiena, a tak no. Tam jsou v podstatě dvě hodiny, navíc ted' ještě ta moje škola, no, kdyby tam bylo víc času, tak jsem samozřejmě spokojenější.

To navazuje na moji další otázku, jaký je Váš harmonogram všedního dne a víkendu?

Tak, jak jsem říkala ted'ka, po té školce je to podle počasí a nálady. Hrajeme hry, když je teplo tak trávíme ten čas víceméně všechen venku nejradši než ted'ka v té zimě. Viky chodí do skautu, takže má kroužek a s Mariánkou to vždycky využijeme, že se jdeme projít a tak. Tím, že jsem v družině tak ráno, jak zavezu holky do školky a mám po ranní jedu domu a třeba uklidím, uvařím, udělám to, co je potřeba a jedu zpět do odpolední družiny. Končím kolem půl čtvrté, vyzvednu holky a trávíme spolu pak celé to odpoledne.

A o víkendu to mate jak?

O víkendu, tak samozřejmě nějaký věci ráno, oběd, někdy mi holky pomáhají vařit a jde se ven. Tím, že je víkend, tak holky nenutím chodit spát úplně brzy, ale třeba o hodinu, max dvě později než v týdnu. Protože přece jenom vstávají o pul šesté přes týden, tak je o víkendu nechám. Rádi jezdíme i na výlety nebo se navštěvujeme se ségrou, bydlí od nás kousek.

Jak jste s tímto rozvržením spokojená?

Tak na půl, chtěla bych víc toho času. Kvůli tomu mi vadí i ta práce a studuji na učitelku v mateřské škole.

Takže byste ráda změnila práci?

Ano, jediné, co chci a budu měnit, doufám, že to vyjde, je práce. Jít z družiny, kde je to dlouhý a holky kvůli tomu vstávají brzo, protože je na pul sedmou musím dát do školky a dopoledne mám volno, a to je právě to, stejně tam ten čas s holkama nemám. Takže chci do školky, tam mě to vždycky lákalo.

Jaký by měl být Váš ideální běžný den a víkend?

Můj ideální den a víkend no (smích). Já bych si každé ráno ať o víkendu nebo v týdnu chtěla vstát, zacvičit si jógu, jít běhat a mít na to takovej ten klid, že se nemusím honit. Pak vzít holky, jít na snídani, kde se o nás někdo postará. Navštívit zábavní centrum, kde s nima poblbnu, to mám ráda. Přece jen s tou školou je to náročnější a nemám tolik času, kolik bych chtěla, takže víc trávit čas s holkama. Pak bychom šly na oběd, do kina a taková ta pohodička, kde nemusím nic řešit a jen si užívat ten klid.

Jak vnímáte celkově Vy svět kolem sebe?

Já bych řekla, že hodně zkaženej je svět a že lidi si neváží věci a celkově si neuvědomují, co mají, že to všechno berou, že je to přirozený. Dokud to neztratí nebo dokud se jim něco nestane, třeba když onemocní. A celkově úspěchanej, lidi jsou zlí na sebe, pomlouvají se a předhání.

A když byste měla říct, jaký je podle Vás dnešní svět pro děti a rodiče?

Myslím si, že je to hodně o rodičích. Když to vezmu takhle děti jsou velice zlý a dokážou být zlý, když chtějí. To se stalo teď třeba Mariánce, že měla ve školce rukavice, kde tam sice měla Elsu a Annu ale byl tam zelený pruh. Tak holky na ni hned, ty tam máš zelený proužek a proč tam není růžový, když jsi holka. A už se začínou posmívat i to, že dítě nemá nejnovější značky, telefony, vše řeší už i v té školce. Takže je to spíš zkažený. Každý rodič by si měl sáhnout do svědomí, co ho učí, jestli se mu věnuje, jak on sám se chová, protože dítě to všechno vnímá, jestli s ním mluví, tak jak má nebo jestli naopak na něj úplně kašle, a to dítě potřebuje hodnoty, cíle, který tak nemá, protože ten rodič mu to nepředá. Velkou roli, zde teda hrají rodiče.

A pro rodiče je dnešní doba podle Vás jaká?

V současnosti je to těžký, hlavně asi po té finanční stránce. Je těžké sehnat dobrou normální práci, když máš ještě malé holky. Všichni chtějí ty, kdo mají už děti dospělé a mají záruku, že žena nepůjde už na mateřskou. S tím se potýkám i já, když mám těch 28.

Co si myslíte, že je v dnešní době nejtěžší a naopak nejlepší?

Nejtěžší i tím, že pracuji v alternativní škole, tak děti nemají nastavená pravidla a hranice a já to třeba těm dětem musím nastavovat. Děti jsou v první chvíli takový vykojení, ale pak třeba přijdou, že to přehnaly a omluví se, že si to sami uvědomují. Pak přijdou ty rodiče a poděkují mi, že jsem jim ty hranice nastavila a dítě jim doma už jak se říká neskáče po hlavě. Takže si myslím podle toho, co jaký rodič vyznává. Jako druhé bych řekla, že asi i tom, že máme s Michalem střídavou péči, že jednou za čtrnáct dní chodí děti na víkend k němu, takže to je třeba po mě nejtěžší. První den je fajn, vyspíš se a řekneš si, že si odpočneš, ale pak ta sobota, neděle jsou horší. Tak bych řekla, že pro mě je nejtěžší i to odloučení od těch dětí. A nejlepší možnosti, kterých můžu s dětmi využívat. Že si s dětmi můžu zajet kamkoliv, když zrovna není covid a je všechno zavřený (smích). Můžeme si zajít do zábavního parku, do ZOO, prostě ty možnosti tady pořád máme. Na internetu si zjistíš otvírací dobu, sedneš do auta a jedeš.

Když se zaměříme zase na tu dnešní dobu, co podle Vás dítě nejvíce ohrožuje?

Určitě jsou to ty rodiče, hlavně v tom předškolním věku dítěte, potom co jsou děti starší, tak určitě taky ale tam už to jsou i ti vrstevníci ve škole, věk a veze se to, ale ti předškoláčky ještě tu péči potřebují.

Jak vnímáte to, jakým způsobem tráví svůj volný čas jiné předškolní děti?

Hodně si myslím, že po školce rodiče dětem švihnou telefon, jelikož jsou pracovně vytíženi nebo na ně nemají čas nebo ho ani mít nechtějí. Pak se vlastně chystají jít spát a ten den uteče a rodiče s dítětem pomalu ani nepromluví. Víím, že děti mají i hodně kroužků, což je ta lepší alternativa toho, jak děti zabavit, třeba flétničku. Takže to vnímám, já neříkám, že my to máme dokonalý samozřejmě, ale spousta rodičů má děti a nemá o ně zájem, nestarají se o ně, nechávají je ve školce, co nejdýl a doma je posadí k počítači nebo k mobilu. Ten rodič se s něma kolikrát ani nepobaví, jak se měli, co dělali, co nového se naučili třeba.

Zjišťovala jste si někdy něco o informačních a komunikačních technologiích, ať už v rámci nějakého videa nebo článku?

Osobně jsem nic nezjišťovala, nečetla, ale musím říct, že Michal byl takovej, že si rád četl různé články a vždycky přišel s něčím novým a víím, že o tomhle mi taky povídal jako, ale já sama od sebe bych si to nečetla, protože jsem si říkala, že nás se to ještě úplně netýká. Víím, že přijde čas, kdy holky budou chtít mít telefon a třeba i sociální síť, protože v této době žijou a obklopuje je to. Ted' jsem zastávce toho, že v tomto věku mít třeba vlastní telefon je nesmysl a všeobecně jim to do ruky nepatří. Asi i tím, že já nejsem zběhlá v IT, tak bych se bála, že se proklikají, kam nemají, takhle na tom tabletu víím, že jim ten čas stačí pouze na jednu, dvě hry a konec. Nějaké dlouhé vysedávání nepřipadá v úvahu.

A myslíte si, že můžete nyní ovlivnit to, jaký vztah bude mít Vaše dcera v budoucnu k těmto mediím? Nebo si myslíte, že to nelze.

Jo já si myslím, že ano, že třeba nebudou vyhledávat nějaký stránky, který jako úplně nepotřebují, ale samozřejmě, že k tomu budou mít kladný vztah. Zakázané ovoce chutná nejlépe (smích). Zas bych řekla i to, že to dítě, které nebude mít ty technologie a nebude na nich pracovat, tak bude takovým tím vyvrhelem společnosti, protože ostatní děti to budou znát, umět a používat, aby zapadl do společnosti.

Poslední otázkou tedy je, jakým způsobem se tento vztah dá ovlivnit?

Zejména tím, že mu to nebudu nutit (smích). Všeho s mírou a pokud to bude znát a budu to limitovat časem a hlídat, co tam na tom zrovna budou dělat, jestli se budou dívat na hlouposti, co jim nic nepřinesou anebo naopak si to vezmou kvůli vzdělání a nějakému posunu.

Velmi děkuji za rozhovor.

Rozhovor - R4

Jaký je prosím, Váš věk?

38 let.

Jaké je Vaše současné zaměstnání?

Momentálně jsem na rodičovské dovolené. Dříve jsem pracovala jako účetní.

Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Bakalářské.

Jaký je Váš rodinný stav?

Jsem vdaná.

Bydlíte v domě nebo v bytě?

V rodinném domě.

Jak se jmenují Vaše děti a jaký je jejich věk?

Nejstarší je naše Valerie ta má 10 let, Samuel má 5 let a nejmladší Timon má 1 rok.

Jak běžně trávíte volný čas?

Se třemi dětmi volného času není tolik. Ráno, když manžel odveze Valču do školy a Samuelka do školky, tak mi Timonek asistuje při věšení prádla nebo vaření a pak jdeme většinou ven. Po obědě malého uspím a jedu pro děti. Tak až teď bych se dostala k trávení volného času, který se snažíme trávit co nejvíce spolu. Když je hezky jdeme ven, v létě je u nás oblíbený jednoznačně bazén no a v zimě zase kopec za barákem, kde děti bobují. Nově jsme koupili boby, které mají volant, tak to je hit (smích). Takže se snažíme být co nejvíce venku, pokud to počasí dovolí, jinak si doma hrajeme, hlavně pexeso a černého Petra. Valča ráda vyrábí a zkouší různé vychytávky, které viděla na Youtube, Samuel je spíš opravář a automechanik a Timonek je ještě malý.

A když byste to měla shrnout, kolik času zhruba jednotlivých aktivitám věnujete?

Nikdy jsem to nepočítala (smích), ale když bych to měla shrnout je to vážně jak kdy, obecně se snažím být aspoň tu hodinu a půl s dětmi venku odpoledne a pokud tomu nepřeje počasí hrajeme fakt v průměru tu hodinku až dvě doma.

Co dělá Samuel nejraději? Jaká je teďka její oblíbená činnost nebo aktivita?

Teď má oblíbené lego duplo a celkově má takové plastové nářadí, tak pořád něco opravuje a staví, pomáhá mi i vařit. Jo, a ještě si hrozně rád listuje v knížkách, které si pak čteme. Vyhovuje mi, že tady v obýváku máme takový hrací koutek, děti mám na očích a jsou tu krabice s různými hračkami, které mají rádi, tak si vždy každý něco vybere podle sebe, co zrovna chce dělat, co ho láká. Nahoře mají pak každý svůj vlastní pokojíček, kromě Timona zatím, ten pak bude společně se Samem, ale spíš jsme spolu tady dole a večer se přesuneme zase do druhého patra, kde vyčistíme zuby, připravíme se do postele a čtu všem pohádku.

Jak tráví Sam svůj volný čas, když si s ní momentálně nemůžete hrát Vy nebo manžel?

Rád si hraje i s Valčou, takové ty rolové hry na něco, takže se vzájemně zabaví. Valča je ráda za takovou tu dominantní pozici nejstaršího člena, tak to často diriguje, ale v dobrém samozřejmě. Jinak zase podle toho, co chce dělat, jak jsem říkala, má rád tady ty stavebnice, auta, autodráhy, a tak no.

A tráví Váš syn i nějaký čas využíváním informačních a komunikačních technologií?

Ano, ale velmi málo. Někdy si pustíme pohádku v televizi, ale spíš se snažíme být s dětmi venku, jen ne vždy to jde, přece jen tři děti jsou tři děti. Takže Samuel má přístup zatím jen k televizi a pohádkám.

V čem podle Vás spatřujete přínos a v čem naopak vidíte zápory jednotlivých činností?

Pokud to mám vztáhnout na ty informační technologie tak když začnu pozitivem, máme rádi „Děčko“, teda aspoň některé programy. V pondělí a ve čtvrtek tam bývá asi na patnáct minut angličtina pro nejmenší, tak to sleduje, protože má angličtinu i ve školce. Některé dětské pohádky a seriály jsou naopak pojaté až hloupě prostě těm dětem nic nedají, nějak je nerozvíjí spíš naopak je dělají velmi pasivními. Takže se dají vybrat i ty vzdělávací u kterých si dítě procvičí i komunikaci, výslovnost slov ať už českých tak anglických a někdy se i něco

nového dozví. Tak ty vyhledáváme. Včera měl Samuel puštěný nějaký dětský dokument o ptácích, tak to mi přijde fajn. Na druhou stranu má ta televize i zápornou stránku v tom, že dětem jistým způsobem podbízí svůj názor, který mohou lehce přebrat za svůj a nechat se tím ovlivnit. Takže jim neposkytuje takovou míru kreativity a pohybu, který je pro děti hlavně v tom předškolním věku podle mě dost důležitý.

Dokážete říct, zhruba od kolika let tyto moderní technologie používá?

Tak nemůžu říct, že by je úplně používal a rozuměl jim, ale vidím i u Timona, nejmladšího, že když jsem na telefonu a píšu třeba SMS, tak ho to zajímá a sápe se po něm, ale to je, protože ho to láka, ne, že by ho chtěl používat (smích). Tím, že máme i Valču, která je starší, tak Samuel znal televizi už od mala, asi od roku, možná roku a půl, teď přesně nevím.

Využívá teda ještě i nějaké jiné informační a komunikační technologie kromě televize?

I přes to, že je doma máme, tak ne. Televizi si sám zapnout ještě neumí, tak mám i přehled o tom, kdy se na ni dívá a kdy ne.

Korigujete množství času tráveného na televizi či nikoliv?

No snažím se, i vlastně tím, že si Sam ještě televizi sám nezapne, ale většinou ráno je zaplá, než nachystám všechny do školy a školky, je to takový mezi bod zábavy, abych vše stihla. Jinak ho baví Pat a Mat už od malička, takže když potřebuji, aby byl v klidu, když je třeba nemocný nebo musím něco udělat a na „Děčku“ není nic, co by ho bavilo, tak mu pustím to, na to může koukat pořád dokola a neomrzí ho to, mi přijde. Často totiž u ostatních pohádek moc nevydrží, pokud v nich není někdo nebo něco co má rád. Jsem za to ráda, že pořád vyhledává i ty knížky a normální jiné hry a hračky než vyloženě jen televizi.

Takže ten čas trávený u televize nemusíte ani nějakým způsobem omezovat?

To se říct nedá, někdy je to určitě potřeba.

A jak na to Samuel většinou reaguje?

Pochopí to. Občas se vzteká, ale to fakt málo. Pokud se tak stane, snažím se ho namotivovat na jinou činnost, která vím, že by ho bavila, a to je pak bez odmlouvání.

Trávíte i Vy nějaký čas touto aktivitou, ať už je to v rámci práce nebo jako způsob volnočasové zábavy?

Zřídka ano, večer před spaním si přečtu maily, než jdu spát na telefonu, ale není to tak, že dám Timona spát, když jsou všichni ve školce, škole a byla bych na internetu, to ne, to jsem ráda, že si stihnu udělat věci v domácnosti. Takže jo, spíš občas večer, jak je čas. Spíš manžel rád sleduje filmy a využívá telefon i počítač nejenom k práci, ale i té zábavě a internetu. Má, ale firmu tak mu stále někdo volá, takže pak vyřizuje požadavky, maily i mimo pracovní dobu.

Jak podle Vás žijete?

Já si myslím, že si žijeme dobře. Co potřebujeme máme, děti jsou zdravý a relativně šťastný.

Jak máte nastavený harmonogram všedního dne a víkendu?

Ráno vstaneme všichni, já je tady obleču, nasnídám, vyčistíme zuby a manžel je odveze do školy a školky. Já se s Timonem ráno pomazlím, pohrajeme si, dáme si nějakou snídani a uděláme ještě větší bordel, než zde je (smích). Kolem desáté jdeme na vycházku, mimčo mi usne a já jdu vařit oběd, uklidit nebo si tady něco udělám. Timon se vzbudí dáme oběd, přijde manžel z práce na oběd no a pak ještě něco málo stihnu, třeba vyprat nebo pověsit prádlo a jedu pro ně do školky a družiny. Odpoledne jdeme nakoupit a třikrát týdně vezeme Valču na kroužky tanečky a keramiku. Uděláme si svačinku, chvílku si pohrajeme nebo jdeme na zahradu, jak kdy je to různorodý, pak večere a když stíháme, tak si pustíme večerníček, no a pak už je jdu koupat, večerní hygiena a postel, kde čteme pohádku a jdeme spát.

A o víkendu to máte nastavené jak?

O dvě ulice vedle bydlí prarodiče, ke kterým Valča se Samuelem moc rádi chodí, takže jak se domluvíme. Často tráví čas tam, nebo jedeme někam na výlet, na procházku po vesnici, Samuel má rád pohádku „O Smolíčkovi“, tak chodíme i do lesa a hledáme jelena, necháme mu pak v krmelci dobroty. Jezdíme i do Olešnice na lyže, teď v zimě. Prostě trávíme čas spolu i manžel má čas, tak je to příjemný a užíváme si to.

Vyhovuje Vám to takto? Jak jste s tímto rozvržením spokojená?

Asi jsem docela spokojená. Někdy mi přijde, že nemám tolik času se věnovat každému individuálně natolik, kolik bych chtěla. S Valčou, když byla jedináček to bylo jiné, stále jsem ji věnovala plnou pozornost, což teď není v mých silách se všemi třemi doma, čtyřmi, když vezmu i manžela, to je taky takové moje dítě pořád (smích). Ale zas je výhoda, že si vzájemně vystačí, hrají si spolu a vytváří, malují, takže jo, jsem s tím takto spokojená.

Takže byste ani nic neměnila a je naopak něco, co byste změnila ráda?

Co bych neměnila? No asi nic, líbí se mi vztah dětí mezi sebou, mají se rádi, jsou na sebe hodní a Timona pořád mazlí a pusinkují, tak to mi přijde hezké. A změnila bych asi (pomlka), asi to množství času, někdy bych potřebovala, aby měl den tak 48 hodin minimálně (smích). Já nevím, třeba je to jen to zimní období, venku je brzo tma, tak to evokuje spací náladu a večer. Jako všeobecně víc času na děti i manžela, celou rodinu neuškodí nikdy, tak leda to. Jinak myslím, že dobrý.

Jak byste popsala, že by měl být Váš ideální běžný den a víkend?

Dlouhé rána a pozdní vstávání by bylo fajn, jak v týdnu, tak o víkendu. Přijde mi, že v česku škola koncipovaná na 8 ráno nebo alespoň na naše základní, kam chodí Valča je zbytečně brzy. Děti jsou stejně první hodinu ospalé. Takže asi klidně vstát tak na devátou, dát si dobrou snídani, nejlépe tu, kterou by nám někdo připravil (pousmání) a pak pěkné počasí a nějaká vycházka po okolí s celou rodinou, pak bychom si dali dobrý oběd, buchtu a odpočívali. Rádi si s dětmi listujeme ve fotoalbech a vzpomínáme, tak to bych to ideálního dne taky klidně zařadila. No takhle nějak by se mi to líbilo pořád, ale pokud to jde, tak to tak vesměs máme. Snažíme se nikam se nehonit, být v klidu a mít se rádi. To je pro nás hlavní.

Jak vnímáte celkově Vy svět kolem sebe?

Všechno kolem je moc rychlý, hektický.

A když byste měla říct, jaký je podle Vás dnešní svět pro děti a rodiče?

Asi bych řekla málo času, jak jsem říkala doba je taková uspěchaná. Když bych to vzala na sebe a já chodila do práce, tak absolutně nedokážu pochopit, to, co dělám teďka a jsem na mateřské, jak bych to skloubila ještě s tím, že bych měla osm hodin strávit v práci. Nevím,

co Vám řekly pracující ženy (smích), ale fakt skloubit tady ty kroužky, nákupy, péči o domácnost a o děti a k tomu chodit ještě do práce, to mi přijde v dnešní době hodně náročný.

Co si myslíte, že je v dnešní době nejtěžší a naopak nejlepší?

Nejtěžší? Možná závist některých lidí, to jde vidět i u těch dětí, že mezi sebou dělají ty rozdíly někdo má a někdo nemá, někdo může a někdo nemůže, proč já nemůžu, když oni můžou. V dnešní době se snaží být každý ten nejlepší, aby jejich děti uměly co nejvíc věcí, což je i pro ty děti pak těžké, prostě velký nápor na splnění spokojenosti některých rodičů. Takže těžké je asi i to, aby ten rodič nebyl hned nejhorší a nevypadal u ostatních blbě, když se jeho dítě zrovna vzteká a zuří v supermarketu například. A nejlepší asi výběr tady těch možností, toho všeho, co dneska je a co můžeš udělat pro sebe a pro děcka. To si myslím, že dřív za nás nebyvalo.

Co podle Vás dnes dítě nejvíce ohrožuje?

Tak ohrožuje, klidně bych řekla ta výchova některých rodičů. Děti jsou pak třeba moc důvěřivé, což může být negativem třeba pro tady ty informační technologie, počítače, tablety, kde se mohou s někým seznámit a bůh ví co. Za nás nic takového nebylo a taky žijeme (smích). Ne, řekla bych, že je dobré se tomu dítěti věnovat, tak jak se má. Zase druhý extrém a přehnaná péče můžou vést ke strachu toho dítěte být někde pak bez toho rodiče, který ho pořád hýčká a stará se o něj, to pak samo nezvládne skoro nic, takže jistá míra svobody je tady potřeba.

Jak vnímáte to, jakým způsobem tráví svůj volný čas jiné předškolní děti?

Tak s předškoláky, se kterými se Samuel setkává využívají svůj čas dost aktivně. Máme tady kamarádku Ivu, která se zajímá o zdravou stravu a vede tak i svoje děti, chodí ve vesnici na procházky a tvoří s dětmi každé období jaro, léto, podzim, zima výzdoby kolem domu i v něm. Takže za mě super, klidně bych uvítala víc možností pro volnočasové aktivity dětí. Všechny kroužky má Samuel ve školce, tedy jen tu angličtinu a flétničku, ale to je zas asi i tím, že jsme tady z vesnice, a ne z velkoměsta, kde je rozhodně těch možností vyžití víc.

Zjišťovala jste si někdy něco o informačních a komunikačních technologiích, ať už v rámci nějakého videa nebo článku s touto tematikou?

Ne já o tom nic nevím (smích). Nemám na to čas, ale manžel jo.

A řekl Vám manžel nějaká svá zjištění, překvapila Vás?

Zjištění ani ne, spíš jsem ráda, jak jednal. Vyhledal si programy a možnosti zabezpečení jeho počítače, na který chodí nejstarší Valča a ta tak nemá přístup ke všemu co je na internetu. Takže z bezpečnostního hlediska jsem ráda, jinak myslím, že veškeré informace o tom, jaká rizika jsou a že v dnešní době jsou mám, ale aktivně se o to nezajímám. To nechávám právě na tom manželovi (pousmání).

Myslíte si, že můžete nyní ovlivnit to, jaký vztah bude mít Vaše dcera v budoucnu k těmto médiím? Nebo si myslíte, že to nelze.

Těžko říct, víceméně si myslím, že ho pak strhne to okolí a v dnešní době je to už i potřeba no.

Podle čeho tuto odpověď usuzujete?

Soudím teď podle nejstarší Valči, která vlastně měla celý minulý rok online výuku, tak ji od toho nějakým způsobem nemůžu omezovat, byla to potřeba a nutnost. V dnešní době je to prostě i taková samozřejmost, ty technologie jsou budoucnost našich dětí, takže pokud se s nimi nenaučí teď, stejně k nim jednou dospěje a naučí se to sama nebo právě od těch kamarádů. Takže si nemyslím, že ho před tím uchráním, to bychom museli támhle někde na samotě u lesa bez signálu (smích).

Poslední otázkou tedy je, jakým způsobem se tento vztah dá ovlivnit?

Určitě prioritní je, ty děti zaměstnat nějak jinak, aby neměly tu potřebu internet a ty všechny technologie vyhledávat. Je to hodně o pohledu a přístupu toho rodiče samotného, protože je jedno jestli mu do volného času naplánujete kroužky nebo se mu budete věnovat aktivně sami, fakt záleží na každém rodiči, jestli má člověk peníze a zaplatí mu kroužky, zábavní centra nebo ty peníze nemá a jde s ním do lesa nebo do přírody obecně je jedno. Z mého pohledu je to v rukou rodičů, jaký k tomu zvolí přístup.

Moc děkuji za rozhovor.

Rozhovor - R5

Jaký je prosím, Váš věk?

Je mi 29 let.

Jaké je Vaše současné zaměstnání?

Jsem právníčka

Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Vzdělání mám magisterské.

Jaký je Váš rodinný stav?

Jsem vdaná.

Bydlíte v domě nebo v bytě?

My bydlíme v rodinném domě.

Jak se jmenuje Vaše dítě a jaký je jeho věk?

Taky Laura (smích), má teďka 5 let.

Jak běžně trávíte volný čas?

Rádi chodíme na procházky do lesa, snažíme se být hodně venku, ale to zaleží podle počasí. Teď nám dole ve městě postavili menší kluziště, takže chodíme rádi na brusle, spíš teda o víkendů ráno, protože pak je tam spousta starších dětí a je tam přecpáno. Celkově máme rádi sport a sportovní aktivity, jezdíme plavat na bazén, občas na místní sjezdovku na lyže nebo jdeme sáňkovat. Když jsme doma tak často něco vyrábíme, teď tady má škrabací obrázek, takže tady nějaký ty ruční práce Lauru baví. Ráda kouká na pohádky, většinou večerníček každý den a když je čas, tak ráno, než se vypravíme na maximálně těch 20 minut. Já nevím, co ještě rádi děláme? Laura: „Jíme kokina“, maminka: (smích). Tak jste to slyšela. Laura: „Ještě ráda hladím králíka“, maminka: (smích), ano máme králíka, takže se o něj staráme. Tím si Laura i pěstuje podle mě takový ten smysl pro povinnost, sama mu čistí

klec, hlídá si, aby byl najezený a měl vodu. No a co my ještě děláme. Tak vaříme, buď jenom jako v pokojíčku v kuchyňce nebo když já vařím, tak mi Laura s drobnostmi pomáhá. V létě se ten čas taky snažíme trávit aktivně, jezdíme k našim na bazén, mají ten velký, krytý. My máme tady na zahradě jen ten nafukovací, to není úplně ono, ale taky to stačí. Když je teplo tak jsme hlavně venku, na zahradě, Laura mi pomáhá sázet a pak sklízet rajčata, minulý rok jsme měli i hrášek, tak ten měl úspěch (smích). Navštěvujeme se s přáteli a se sousedkou, má holčičku v podobném věku, tak je to fajn. Společně rádi grilujeme, děláme oslavy a tak. Takže tak, takový normální věci.

Kolik času věnujete jednotlivým aktivitám s dcerou?

To jde těžko posoudit no. Třeba bych řekla pracovní týden, tak to si hrajeme určitě méně, tak půl hodky denně, že jsme spolu v pokojíčku a hrajeme si s bárbínama, malujeme si nebo takhle a o víkendu samozřejmě víc žejó. To jsem spolu celý den a je to takový intenzivnější, ale abych jako úplně přesně na čas řekla, to teda nevím no.

Co takhle Laura ráda dělá, když se jí Vy zrovna nemůžete věnovat a hrát si s ní?

Laura má ráda tady to malování a vyrábění, takže to zvládá sama a baví ji to. Jak třeba teď, nebo ji pustím pohádku v televizi. Ale asi takhle my máme takový pravidlo, že se na ty pohádky dívá třeba ráno, když se vzbudí, tak chvíli, jak jsem říkala a pak večer před spaním, takže většinou ji ty pohádky večer pustím, když potřebuju něco dělat a taky je to něco jinýho v zimě, teď ji nevyženu na zahradu (smích). Dnes dokonce padají kroupy nebo co to je, takže jo, v té zimě ty pohádky asi víc. Jen si hlídám, co sleduje, aby to nebyly takové ty jednoduché bezvýznamné dětské pořady.

Jaké byste viděla v jednotlivých činnostech přínosy a jaké naopak zápory?

Laura je taková, že má ráda ty vzdělávací věci. Máme ještě Albi tužku, to nevím, jestli se bere taky jako informačně komunikační technologie, ale ta je fakt super. Právě tady na to různý učení, písničky, nový informace a komunikaci, tak tu chválím. Na to, že je to v podstatě na tom principu, že to tomu dítěti něco vykládá, tak mi to přijde dobrý, že jsou tak různý ty kvízy a pak to vysvětluje některý ty věci, takže to je asi přínos, to se mi líbí. Stejně tak ty ruční práce, které Lauru teď hodně baví, jak jsem říkala to malování, vystřihování nebo modelování z plastelíny, tak tam procvičuje a zdokonaluje jemnou motoriku a určitě kreativitu, nějakou fantazii.

A nějaké zápory v jednotlivých činnostech spatřujete?

V tom, co jsem označila na přínosy, tak určitě ne. Zápor pak možná v té televizi hlavně ze zdravotního hlediska, protože momentálně dbáme na to, co sleduje a jsou to spíš i seriály, kde si rozvíjí tu slovní zásobu, získá nové informace a potřebné věci pro její rozvoj. To, aby nekoukala na blbosti fakt hlídám. A na tabletu, který jí dávám fakt jen málo nic moc nemá, tam kouká taky jen na pohádky, to asi kdyby byla starší a uměla číst, tak je to taky něčem jiným, ale teďka, když klikne na něco, co nezná, tak mě hned volá, že jako co s tím má dělat.

Co dělá Laura teda nejraději?

Asi to vyrábění, ráda si maluje, kreslí a dělá takové kreativní výtvarně věci. A druhé jsou určitě barbíny, ty teďka frčí bych řekla skoro nejvíc, ale tady to vyrábění, vystřihování a omalovánky taky hodně. Laura: „pečení perníčku, to mě taky hodně bavilo“. Maminka: (smích). Ale to nepekla semnou, protože já vánoční cukroví nepeču. Občas si Laura ráda pustí pohádky, které má ale fakt na tu hodku nejvíc, odvíjí se to hlavně od délky pohádky, když je to seriál barbíny někde na Netflixu nebo „Děčku“, tak je to půl hodiny, ale zas Ledové království to už je přes tu hodinu. Ještě bych zapomněla, chodila na balet, to jí moc bavilo, ale od malinká má problémy s kyčlí a musela na operaci, měla tam šrouby, tak má teď klidovej režim a nechodí, ale to dělala teda taky ráda.

Takže tráví Vaše dcera i nějaký čas využíváním informačních a komunikačních technologií?

Ano, tráví.

Využívá teda ještě i nějaké jiné informační a komunikační technologie kromě zmíněných?

Hlavně tu televizi na pohádky, výjimečně tablet, ale když jí ho půjčím, tak se na něm stejně dívá na ty pohádky anebo tam má omalovánky ještě, tak ty si tam zapne. Ten tablet to fakt straně málo, ona si na něj ani nevzpomene za celej den (smích). Takže já ji do toho záměrně nenutím, jakože dokud to nevyžaduje, tak prostě dělám, jakože nic a jsem ráda, že ten čas využije jinak než na internetu, tabletu a tak. Telefon jí nedáváme vůbec, jen když volají prarodiče na facetime tady jednou za 14 dní, od Tomáše, jsou z Opavy, tak když se s nimi

nemůže vidět, tak často jako s našima, kteří bydlí asi 15 km od nás, tak aspoň takto po telefonu. Takže telefon, jen k těmto účelům, jinak ne.

Dokážete říct, zhruba od kolika let tyto moderní technologie používá?

Tyjo tak to, když si vzpomenu na takový ty vyloženě miminkovský, dětský písničky a říkánky, tak klidně fakt už od roka.

A jakým způsobem omezujete množství tráveného času touto aktivitou?

Nabídnutím jiné aktivity. Ted' jsme koupili ten škrabací obrázek, tak ji většinou nalákám na nějakou tu výtvarnou činnost nebo na ty barbíny, to jde hned (smích). Ty pohádky máme nastavené tak, že ráno před nachystáním, protože to je chaos, tak zhruba 15-20 minut, podle toho, jak stíháme, někdy ji ani nepustíme a v pohodě. Když je to během dne, tak ji většinou upozorním, jak jsem říkala, podle toho, jestli je to kratší seriál nebo pořad někde na Netflixu nebo „Děčku“ anebo jestli je to fakt klasická hodinová pohádka, zpravidla ale řeknu, tak jedna pohádka a jdeme něco dělat nebo tahle bude poslední a vypínáme televizi, pak jen třeba už je čas.

Jak na to Laura reaguje?

Jo většinou v pohodě. Možná horší je to večer, protože jak je „Děčko“, tak oni tam dávají tady ty nejlepší pohádky až kolem té půl osmé no, a to my máme čas, kdy chodí spát. Ted' začne nějaká dobrá pohádka, tak se jí nechce že, ale obvykle souhlasí, protože ví, že ráno vstáváme brzy a byla by unavená.

Trávíte i Vy nějaký čas touto aktivitou, ať už je to z hlediska práce nebo jako způsob volnočasové zábavy?

Jo, tak moje celá práce je na počítači (smích). Když přijdeme domu tak jen spíš až večer si pustíme nějaký film nebo seriál na Netflixu s manželem. U toho večer zkouknu rychle Instagram, Facebook (smích) a to je asi tak celý no.

Jak podle Vás žijete?

Já myslím že dobrý, jako v pohodě. Někdy bych potřebovala víc času, protože mi přijde, že absolutně nic nestíhám (smích), ale jinak bych řekla že dobře, prostě tak nějak jako všichni ostatní, normal.

Ted'ka bych se zeptala, jaký je Váš harmonogram běžného dne a víkendu?

Jo tak v týdnu se ráno nachystáme já jdu do práce a odvezu Lauru do školky. A odpoledne je to různý, podle toho, jestli Lauru vyzvedávám já nebo manžel, protože já ji vyzvedávám takhle jako dneska, že jsme doma kolem té čtvrté a pak prostě máme čas spolu. Chodíme třeba na návštěvu za tou sousedkou, nebo jak dneska, že si tady škrabe ten obrázek, hlavně záleží na tom, co chce dělat. Protože někdy, když brzo vstává do té školky, tak je pak odpoledne vyřízená a nechce se jí dělat různý aktivity, chce být spíš v klidu. Jak kdy, prostě co chce. Ráda si hraje i v pokojíčku, má spoustu hraček, těch barbín. Takže asi tak nějak.

A harmonogram o víkendu?

O víkendu většinou někde jsme všichni. Je to podle toho, jestli jedeme někam na výlet, někde se podívat nebo jedem nakupovat. Jezdíme i na návštěvu za našima, bydlí tady kousek a taťka Lauru miluje, mají slepice, trampolínu, v létě velký bazén, tak tam má super vyžití a já je tady ráda vidím. Když jsme doma, tak zas podle toho, jestli je hezky jdeme ven nebo vaříme, uklízíme a víc si užije i manžela, který na ni má o víkendu víc času. Před spaním čteme pohádku a ráno vstáváme později o víkendu, přece jen přes týden, když vezu Lauru do školky já, tak musí vstávat brzo a je pak unavená. Takže o víkendu je to vstávání volnější.

Jak jste s tímto rozvržením spokojená?

V rámci možností myslím, že v pohodě. Někdy do té práce chodit musím, takže tak to беру.

A je něco, co byste ráda změnila a co naopak byste změnit nechtěla?

Já bych řekla, že v pohodě, akorát možná to ranní vstávání na půl šestou. Laura je pak unavená, nechce se jí, je protivná a prostě to na ní vidím a stejně, když jedeme takto brzo, tak já jsem v práci až po sedmé. Kdybych jezdila později, tak zas domů přijedu večer žejo. Spíš tady to bych změnila, ale to budu měnit práci, která bude blíž od domu a skoro hned

vedle Lauriny školky, prostě supr, tak to pak budeme vstávat v sedm. Takže to brzo odpadne, tady to ranní vstávání.

A je něco, co byste nechtěla změnit?

Změnit bych nechtěla ty naše víkendy, kdy jsme všichni spolu a máme na sebe čas.

Jak by měl vypadat Váš ideální běžný den a víkend?

Pro mě by to bylo ideální, jak jsem říkala ted'ka. Přes týden bych pozměnila tu pracovní dobu, kterou měnit budu, abych měla na Lauru víc času, a hlavně i ráno, aby se déle prospala. A víkendy myslím ideální máme, nejradši mám, když máme ten společný čas všichni a můžeme jet někde právě na ten výlet. Často chodíme jen procházkou po Těchově, po Blansku, ale právě je super, když máme čas jet někde na půl dne, na výlet. Prostě taková ta pohodička s rodinou.

Jak vnímáte Vy svět kolem sebe?

Možná jak jsem říkala, že někdy nestíhám, že je ten den pro mě moc krátký a tak. Takže to si myslím, že ten problém dnešní doby, že je všechno strašně uspěchaný, všechno musí být hned a tak. A ještě co mi vadí, že spousta lidí je dost negativní a všude to kolem sebe roznáší, prskají, jak je všechno zle a špatně, a to úplně není můj styl. Stejně tak i ty moderní technologie, které jsou všude kolem v dnešní době, kdy rodiče nemají čas, tak dítě odloží k tabletu, telefonu, nevím, prostě ty děti tráví ten čas někdy až moc na těchto zařízeních, co tak vidím i u známých. Někdy je to pohodlné, ale na druhou stranu, děti jsou malé jen jednou a je důležité jim předat to nejlepší právě v dětství. Takže asi takhle vnímám já tu dnešní dobu.

Jaký je podle Vás dnešní svět pro děti a rodiče?

Tak řekla bych asi taky, že spousta lidí, teda těch rodičů má hodně práce a málo času na své děti, které pak právě pošlou na tablet s tím, že se na něm zabaví. Dítě je na televizi nebo čumí do mobilu a něco a nevěnují se sobě, že si spolu třeba nepovídají. Třeba tohle bych viděla jako problém, že spolu málo mluví. My s Laurou jsme spolu zvyklý se bavit co dělali ve školce, co měli na oběd, a i o blbostech z pohádek, to, co jí zajímá. Takže jasně, že jí pustím občas pohádku, ale ráda se s ní pak o ní i bavím, aby to neměla takový jednotvárný, prostě jen televize, to ne. Tak asi je celkově dobré se zklidnit a vyhradit si čas na ty děti, na

tu rodinu jako takovou, a ne hekticky spěchat za něčím, být unavený a zaneprázdněný. To my nepřijde dobré.

Co si myslíte, že je v dnešní době nejtěžší a naopak nejlepší?

Za nejlepší považuju v dnešní době tady těch strašně moc možností, co máme, co můžeme dělat, můžeme jet do zahraničí, je na výběr ze spousty kroužků pro děti, vše je dostupný i skrz ten internet. Když to řeknu tak, že Laura má ty prarodiče v té Opavě, tak dnes si tady zavolají na facetime a vidí se místo toho, aby se jednou za měsíc viděli na návštěvě, tak takhle se můžou vidět o dost častěji.

A naopak něco nejtěžšího na dnešní době?

Nejtěžšího? Nevím, asi bych to vztáhla na ten čas. Já jsem s tou prací měla štěstí, ale věřím, že jsou i rodiny, kde je těžké skloubit pracovní povinnosti a celkově ten život s dětmi. Tak asi tohle bych považovala za těžké v dnešní době. Prolíná se s tím i finanční situace rodin, no jde to všechno ruku v ruce, co si budeme povídat že.

Co podle Vás dítě v dnešní době nejvíce ohrožuje?

No řekla bych tady ty sociální sítě a technologie. Jestli znáte film „V síti“ nebo prostě, že ty děti na tom tráví spoustu času a jsou z toho pak strašně ovlivněny. Když to vezmu na příkladu, tak nějaké dítě tam něco vidí, nějaký blbosti a je s tím v pohodě, protože má normální rodinu, normální zázemí, takže ví, že jsou to věci, který jsou jen tady na internetu, ale pak jsou děti, které žijou, kdo ví kde, kdo ví, s kým a rodiče se o ně nezajímají. Tak jako v tomhle vidím i ten problém v nedostatku času na dítě a v těch technologiích, internetu a nebezpečí na něm.

Jak vnímáte to, jakým způsobem tráví svůj volný čas jiné předškolní děti?

Co je takhle většina přátel i ta sousedka, tak je to srovnatelný s životem Laury, prostě v pohodě. Ale znám i pár lidí co ty děti za každou cenu prostě dávají do nějakých kroužků a mají každý den něco a pak ve finále spolu vůbec nejsou jako rodina doma, a to dítě je hotový. Pro malýho předškoláka je to náročný žejo, být takhle celý odpoledne někde v nějaké angličtině, pak celý odpoledne nějaký tanečky pak další, pak fotbal. Některý ty rodiče kladou fakt velký a zbytečný nároky na ty děti, že to pak pro ně náročný. Jak jsem říkala, že Laura

měla balet, myslím, že ten jeden kroužek pro takhle malý dítě stačí. Pokud to nejsou ty kroužky, tak z okolí, třeba jen v obchodě vidím ty malé děti s telefonem v ruce a jsou věkově jak Laura. Takže někteří už teď vysedávají u počítače a mobilu, ale to je fakt rodina od rodiny.

Zjišťovala jste si někdy něco o informačních a komunikačních technologiích, ať už v rámci nějakého videa nebo článku?

Jo to jo, my máme třeba i v práci školení na tu kybernetickou bezpečnost a tak. Asi týden zpět jsem najela na nějaký článek o procentuálním zvýšení trávení volnočasových aktivit pasivně u těch počítačů a televizí. Stejně tak jsem viděla ten film „V síti“, jak tam ty holky posílaly fotky a oni je ti predátoři pak tím vydíraly, že to někde zveřejní a u dětí že, v podstatě, to je hrozný.

A řekla byste, že Vás nějaké z těchto zjištění překvapilo?

Ne to ne, myslím si, že to tak dnes bohužel je.

A myslíte si, že můžete nyní ovlivnit to, jaký vztah bude mít Vaše dcera v budoucnu k těmto mediím? Nebo to nelze ovlivnit?

Tak určitě ano.

Jakým způsobem se tento vztah dá podle Vás ovlivnit?

Dítě je do jisté míry odrazem toho, co dělají rodiče. Takže když já přijdu domů a budu tady celý odpoledne a celý večer sedět u mobilu, tak je jasný, že to dítě bude pak chtít taky. A říkat pak jaká má internet a technologie negativa, když bych tak sama nekonala mi přijde, jako blbost. Takže snažím se tady těm věcem Lauře dát, takovej zdravěj přístup, nic jí nezakazuju, ale zároveň aby toho nebylo až moc. Takže bych řekla, že výhody a nevýhody zná, toho užívání, to je podle mě dost důležitý, ale pořad je naštěstí ve věku, kdy ji můžu zaujmout jinou činností, kterou jde dělat ráda.

Velmi děkuji za příjemný rozhovor.

Rozhovor - R6

Jaký je prosím, Váš věk?

Je mi 38 let.

Jaké je Vaše současné zaměstnání?

Jsem asistentka pedagoga na základní škole.

Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Mám střední pedagogickou školu, zakončenou maturitou, obor sociální činnost

Jaký je Váš rodinný stav?

Vdaná

Bydlíte v domě nebo v bytě?

Bydlím v rodinném domku

Jak se jmenují Vaše děti a jaký je jejich věk?

Mám dvě dcerky, starší Verunka má 6 let a mladší Michalka má 4 roky.

Jak běžně trávíte volný čas?

Volný čas trávíme nejraději společně na různých výletech, vycházkách v přírodě, za domem máme les, kam rádi chodíme. Holky tam staví domečky pro skřítky (pousmání). Pak je to podle ročního období a nálady, někdy se holkám nechce nic, tak jsme doma a odpočíváme, jindy jdeme sportovat, na in-line brusle, kola. V zimě zas učíme holky na lyžích, Verunka si letos vybrala snowboard, tak uvidíme, zatím jí to jde skvěle. Pokud je dost sněhu bobujem a jezdíme na lžici, minulý rok se nám druhé boby rozbily a nebyl čas koupit nové, tak je občas o ty jediné boby boj, lžici moc ani jedna nechce (smích), ale jo holky se vždy nějak domluví a většinou se střídají nebo jezdí prostě spolu. Zahradu máme velkou a do kopce, tak jezdí tam nebo chodíme do parku. Jinak doma mi pomáhají vařit, to je baví a hodně si hrají i

spolu, mají teď nově opravené pokojíčky, každá svůj, tak jsou dost tam. Hrají si „na školu“ nebo „na obchod“ anebo něco tvoří, malují si, prostě jak se jim chce.

Kolik času věnujete jednotlivým aktivitám s dcerou?

Přesný čas říct nedokážu, to je fakt individuální, každý den jinak. Hlavně podle toho, jaké máme plány, povinnosti a možnosti no.

Jak tráví volný čas Verunka, když si s ní Vy zrovna hrát nemůžete?

Jak jsem říkala hrají si dost spolu „na něco“. Pokud se teda zrovna o něco nepřou a nemají nějaký spor (smích). Od bratrance mají velké krabice s legem, takže staví přes část pokojíku velké domečky, se kterými si následně hrají, chodí k sobě na návštěvy a takhle. Holky mají v pokojíčku i malou knihovnu, tak někdy Verunka listuje a ukazuje Míši obrázky. Společně si pak čteme každý večer před spaním pohádku, teď máme Sedmives aneb růžová holčička, tak ta se holkám moc líbí. Koukají i na pohádky v televizi nebo hrají počítačové hry. Manžel jim občas půjčí i telefon, kde mají stáhlé nějaké aplikace, které rádi používají. Občas si je teda i sami stáhnou (smích).

Jaké byste viděla v jednotlivých činnostech přínosy a jaké naopak zápory?

Když zmíním prvně přínosy je to asi ta jemná motorika, rozvoj fantazie při stavbě toho lega, nebo při nějaké výtvarné činnosti, kterou holky dělají, takže tam jsou samé klady. Pokud jde o ty hry, telefon a televizi v některých případech bych viděla přínos možná v rozvoji schopností pracovat s nimi, dnešní moderní doba to sebou přináší, tak do jisté míry to. I některé pořady jsou pro holky poučné, získají nové informace o zvířátcích, cizích zemích a tak. Na druhou stranu zápory jsou hlavně v dlouhodobém užívání nebo sledování v nedostatku pohybu a v té zálibě, která může vést k nějaké budoucí závislosti na těch technologiích. Samozřejmě jsem si těch negativ vědoma, my se snažíme dávat ty hry nebo telefon spíš za odměnu. Televize je pak hlavně na pohádky.

Takže tráví Vaše dcera i nějaký čas využíváním informačních a komunikačních technologií?

Ano, nejvíce využívají tu televizi, kde sledují pohádky. Občas pak jdou na počítač a když jim manžel půjčí telefon, tak na ten. Já jim ho nepůjčuji, snažím se, aby trávili čas spíš venku nebo si hrály.

Co dělá Verunka teda nejraději?

Mimo to hraní si s Mišou a malování si, vyrábění si něčeho je ráda určitě na počítači nebo na tom telefonu (smích).

Korigujete nějakým způsobem množství tráveného času na těch informačně komunikačních technologiích nebo nikoliv?

To ano, snažím se, aby to holky používaly co nejméně.

A jakým způsobem omezujete množství času, který Vaše dcera tráví touto aktivitou?

Počítač má heslo, které holky neznají, takže pokud chtějí hrát hry, víme o tom. Jak jsem říkala, je to spíše za odměnu, že mají splněné všechny povinnosti, které ten den mají. Takže omezovat se to snažím tím, že k počítači nemají volný přístup kdykoliv se jim zamane, stejně tak k telefonu, který jim manžel dá spíš v autě, když je dlouhá cesta a je nutné je trochu jinak zabavit jen slovním fotbalem nebo písničkou. Doma je mi přednější, když ten čas trávíme spolu, jdeme ven nebo si hrajeme, tvoříme.

Jak na to děti reagují?

Musím říct, že docela dobře, občas protestují a nelíbí se jim to s tím, že chtějí „ještě jednu hru“, ale já jsem v tomto přísný rodič (smích). Většinou je před koncem ještě upozorním, že mají posledních pět minut, že už budeme končit, tak značně šum, ale aspoň jsou na to připravené.

Trávíte i Vy nějaký čas touto aktivitou, a to buď v rámci své práce nebo svého volného času?

Na počítači ráda hledám inspiraci k přípravě do práce, ale to jen v rámci přestávky, volného času ve škole. Doma mám spoustu práce s domácností a péčí o rodinu, tak na to není čas a ani nemám potřebu.

Od kolika let tyto moderní technologie používají?

Pokud myslíte třeba tu televizi a nějaká dětská videa na YoutubeKids tak tu už tak od necelých tří let, počítač až později.

Ted' taková otázka víc ze široka, jak podle Vás žijete?

Řekla bych, že normálně.

Jaký je Váš harmonogram běžného dne a víkendu?

V pracovním týdnu je to rychlé, ráno všichni vstaneme a vezu holky do školky, základní škola, jde pracuji je hned vedle, takže letím do práce. Potom zase vyzvednu holky a jdeme na odpolední nákup nebo se jdeme projít, jdeme na hřiště nebo jsme doma a hrajeme si, holky mi pomáhají někdy s úklidem, což si myslím, že je fajn, že budou mít smysl pro pořádek a taky mají už nějakou malou povinnost, hlavně pak uklízet si vlastní pokojíčky. To je někdy horší (smích), ale společně to zvládáme. Takže takhle to máme, někdy pečeme buchtu nebo muffiny, ty holky rádi zdobí. Ve středu má Verunka aerobik, tak jdeme s Michalkou do města, třeba i do cukrárny, to má ráda nebo prostě stihneme nákup a vyzvedáváme zase Verču. Samozřejmě na ni se zákuskem nemůžeme zapomenout, to by pak doma bylo peklo (smích). Nevím no, je to taky dost o počasí, jak zrovna je. A o víkendu jsme rádi spolu děláme si dobrou snídani, kterou dlouho snídáme a pak jdeme většinou ven nebo nás navštíví kamarádka s dětmi nebo zase my jedeme k babičce. Někdy naplánujeme nějaký výlet. Prostě si užíváme čas spolu, protože přes týden ho přece jen není tolik.

Jak jste s tímto rozvržením spokojená?

Někdy by se mi hodilo mít víc času, ale asi ano.

Co byste ráda změnila a co byste neměnila?

Co bych změnila a co ne? Já nevím, užívám si ty víkendy, kdy je fakt čas na všechno. No a změnila bych asi tu dnešní dobu jako takovou, vše je rychlé a uhnané úplně zbytečně. I ty moderní technologie jsou dnes spíš přítěž, hlavně v uvědomění si, kolik na nich některé děti tráví času a co na nich dělají. Z toho pak vyjdou děti bez slovní zásoby, které budou koukat jen do telefonu a komunikovat přes něj, protože jim dává takový den pocit anonymity, a toho, že můžou vše, a to je špatně. Takže bych změnila asi ten přístup k těmto moderním zařízením, ale na to jsem malý pán. To je na společnosti a rodičích a nějakém jejich pohledu na věc.

Jak by měl vypadat Váš ideální běžný den a víkend?

V pracovním týdnu bych měla ráda trochu víc času, abych lépe stíhala vše, co potřebuji, ale to mi vynahrazují ty víkendy, ty bych jako ideální brala. O víkendu na sebe máme všichni čas a co se nestihne třeba v té domácnosti přes týden, stihne se o víkendu. Takže natáhnout víkendy a zkrátit týden, šlo by to? (smích)

Už jste to lehce nakousla v předešlé otázce, ale jak vnímáte Vy svět kolem sebe?

Svět kolem sebe vnímat asi náročně, nevím. Přijde mi, že lidé se pořád někam ženou, nemají čas a většinou ani moc peněz, hodně z nich je pak takových zlých a nepřejících. Hlavně i dnes v období pandemie se tyhle vlastnosti dost prohlubují a přispívá to k takové té spíš negativitě a závisti v lidech.

Jaký je podle Vás dnešní svět pro děti a rodiče?

Asi podobný (smích). Náročný a rychlý. Rodiče jsou dlouho v práci, aby měli dostatek peněz pro potřeby svých dětí, ale neuvědomují si pak, že ten čas trávený se svojí rodinou je o dost cennější, než mít nejnovější auto a děti iphone 12. To je pak důvod toho, že děti nechávají napospas tady těm počítačům a chytrým telefonům s internetem. Vidím to na kamarádovi od manžela, vdovec, je workoholik, má obrovskou firmu s velkými obraty. Má krásný dům, tři auta, uklízečku, zahradníka, vše, co jde. Má tady syna, který i přes to, že má všechno na co si ukáže, nemá čas svých rodičů, a tak je právě na tom počítači skoro furt. To je pak takové to, že míň je někdy víc.

Co si myslíte, že je v dnešní době nejtěžší a naopak nejlepší?

Nejtěžší v době inflace právě asi ty finance. I my máme hypotéku a troufnu si říct, že jsem to ještě podchytily a máme to vyřešení, ale věřím, že pro spoustu mladých rodin, je velký problém jako vzít si tu hypotéku a najít si nějaký bydlení, který by se jim fakt líbilo. Tak to mě teď asi tak napadlo. A naopak pozitivní věc je asi svět plný možností, což se momentálně pře s očkováním a celkovým stavem koronaviru, ale když odhlédnu od pandemie, tak myslím, že je super, že můžeme dělat různé aktivity, vidět různé země, zkusit různá jídla, koupit si v obchodě to, co potřebujeme, tak asi tohle bych brala jako nejlepší.

Co podle Vás dítě v dnešní době nejvíce ohrožuje?

Myslím si, že velké ohrožení pro děti je právě na internetu. Děti tam mohou kliknout na cokoli a vidět to, co by vidět neměly, mohou si psát s naprosto cizími lidmi, mohou sdílet nějaké osobní informace, které mohou mít za následek zneužití těchto informací, mohou nalákat zloděje a tady ty věci. Teď to asi přeháním, ale tohle všechno se může stát a dnešní doba tomu jde vyloženě naproti, všem podvodníkům, násilníkům a zlodějům.

Jak vnímáte to, jakým způsobem tráví svůj volný čas jiné předškolní děti?

To je asi rodina od rodiny, každá je jiná. Osobně si myslím, když už jsem načala ten internet a tady ty telefony a počítače, tak za mě je to časté trávení volného času u dětí, prostě hrajou hry nebo koukají na nějaká videa. Já se to u holek snažím eliminovat, aby fakt měli pohyb na čerstvém vzduchu a nějaké vyžití.

Zjišťovala jste si někdy něco o informačních a komunikačních technologiích, ať už v rámci nějakého videa nebo článku?

Že bych si to cíleně vyhledávala se říct nedá, ale ráda si přečtu zajímavosti, klidně kouknu i na video, když je to prostě něco, co mi tématem přijde blízké. Určitě si ráda přečtu i Vaši diplomku (smích). Ne vážně, mě zajímá, co vyzkoumáte. Dokonce jsem teď viděla studie z Francie tedy už starší z roku tuším 2006, kdy dlouhodobé dívání se na televizi nebo ten počítač u dětí předškolního věku snižuje intelekt. U nás jsem na podobné studie nepadla, ale pokud se na tuto problematiku budeme zaměřovat cíleně a respektovat nějaká alespoň domácí pravidla, tak si myslím, že to u mých holek nehrozí.

A řekla byste, že Vás nějaké z těchto zjištění překvapilo?

Překvapilo ani ne.

A myslíte si, že můžete nyní ovlivnit to, jaký vztah budou mít Vaše dcery v budoucnu k těmto technologiím, je to možné nebo nikoliv?

Nyní to ovlivnit samozřejmě můžu.

Proč si to myslíte? Nebo podle čeho Vaši odpověď usuzujete prosím?

Tak i já sama můžu ovlivnit čas, jak dlouho holky na těch technologiích budou, můžu kontrolovat co tam vůbec dělají, na co koukají, můžu ovlivnit i to, jestli na nich budu já s manželem vysedávat od rána do večera a holkám kázat, jak je to špatné. Děti se učí nápodobou v tomto věku hlavně z rodiny že, takže pokud to uvidí u nás je pravděpodobné, že to sami budou vyhledávat. Tak asi soudím podle tohoto. Pak v budoucnu, až půjdou do školy, tak ty technologie budou součástí jejich života, hlavně v dnešní době a budou si moct udělat na ně vlastní nějaký názor a pak i ten postoj k nim. Ale teď se snažím, aby znaly jejich použití, a hlavně je využívaly k získání nějakých nových poznatků a dovedností. Tak to je můj názor určitě velký vliv má na počátku ta rodina, později jsou to pak vrstevníci a kamarádi.

A když byste měla říct, jakým způsobem se tento vztah dá podle Vás ovlivnit?

To bych odpověděla asi podobně jak na předchozí otázku. Hlavně tím postojem rodičů k těm technologiím, prostě jít dobrým příkladem svým dětem. Určitě bych se zaměřila na to vysvětlení, na nějakou tu domluvu, aby prostě to využití znali, ale určitě je nutné těm dětem, zejména pak starším, těm školákům vysvětlit ty rizika a všechny nevýhody, které sebou ten internet a moderní technologie přináší. Přesvědčit je o tom, že je spousta jiných zábavných možností, jak trávit volný čas než sedět u počítače, kde nemají žádný pohyb a jen jim to kazí oči, sluch a já nevím co ještě.

Moc děkuji za rozhovor.

Rozhovor - R7

Jaký je prosím, Váš věk?

Je mi 40 let.

Jaké je Vaše současné zaměstnání?

Jsem administrativní pracovník v bance.

Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Mám vysokoškolské vzdělání s titulem Mgr.

Jaký je Váš rodinný stav?

Vdaná.

Bydlíte v domě nebo v bytě?

Máme byt 3+1.

Jak se jmenují Vaše děti a jaký je jejich věk?

Mám syna Lukáše, který má 14 let a pak dceru Markétku, která měla 5 let

Jak běžně trávíte volný čas?

Tak to je jak kdy, hlavně pak podle toho, jestli je léto anebo zima. Přes léto jsme hodně venku, rádi chodíme na koupák nebo jen tak do přírody, na procházky, na kolo. Máme oblíbenou trasu přes kopec parkem a se zastávkou na zmrzku (smích). A pak v zimě jsme spíš doma s Markétkou si vyrábíme, třeba Vánoční výzdobu nebo jen něco malujeme. Někdy se sejdeme přes pracovní týden všichni a zahrajeme si nějakou hru, třeba Rumikub, ale spíš v zimě lebedíme doma. Když se poštěstí a je sníh, jedeme na boby.

Kolik času věnujete jednotlivým aktivitám s dcerou?

Tyjo přímo časově nevím, je to podle možností, které jsou. Prostě o víkendu jsme spolu snad celý den, protože máme všichni volno. Přes týden trávíme čas tím malováním, vyráběním, to teď Markétku baví, až vlastně do večera, kdy se jde koupat a čistit zuby, a to jsem pořád s ní. Respektive čas na sebe mám až večer, když mám vše hotové a děti uspané, no u Lukáše to moc neplatí (smích), ten je samostatný. Jakože já mám pořád co dělat no.

Jak tráví volný čas Markétka, když si s ní Vy zrovna hrát nemůžete?

Přijde mi, že v tomto moc samostatná není. Vyžaduje pozornost a aby u ní někdo prostě seděl a povídal si s ní, hrál si s ní a tak. Lukáš už si s ní nehraje, nebaví ho to a spíš ho otravuje, když zrovna já nemůžu, ale to pak poslouchám, ať už jde zamnou (smích). Takže pokud vážně potřebuju něco udělat nebo toho mám moc, tak Maky pustím pohádku.

Jaké byste viděla v jednotlivých činnostech přínosy a jaké naopak zápory?

Pokud bych zmínila zápory u Lukáše je to určitě ten počítač, tráví na něm spoustu času a přichází o takový ten sociální kontakt. Jako Lukáš se v té hře spojí s kamarády ze školy, ale prostě to není takové, jako kdyby spolu šly ven a řešili něco jiného, než co to je právě děje ve hře. Takže bych řekla, že je to náročné na čas a sociální život toho dítěte, stejně tak se tvoří budoucí závislost na těch mediích i prostě internetu, no je to těžký někdy. Pokud ale řeknu ty přínosy, tak Lukáš chodí na fotbal, kde se aspoň hýbe a má nějaký režim a povinnost. Makrét má ty pohádky, které potřebuje ráno a před spaním večer, takže to má taky své záporné stránky ale i přínosy třeba v nových informacích, které tam získá o někom nebo něčem.

Takže tráví Vaše dcera i nějaký čas využíváním informačních a komunikačních technologií?

Ano, kouká na pohádky na televizi a jednou za čas jí půjčím telefon, ale to fakt výjimečně.

Co dělají Vaše děti teda nejraději?

Tak Markét má nejraději to vyrábění nebo malování obrázků no a Lukyn je na počítači.

Korigujete nějakým způsobem množství tráveného času na těch informačně komunikačních technologiích nebo nikoliv?

Ano, nechci, aby děti byli u počítače nebo té televize od rána do večera. Takže konkrétně u Lukáše ten počítač omezujeme, tak, že potom, co si udělá věci do školy, tak večer může hrát. Pak se stane i to, že je tam celý odpoledne, a tak doma vypnu wifi a mu to nejede, protože všechny hry hraje online, to jediné platí, protože když bych mu chtěla vypnout počítač jako takový, tak to neprojde. Takže asi takhle to máme. No a u Markét ty pohádky má nastavené ráno a večer, někdy jí pustím i odpoledne, když chce. Jinak ta na počítač nechodí a jen někdy

na ten telefon, ale to je jen když jedeme někam na výlet a je to dlouhé, tak má u mě v telefonu aplikaci s různými hrami, nejvíc ji baví puzzle.

A jakým způsobem omezujete množství času, které Vaše dítě tráví touto aktivitou?

To se často dohodneme prostě podle situace.

Jak na to děti reagují?

Reaguje většinou naštvane, vzteká se a řve, ale já jí pohádky neodepírám prostě ty zakázané úplně nemá no. Mám pak klid a nemusím to poslouchat.

Trávíte i Vy nějaký čas touto aktivitou, a to buď v rámci své práce nebo svého volného času?

Počítač používám dost v práci, ale doma málo, možná k vyhledání nějakých receptů a takhle. Večer mám pak většinou čas prolítnout si Facebook a napsat kamarádce, ale že bych u toho 24/7 to fakt ne, na to nemám čas a asi ani nejsem ten tip, že by mě bavilo psát si na zeď co jsem dnes dělala a vařila, nemyslím si, že by to někoho zajímalo (smích). Ale fakt hlavně v tom nevidím smysl. No a televize nám doma jede často spíš jako kulisa, na tu jsem nekoukala snad deset let (smích). Nám to vše vynahrazuje manžel, ten je na počítači často, ať už v rámci té práce, tak v rámci svého volného času.

Od kolika let tyto moderní technologie Markétka používá?

Jako na pohádky kouká tak od dvou let. Pouštěli jsme si taky hodně Míšu Růžičkovou, takové ty dětské písničky s pohybem, to měla Maky moc ráda, když byla malá.

Jak podle Vás žijete?

Takový standart, prostě podle našich finančních i časových možností, řekla bych, že v pohodě (pousmání).

Jaký je Váš harmonogram běžného dne a víkendu?

Přes týden je to skoro pořád to stejné, udělám svačinu Lukášovi a manželovi a vypravím děti, odvezu je a jdu do práce. Po práci, zhruba po té třetí hodině vyzvedávám Markétku ve školce, Lukáš chodí ze školy sám, máme to kousek. No a pak taková ta klasika udělám co je

doma potřeba a jdeme ven nebo si s malou něco doma vyrábíme, hrajeme si. V pondělí a ve středu má Marky atletiku, Lukyn chodí pak úterý, čtvrtek do fotbalu. Kolem té sedmé se jde koupat, čistit zuby, pohádka a jde se spát. Ráno na novo.

A o víkendu?

O víkendu je to větší pohodička, to se tak neženeme, nejsou kroužky. Takže ráno vstáváme bez budíku, ale já jsem vzhůru kolem té osmé někdy kolem deváté a pak vstávají i děti. No a zas podle toho, jak je venku, buď jedeme někam na výlet nebo jdu s malou ke kamarádce, tyhle návštěvy už staršího Lukáše nebaví. Všichni jdeme třeba na to koupaliště nebo na boby, prostě tak nějak v klidu.

Jak jste s tímto rozvržením spokojená?

Mám ráda takový ten klid a pohodu o víkendu, že nemusíme být přesně v tu a tu dobu někde. Je to takové volné tak to bych neměnila. Co bych změnila, možná jen víc ten čas strávený společně nějakou aktivitou jako rodina. Že třeba všichni půjdeme na procházku, u nás je to takové různé, Lukášovi se nic moc nechce, vše je teď nuda (smích) no a manžel je takový, že nic nikam neuteče, vše v klidu, v pohodě. Takže leda tohle, my jsme s Marky zvyklý, že jsme spolu skoro pořád jen my dvě, možná proto je pak na mě i taková uplá nebo nesamostatná no.

Co byste ráda změnila a co byste neměnila?

Jak jsem říkala, tak neměnila bych ty naše víkendy, které jsou takové neuspěchané. A zas asi bych chtěla změnit lehce režim v tom pracovním týdnu, vymanit se z takového toho stereotypu, který jsem popisovala, aby to bylo prostě takové víc různorodé, a hlavně na vše bylo víc času.

Jak vnímáte Vy svět kolem sebe?

Nechci znít negativně, ale dnes je doba technologií, takže žijeme dost ve spěchu, přetvářce a do jisté míry i takové zlobě, někteří lidi jsou fakt jako nepřející.

Jaký je podle Vás dnešní svět pro děti a rodiče?

Právě to se v tom asi i odráží, tady ta uspěchanost. Rodiče často nemají čas na ty děti a ty následně strádají, oni to vidí, že ten rodič je ve stresu a unavený z práce. Tak může být podrážděný na to dítě, a když se to bude pořád opakovat pak i v budoucnu, tak ono nebude mít zájem mu třeba vůbec něco říct, ukázat, pochlubit se dobrou známkou, nevím. Nelíbí se mi asi to, že někteří rodiče mají děti, jen z nějaké povinnosti nebo nechtěně, to je pak těžký, berou je nedejbož jako zátěž a co s takových dětí vyroste? Je to strašně smutný, neříkám, že je to pravidlo, určitě je velká část rodin, která se o děti stará úplně supř a jsou v pohodě, ale je zas i ta část, která to prostě nezvládá.

Co si myslíte, že je v dnešní době nejtěžší a naopak nejlepší?

To je docela složitá otázka (smích). Tak když řeknu, co je nejlepší, tak asi dostupnost všeho. Myslím to tak, že prostě nestojíme frontu na banány (smích). Dnešní doba poskytuje fakt velké množství výběru takřka ve všem, což se mi ale vylučuje zase s mojí odpovědí na to, co je nejtěžší, protože za mě je to asi ta finanční situace. Hlavně teďka, jak se vše zdražuje, v obchodě, kdy blby rohlík stojí dokonce 3,90, před pár lety to byla koruna a ve výsledku ty platy se nějak extra nezvýšily, natož kvalita těch potravin. Takže jo, asi bych řekla, že ty peníze jsou znát v tom, jak se člověk má. Dokonce jsem četla, že velké procento rozvodovosti v Česku je právě prvotně kvůli alkoholu, drogám u jednoho z partnerů, ale fakt hned další byly ty peníze. Dokážu si představit, že se to odrazí i v náladě nějaké spoustě stresu, kde sehnat peníze na jídlo a tak. Já musím zaklepat, že u nás dobrý. Máme dva platy, vše poplatíme, a i něco ušetříme, ale takové matky samoživitelky, to fakt obdivuju.

Co podle Vás děti v dnešní době nejvíce ohrožuje?

Asi taky třeba když ta rodina nemá dostatek těch finančních prostředků nebo i čas. Když si vezmu, kolik třeba stojí ty kroužky, jakože fakt dost a pak to, že rodiče nemají čas a nemůžou se tomu dítěti věnovat, když už nejsou peníze na ty kroužky třeba, tak mi z toho vychází dítě, které se chytne nějaké špatné party a je to fakt průser nebo naopak se uzavře do světa internetu, a to vede taky k obezitě, klidně i poruše v komunikaci a celkově jim to strašně ubere na tom sociálním životě, děti si mají hrát s kamarády, a ne bych zavření s obrazovkou v pokojíku. To všechno může vyústit i v nějaký úzkosti nebo deprese klidně, jako dnes to není sranda tady ta závislost na sítích.

Jak vnímáte to, jakým způsobem tráví svůj volný čas jiné předškolní děti?

To já asi úplně nějak nevnímám, nikdy jsem se na to nezaměřovala. Vím, co dělá Maky jako skoro předškolák a holky co k nám chodí, tak si s ní rádi hrajou s panenkami, malují nebo něco lepí. Teď jsme koupili zapékací hmotu, něco jako plastelínu, která pak drží tvar, takže si to kamarádky odnesly domů a měly z toho velkou radost (pousmání). Ale jinak si nezjišťuji, co dělají ostatní, co mám zkušenost z kavárny, kam chodím jednou za čas s kamarádkou, tak jsou maminky, co děti pošlou do herny, ale jsou i ty, co jim dají nějaký telefon nebo tablet, aby měly klid, to je fakt různý, každý to má doma asi jinak.

Zjišťovala jste si někdy něco o informačních a komunikačních technologiích, ať už v rámci nějakého videa nebo článku?

Jo, už jsem na něco takového padla. Občas si nějaký článek projedu, ale nemám zas tolik času (smích).

A řekla byste, že Vás nějaké z těchto zjištění překvapilo?

To ne. Vesměs mi to přijdou logické informace o tom, že ty moderní technologie ve velkém množství škodí a naprosto s tím souhlasím. Je mi jasný, že se na to dá vybudovat závislost, je mi jasný, že to dítě, pokud to používá fakt pořád akorát hloupne.

Můžete podle Vás už nyní ovlivnit budoucí vztah dítěte k těmto technologiím nebo nikoliv?

Ovlivnit to určitě můžu.

Proč si to myslíte? Nebo podle čeho Vaši odpověď usuzujete prosím?

Když bych je nechala a nehlídala, tak je jasné, že by toho zneužili v tom smyslu, že by hráli jen nějaké hry a postupně tomu propadli a neodtrhli se od toho nikdy. Jako kdyby to šlo, nejradši bych zavedla nějaké pravidlo, že technologie až tak od školního věku. Vím, že Lukáš měl telefon snad až ve druhé třídě, kdy jsem potřebovala vědět, že je v pořádku, když musel chodit ze školy do kroužku sám. On to ale fakt bral jen jako komunikační prostředek se mnou

nebo manželem, ne že by na tom pářil hry. Teďka už je to jiný že, takovej skoro puberták no (smích).

A když byste měla říct, jakým způsobem se tento vztah dá podle Vás ovlivnit?

Tak rozhodně tím časem, kterým dětem dovolíme být na internetu nebo prostě počítači. Pokud si ten čas nenastavíme a nebudeme ten smluvený limit hlídat, tak si myslím, že fakt hodně děti by bylo schopné sedět u počítače od rána do večera. Nemyslím teda jenom ten počítač ale všeobecně televizi, telefon, prostě to, na co je navykle. Takže asi takhle bych to viděla dávkovat to po malých částech a taky abych já jako rodič nešla příkladem v tom, že jsem pořád jen na netu.

Velmi děkuji za rozhovor.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Laura Čechurová
Katedra nebo ústav:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	Mgr. Simona Dobešová Cakirpaloglu Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Informační a komunikační technologie v životě dítěte předškolního věku
Název v angličtině:	Information and communication technologies in the life of a preschool child
Anotace práce:	Diplomová práce má teoreticko-empirický charakter a zaměřuje se na <i>Informační a komunikační technologie v životě dítěte předškolního věku</i> . Cílem diplomové práce bylo popsat, jakým způsobem rodiče pohlíží na využívání komunikačních a informačních technologií u dětí předškolního věku a zdali jsou si vědomi jisté odpovědnosti za vztah, který děti vůči ICT zaujímají. Ve svém výzkumu aplikuji kvalitativní metodologii.
Klíčová slova:	Předškolní věk, informační a komunikační technologie (ICT), rodiče, odpovědnost, zakotvená teorie
Anotace v angličtině:	The master thesis has a theoretical-empirical character and focuses on information and communication technologies in the life of a preschool child. The aim of the master thesis was to describe how parents view the use of communication and information technologies by preschool children and whether they are aware of the responsibility they have for the relationship that their children have with ICT. In my research I applied a qualitative methodology.
Klíčová slova v angličtině:	Preschool age, information and communication technologies (ICT), parents, responsibility, grounded theory
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Struktura informovaného souhlasu s účastí na výzkumu Příloha č. 2 Přepisy polostrukturovaných rozhovorů
Rozsah práce:	122 stran
Jazyk práce:	český